

**Kiskunlacháza-Áporka Általános Iskola és Egységes
Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény**

✉ 2340 Kiskunlacháza, Munkácsy tér 1.

☎ / Fax: 24/430-047

E-mail: suli5337@gmail.com

OM azonosító: 032540

PEDAGÓGIAI PROGRAM



2013

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ	4
ELSŐ RÉSZ	7
NEVELÉSI PROGRAM	7
I. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai	7
1. Pedagógiai alapelveink	7
2. Célok, feladatok:	8
3. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka eszköz-és eljárásrendszere:	9
II. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok	12
1. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai elveink	12
2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok:	12
III. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok	13
1. Alapelveink:	13
2. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladataink:	13
IV. A személyiségfejlesztés és a közösségfejlesztés színterei, tevékenység-formái:	13
V. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek	16
VI. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek:	18
VII. Gyerme- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok:	21
VIII. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programok:	22
IX. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése és oktatása	24
X. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek:	48
XI. A szülő, a tanuló, a pedagógus együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei:	50
XII. Egészségnevelési, egészségfejlesztési program	53
1. Alapfogalmak	53
2. Az egészségnevelés célja:	53
3. Az egészségnevelés alapelvei:	53
4. Egészségnevelés, fejlesztés területei:	54
5. Az egészségnevelés színterei	55
6. Mindennapos testmozgás	57
7. Segítő kapcsolatok, partnerek	58
XIII. Környezeti nevelési program	58
1. A környezeti nevelési program elkészítésének alapjai	58
2. Jövőkép, alapelvek, célok	61
3. Tanulásszervezési és tartalmi keretek	63
4. Módszerek	69
5. Taneszközök	71
XIV. A fogyasztóvédelemmel összefüggő iskolai feladatok	72
XV. Közlekedésre nevelés	74
XVI. A társadalmi bűnmegelőzés és áldozattá válás megelőzési programja	79
XVII. Az erőszakmentes konfliktuskezelés programja	82
XVIII. A kulcskompetenciák fejlesztésével kapcsolatos feladatok	86
Projektoktatás kiemelkedő szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében	94
A kompetencia alapú oktatás implementációja	96
XIX. A nem szakrendszerű oktatás alapelvei, céljai, feladatai	98
XX. A pedagógia program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések	101
HELYI TANTERV	109

I. Általános alapelvek.....	109
1. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei	109
2. Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei	110
3. Iskolai ellenőrzés, értékelés, minősítés	110
4. Az egyes modulok értékelése és minősítése, beszámítása az iskolai évfolyam sikeres befejezésébe	112
5. Az írásbeli beszámoltatások formái, rendje, korlátai, a tanuló tudásának értékelésében betöltött szerepe, súlya	112
6. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli házi feladatok meghatározásának elvei és korlátai.....	113
7. A magatartás és a szorgalom helyi minősítési rendszere	114
8. A tanulók fizikai és motorikus képességeinek mérése	118
II. TANTERVEK	121
1. Az iskola óraterve.....	122
2. A tanulók munkájának szöveges értékelése az 1-4 évfolyamon	128
MÁSODIK RÉSZ	131
SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK-OKTATÁSÁNAK PEDAGÓGIAI PROGRAMJA	131
Záró rendelkezések.....	141
1. A nevelési program és a helyi tanterv engedélyeztetésének,	141
nyilvánosságra hozatalának és módosításának mechanizmusa	141
2. Legitimációs záradék.....	141
Mellékletek.....	143

BEVEZETŐ

Az intézmény alapadatai:

1. **Az intézmény hivatalos neve:** Kiskunlacháza-Áporka Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény

Az intézmény székhelye: 2340 Kiskunlacháza, Munkácsy tér 1.
Tagintézmények: 2340 Kiskunlacháza, Vörösmarty u. 12.
2340 Kiskunlacháza, Gárdonyi u. 1.
2338 Áporka, Petőfi S. u. 78.
Tagozata: 2340 Kiskunlacháza, Szent Imre u. 58.
2. **Az alapító szerv neve, címe:** Kiskunlacháza Nagyközség Önkormányzata
2340 Kiskunlacháza, Kossuth tér 1.
Áporka Község Önkormányzata
2338 Áporka, Petőfi S. u. 32.
3. **Az alapítás időpontja:** 2000
4. **Az intézmény-fenntartó és a felügyeleti szerv neve és címe:**
Szigetszentmiklósi Tankerületi Központ
2310 Szigetszentmiklós, ÁTI-SZIGET Ipari Park 1/a. II.emelet
5. **OM azonosító:** 032540
6. **Az intézmény működési területe:**
Kiskunlacháza és Áporka község lakossága számára biztosít alapfokú oktatást és nevelést.

7. Az intézménybe felvehető maximum tanulólétszám:

2340 Kiskunlacháza, Munkácsy tér 1.	380 fő
2340 Kiskunlacháza, Vörösmarty u. 12.	250 fő
2340 Kiskunlacháza, Gárdonyi u. 1.	180 fő
2340 Kiskunlacháza, Szent Imre u. 58.	50 fő
2338 Áporka, Petőfi S. u. 78.	120 fő

8. Az intézmény alaptevékenysége

Alapfokú oktatás

Általános iskolai tanulók nappali rendszerű nevelése, oktatása (1-4. évfolyam)

Sajátos nevelési igényű általános iskolai tanulók nappali rendszerű nevelése, oktatása (1-4. évfolyam)

- testi, érzékszervi, értelmi, autista, halmozottan fogyatékos,
- pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (dyslexia, dygraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar)

Általános iskolai tanulók nappali rendszerű nevelése, oktatása (5-8. évfolyam)

Sajátos nevelési igényű általános iskolai tanulók nappali rendszerű nevelése, oktatása (5-8. évfolyam)

- testi, érzékszervi, értelmi, autista, halmozottan fogyatékos,
- pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (dyslexia, dygraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar)

-

Általános iskolai napközi otthoni nevelés

Sajátos nevelési igényű tanulók napközi otthoni nevelése

- testi, érzékszervi, értelmi, autista, halmozottan fogyatékos,
- pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (dyslexia, dygraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar)

Általános iskolai tanulószobai nevelés

Sajátos nevelési igényű tanulók általános iskolai tanulószobai nevelése

- testi, érzékszervi, értelmi, autista, halmozottan fogyatékos,
- pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (dyslexia, dygraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar)

Pedagógiai szakszolgáltató tevékenység

ELSŐ RÉSZ

NEVELÉSI PROGRAM

Pedagógiai hitvallásunk: tanulóink sokoldalú, korszerű, életkoruknak megfelelő mennyiségű és mélységű szaktárgyi ismeretanyagot és tudást nyújtó gyermekközpontú nevelésben részesülve képesek legyenek megújulásra, önnevelésre, pozitív jövőkép megfogalmazására. Ezt komplex személyiségfejlesztéssel kívánjuk elérni, amely az intellektuális fejlesztés mellett az erőteljesebb nevelési funkciók vállalását is jelenti az alábbi nevelési program segítségével.

I. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

1. Pedagógiai alapelveink

- Az iskolánkban folyó nevelőmunka értékközpontú legyen. Célunk olyan értékek közvetítése, melyek alkalmasak arra, hogy az iskolából a tanulók szilárd erkölcsi alapokkal, a társadalom és az egyén számára hasznos ismeretekkel rendelkezve, a tudást becsülve, az eredményekért tenni készen kerüljenek ki.
- Nevelő-oktató munkánk során az intellektuális, az akarati-erkölcsi, az érzelmi, az esztétikai és a testi nevelést egyaránt fontosnak tartjuk. Hangsúlyozzuk tehát a komplex személyiségfejlesztés felvállalását, szem előtt tartva azt, hogy mindenki a saját egyéniségét bontakoztathassa ki.
- Nevelő-oktató munkánkat annak tudatában végezzük, hogy a gyermekek személyiségének alakulására sok minden hat (iskola, szülői ház, baráti kör, lakókörnyezet, tömegkommunikáció stb.), és e hatások jó részét nem vagy csak kis mértékben tudjuk befolyásolni. Ennek ellenére törekszünk arra, hogy a gyerekeket érő összetett hatásrendszernek oktató-nevelő munkánk egyik meghatározó eleme legyen. Elsődleges eszköznek a következetességet és a dicséretet, a pozitív megerősítést tartjuk, de szükség esetén az elmarasztalás sem maradhat el.
- A teljesítmények következetes értékelésével motiváljuk a jobb eredmények elérését. Fontosnak tartjuk, hogy már az első szakasztól folyamatosan fejlesszük a megismerés, a megértés, és a tanulás iránti érdeklődést, nyitottságot. Ezzel képessé tehetjük tanulóinkat az élethosszig tartó tanulásra, az önművelésre, amely nélkülözhetetlen felgyorsult, információkkal és változásokkal teli világunkban.
- Iskolánk az általános emberi értékek közvetítését, elsősorban a humanizmust, a hazaszeretetet, a nyitottságot, a toleranciát (a környezet, más népek, kultúrák és szokások iránt) kiemelten kezeli.
- Törekszünk a szülők által is helyesnek ítélt normák közvetítésére és erősítésére, összhangba hozva ezt az iskola céljaival, követelményeivel. Mindezek érvényesítése érdekében hatékony együttműködést alakítunk ki a szülői házzal.
- Tanulóink rendszeres és kielégítő információkat kapnak a személyüket és tanulmányaikat érintő minden kérdésben. Szervezett formában gyakorolhatják döntési, véleményezési és javaslattevési jogaikat. A felelősségteljes, kulturált bírálat, véleményalkotás képességének fejlesztésével, a tanulók jogainak biztosításával, tiszteletben tartásával kívánjuk megismertetni a demokrácia értékeit.

- Fontosnak tartjuk az egészséges életmód, a kulturált környezet iránti igény kialakítását. Ezt a célt szolgálja az iskola környezeti-és egészségnevelési programja.
- Közös felelősséget kívánunk kialakítani diákjainkkal az iskola értékeinek, hagyományainak, jó hírvének megőrzéséért és továbbfejlesztéséért.

2. Célok, feladatok:

1. Korszerű természettudományos és társadalomtudományos műveltségkép kialakítása, melyet tanulóink eszközként használnak a valóság viszony-rendszerének megértéséhez, és alkalmaznak különböző cselekvés-formákban.
2. Hazáját ismerő és szerető, a nemzeti hagyományokat és az iskolai tradíciókat őrző fiatalok nevelése.
3. *Szegregációmentes, együttnevelési környezet kialakítása.*
4. *Az iskolarendszerben meglévő szelektív hatások mérséklése, az egyenlő hozzáférés és esélyegyenlőség biztosítása.* Fontos a tehetség kibontakozásának a segítése, a differenciálással történő fejlesztés, és a hátránykompenzálás az iskolai élet minden területén. Az intézmény az esélyegyenlőség elve szerint saját keretein belül lehetőséget teremt a sajátos nevelési igényű tanulók számára is.
5. A tanulóink önismeretének fejlesztése, autonóm személyiségek kialakítása. Olyan személyiségek fejlesztése, akik kellő önismerettel rendelkeznek, akik önállóan döntenek képességeiket, lehetőségeiket ismerve. Így egy következő életszakaszban képesek az önmegvalósításra. Felkészítjük őket az esetleges kudarcok elviselésére is.
6. Kulturált magatartás és kommunikáció a közösségben. Udvariasság, figyelmesség, mások szokásainak és tulajdonának tiszteletben tartása. Fegyelem és önfegyelem. Közösségi érzés, áldozatvállalás. Törekvés az előítélet-mentességre, a konfliktusok kezelésére, készség a megegyezésre.
7. Az alkotmányosság, a törvényesség, az állampolgári jogok tisztelete. Érdeklődés felkeltése a társadalmi jelenségek és problémák iránt. Igény a közéletiségre, a közösségi tevékenységekre.
8. *A tanulók képességeinek és kulcskompetenciáinak lehetőség szerint egyénre szabott fejlesztése és megerősítése.*
9. *A sikeres munkaerő piaci alkalmazkodáshoz szükséges, az egész életen át tartó tanulás megalapozását szolgáló képességek fejlesztése.*
10. *A kompetencia alapú oktatás módszertanának, eszközeinek és eljárásainak széleskörű elterjesztése.*
11. *A pedagógusok módszertani kultúrájának folyamatos korszerűsítése.*
12. Célunk, hogy tanulóink megismerjék az egészséges életmód legfontosabb szabályait, tisztában legyenek az egészséges táplálkozás, a rendszeres mozgás egészséget befolyásoló hatásával, a testi-lelki higiéne fontosságával.
13. Az idegen nyelvi kommunikáció fejlesztése az adott életszakaszra kidolgozott tanterv szerint. Tartalomalapú nyelvtanítás.
14. *A digitális írástudás széles körű elterjesztése, mindennapi gyakorlattá válásának támogatása.*

15. Az IKT-eszközök alkalmazásának folyamatos bevezetése /Internet, e-tananyagok, projekt munkák/.

Az iskolánkban folyó nevelő és oktató munka feladata, hogy a felsorolt értékek elérését, és a célok megvalósítását elősegítse. Ezt szolgálják tanórai és tanórán kívüli nevelési tevékenységek, valamint az e tevékenységekhez kapcsolódó rendszeres és komplex értékelés valamint az iskola pedagógusai által alkalmazott személyiségfejlesztésre, közösségfejlesztésre irányuló eljárások, nevelési módszerek. Mivel iskolánk nevelő-oktató tevékenysége 1-8 osztályig terjed, ez fokozottan szükségessé teszi az egységes cél- és feladatrendszer mellett az életkorhoz, a nevelő-oktató munka négy szakaszához alkalmazkodó eszközök, eljárások kialakítását, alkalmazását.

3. Az intézményben folyó nevelő-oktató munka eszköz-és eljárásrendszere:

A nevelési-oktatási feladatok aktuális **eljárásrendjét** minden tanév elején a munkatervben határozzuk meg.

Céljaink és feladataink eredményes teljesítése érdekében fontos számunkra:

- *A NAT 2007 szabályozásának megfelelően a kompetencia alapú oktatás bevezetése és elterjesztése.*
- *A kompetenciamérések tapasztalataiból kiindulva a tanulói különbségek idejében történő felismerésével, a szervezeti keretek biztosította lehetőségek függvényében, egyénre szabott haladási ütem biztosítása.*
- *A tanítási órákon differenciált tevékenységi formák szervezése, a rendelkezésre álló éves órakeret racionális felhasználásával csoportbontásos oktatás, korszerű taneszközök, hatékony, változatos tanítási módszerek alkalmazása, a tanulás tanítása, sikeres új pedagógiai eljárások, módszerek kipróbálása, „honosítása”, elterjesztése, a tanulói tevékenykedtetés előtérbe helyezése.*
- *A kompetencia alapú oktatás bevezetésével tartalmi fejlesztések megvalósítása (az iskola helyi tantervében és az éves munkatervekben részletesen szabályozott módon):*
 - *Adott tanulócsoporthoz, a „Szövegértés-szövegalkotás” kulcskompetencia területén tanévet átfogóan, teljes tanórai lefedettséget biztosító kompetencia alapú oktatási program, programcsomag bevezetése, alkalmazása.*
 - *Adott tanulócsoporthoz, a „Matematika” kulcskompetencia területén tanévet átfogóan, teljes tanórai lefedettséget biztosító kompetencia alapú oktatási program, programcsomag bevezetése, alkalmazása.*
 - *Adott tanulócsoporthoz, az „Angol idegen nyelv” kulcskompetencia területén tanévet átfogóan, teljes tanórai lefedettséget biztosító kompetencia alapú oktatási program, programcsomag bevezetése, alkalmazása.*
 - *Tantárgytömbösített oktatás a teljes kötelező intézményi időkeretének legalább 5-10-15%-a mértékéig.*

- *Műveltségterület tantárgyi bontás nélküli oktatása, legalább egy műveltségterületen.*
- *Az implementációs tevékenységet segítő, a kulcskompetenciák fejlesztését támogató modern pedagógiai módszertan alkalmazása:*
 - *Legalább egy, három hetet meghaladó projekt megszervezése tanévenként*
 - *Legalább egy témahét megszervezése tanévenként*
 - *Legalább egy moduláris oktatási program megvalósítása tanévenként*
- *IKT eszközök használata, digitális készségek fejlesztése, azaz a digitális tartalmak, taneszközök oktatási gyakorlatban való használata, digitális készségek fejlesztése.*
- *A hátrányos helyzetű és a sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók esélyegyenlőségének javítása, a gyerekek integrálását elősegítő programok intézményi alkalmazása, az elsajátítottak intézményi adaptációjának megvalósítása, a szegregációmentes együttnevelési környezet kialakítása.*
- *Az intézmények közötti horizontális tanulás elősegítése érdekében, az iskolánk sajátosságainak megfelelő, a tervezett fejlesztésekhez illeszkedő, már kifejlesztett, kipróbált és jól bevált pedagógiai módszerek, eljárások megismerése, adaptációja, "jó gyakorlatok" átvétele, alkalmazása és terjesztése.*
- *Az intézmények közötti szakmai együttműködések, más referencia intézményekkel való együttműködések kialakítása. A pedagógusok horizontális együttműködési, tanulási lehetőségeinek megteremtése, referenciain intézményi szolgáltatások végzése és igénybe vétele.*
- *Az intézmény saját innovációinak megvalósítása, amely a helyi igényekhez igazodva, az egyéni fejlesztéseket, a nevelés-oktatás eredményességének fokozását, az esélyegyenlőség kiteljesítésére hatékony és sikeres, az egyéni fejlődést támogató oktatási utak, programok, nevelési eljárások, tanulásszervezési módok kidolgozását, azok gyakorlati megvalósítását szolgálja.*
- *Átfogó intézményfejlesztés megvalósítása, a fejlesztések eredményeinek az intézmény mindennapi gyakorlatába való beillesztését, a pedagógiai szemléletváltást segítő tevékenységek megvalósítása, ezen belül az intézmény pedagógiai dokumentumainak módosítása, oly módon, hogy az iskola pedagógiai innovációjának fenntarthatóságát biztosítsa.*
- *Az iskola pedagógiai programjának és informatikai stratégiai tervének összehangolása az IKT alapú kompetenciafejlesztés céljaival.*
- *Következetes, fokozatosan nehezedő követelménytámasztás, és a tanulói teljesítmények változatos formájú, személyre szóló folyamatos ellenőrzése, értékelése.*
- *Szakértői vélemény alapján, a központilag biztosított illetve a fenntartótól kapott órakeret felhasználásával fejlesztő, felzárkóztató foglalkozások szervezése különösen a részképesség zavarral rendelkező gyermekek számára a Szakszolgálatra támaszkodva.*
- *Tehetséges tanulók korai felismerése, differenciált foglalkoztatásuk, fejlesztésük biztosítása és „menedzselése”, a kimagasló teljesítmény elismerése, jutalmazása.*

- *Községi, iskolai szintű rendezvények, ünnepélyek, megemlékezések, projektzáró rendezvények szervezése, változatos programkínálat biztosítása, valamint a szabadidő hasznos eltöltésének változatos módon történő segítése.*
- *A diákönkormányzat hatékony működéséhez nélkülözhetetlen információk, személyi és tárgyi feltételek biztosítása.*

II. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Tanulóink személyiségfejlesztése, harmonikus emberré nevelése érdekében az ismeretátadással szinkronban fejlesztjük belső pszichikus világukat, társas kapcsolati és egyedi személyiségi készségeiket is.

Munkánk során egyaránt fontosnak tartjuk a tudásnak és az emberségnek, az intelligenciának és a cselekvőképességnek, az önmegvalósításra és az önfejlesztésre való készségeknek a fejlődését.

Tanulóink személyiségfejlődését olyan tanulási környezet megszervezésével segítjük elő, amely önmaguk megismerését segíti, motiválja. Énképük és önismeretük gazdagításával fokozódik az őket körülvevő személyek és dolgok iránti érzékenységük, illetve kialakul az alapvető erkölcsi, etikai normák iránti fogékonyságuk.

1. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai elveink

- Az egész személyiséget kell fejlesztenünk szem előtt tartva azt, hogy mindenki a saját egyéniségét bontakoztathassa ki;
- A „személyre szabott”,- az egyén szükségleteire épülő neveléshez szükséges a személyiség elmélyült és pontos ismerete. Ezért a személyiségméréseknek is fontos szerepet szánunk a személyiségfejlesztés folyamatában.
- Hisszük, hogy az iskolai nevelést (is) az atmoszféra határozza meg. Az a légkör, amely a személyiségfejlődést elősegíti, melynek erői, töltései a pedagógus személyiségéből és a tanulókkal való kapcsolatából erednek.
- Az emberközpontú (nem csak gyermekközpontú) iskola megvalósulását szeretnénk elérni, ahol lehetőség nyílik a harmonikus személyiségalakulásra.
- A személyiségfejlesztés során elsődleges eszköznek a dicséretet, a pozitív megerősítést tartjuk.

2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok:

- a tanulók megismerése (személyiségmérésekkel, közös programok során, egyéni elbeszélgetésekkel stb.);
- érdekeik, szükségleteik képviselője, fejlődésük értő követése;
- az önismeret, önkritika kialakítása, fejlesztése;
- a fejlesztő értékelés gyakorlatának kialakítása (fejleszti a tanulók önismeretét, önértékelését, tanulási motivációikat);
- az önállóság, önfejlesztés képességének kialakítása;
- az önmagukért és másokért való felelősség kialakítása;
- a „nevelő-oktatómunka céljai”-nál felsorolt általános és egyedi értékek közvetítése ill. kialakítása;

III. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A közösségfejlesztés az iskolába lépés pillanatától olyan beilleszkedési folyamatot jelent, amelyben a tanulók, tanulócsoportok keresik és megtalálják helyüket, miközben folyamatosan alakítják környezetüket és önmagukat. A folyamatok célja az egyén és a társadalom, illetve a bennünket körülvevő környezet, világ közötti kapcsolat kialakítása.

1. Alapelveink:

- a közösség formálása, alakítása nem egyetlen tantárgy feladata, mert az oktató-nevelő folyamat egészét áthatja, kiterjed a szabadidős tevékenységekre, közös cselekvésekre és a diákok öntevékeny szerveződéseire is;
- a közösség váljék színterévé az egyéni tehetség kibontakozásának és fejlesztésének; olyan forrássá, amelyből az egyén erőt meríthet;
- továbbá segítsen a tanulók esetleges problémáinak, konfliktusainak megoldásában is.

2. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladataink:

- a beilleszkedés folyamatos figyelemmel kísérése, segítése minden életkorban, de kiemelten az alsó tagozat első osztályában;
- minél több olyan tevékenység, alkalom megteremtése, amely során a tanulók megismerhetik az őket körülvevő világot, társaikat és önmagukat;
- a tanulók minél hatékonyabb bevonása a közös tevékenységekbe, közösségi munkába, ezek folyamatos értékelése; *(kooperatív együttműködésből adódó feladatok, elvárások)*
- egységes iskolai arculat-, érték- és szimbólumrendszer kialakítása;
- az értékek megőrzése és gyarapítása;
- a tanulók jó közérzetének megteremtése;
- harmonikus kapcsolat kialakítása a természeti és társadalmi környezettel;
- a különböző kultúrák, életmódok, vallások, szokások megismertetésével nyitottá, megértővé tenni tanulóinkat a másság iránt;
- a tanulók közvetlen részvételének segítése a nemzetközi kapcsolatok ápolásában;
- a beteg, sérült és fogyatékos emberek iránti elfogadó és segítőkész magatartás fejlesztése.

IV. A személyiségfejlesztés és a közösségfejlesztés színterei, tevékenység-formái:

1. A tanulói személyiség fejlesztésének legfontosabb színtere a hosszabb tanítási-tanulási folyamatba illeszkedő tanítási óra.

Az iskola nevelői a tanítási-tanulási folyamat megszervezése során kiemelten fontosnak tartják a tanulók motiválását, a tanulói aktivitás biztosítását és a differenciálást.

- a) A motiválás célja, hogy tanulóinkban felébresszük azokat az indítékokat, amelyek a gyermekeket tanulásra ösztönzik, és ezt a tanulási kedvet a tanulás végéig fenn is tartsuk.

b) A tanítási órák tervezésénél és szervezésénél minden esetben előtérbe helyezzük azokat a módszereket és szervezeti formákat, amelyek a tanulók tevékenykedtetését, vagyis állandó aktivitását biztosítják.

c) Az iskolai tanulási folyamat során kiemelten fontos feladat a differenciálás, vagyis az, hogy a pedagógusok nevelő-oktató munkája a lehetőségekhez mérten a legnagyobb mértékben igazodjon a tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez és az egyes tantárgyakból nyújtott teljesítményéhez. A nevelők az egyes szaktárgyak tanítási óráin előnyben részesítik az egyéni képességekhez igazodó munkaformákat, így - elsősorban a gyakorlásnál, ismétlésnél - a tanulók önálló és csoportos munkájára támaszkodnak.

2. Az iskolában a nevelési és oktatási célok megvalósítását, a személyiség-és közösségfejlesztést az alábbi tanítási órán kívüli tevékenységek segítik:

a) Hagyományőrző tevékenységek

Minden tanév folyamán iskolai ünnepséget, megemlékezést tartunk a következő alkalmakkor: 1956. október 23-a, 1849. október 6-a, 1848. március 15-e évfordulóján, 2010-11 tanévtől kezdődően június 4. a Nemzeti Összetartozás Napján, karácsonykor, illetve a 8. osztályosok ballagásakor.

b) Diákönkormányzat. A tanulók és a tanulóközösségek érdekeinek képviselője, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik.

Az iskolai diákönkormányzat (mely az 1-8. évfolyamok küldötteiből áll) munkáját a 4. és 8. osztályokban megválasztott küldöttekből álló diák-önkormányzati vezetőség irányítja. A diákönkormányzat tevékenységét az iskola igazgatója által megbízott nevelő segíti.

c) Napközi otthon, tanulószoba. A közoktatási törvény előírásainak megfelelően, – amennyiben a szülők igénylik – az iskolában tanítási napokon a délutáni időszakban az 1-8. évfolyamon napközi otthon és tanulószoba működik. Tanítási szünetekben a munkanapokon összevont napközi otthonos és tanulószobai csoport üzemel, ha ezt a szülők legalább tíz gyermek számára igénylik (a kiskunlacházi tagintézményekben összesen).

d) Diákétkeztetés. Iskolánk tanulóinknak a szülők igényei szerint napi háromszori étkezést (tízórai, ebéd, uzsonna) biztosítunk. Az iskola fenntartója által megállapított étkezési térítési díjakat a fenntartó által meghatározott módon és határidőig kell befizetni.

e) Tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások. Az egyéni képességek minél jobb kibontakoztatását, a tehetséges tanulók gondozását, valamint a gyengék felzárkóztatását az egyes szaktárgyakhoz kapcsolódó tanórán kívüli tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások segítik.

- Az 1-4. évfolyamon az egyes tantárgyakból gyenge teljesítményt nyújtó tanulók képességeinek fejlesztésére 1-2. évfolyamon heti két-két felzárkóztató órát, 3-4. évfolyamon heti 1-1 órát szervezünk.

- A 8. évfolyamon a továbbtanulás, a középiskolai felvétel elősegítésére a gyenge eredményt elérő tanulók részére felzárkóztató, a jó eredményt elérő tanulók részére

képesség fejlesztő órákat tartunk heti egy órában magyar nyelv és matematika tantárgyakból.

További tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások indításáról – a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembe vételével – minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt.

f) Iskolai sportkör. Az iskolai sportkör tagja az iskola minden tanulója. Az iskolai sportkör a tanórai testnevelési órákkal együtt biztosítja a tanulók mindennapi testedzését, valamint a tanulók felkészítését a különféle sportágakban az iskolai és iskolán kívüli sportversenyekre.

g) Szakkörök. A különféle szakkörök működése a tanulók egyéni képességeinek fejlesztését szolgálja. A szakkörök jellegüket tekintve lehetnek művésziek, technikaiak, szaktárgyiak, de szerveződhetnek valamilyen közös érdeklődési kör, hobbi alapján is. A szakkörök indításáról – a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembe vételével – minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt. Szakkör vezetését olyan felnőtt is elláthatja, aki nem az iskola dolgozója.

h) Versenyek, vetélkedők, bemutatók. A tehetséges tanulók továbbfejlesztését segítik a különféle (szaktárgyi, sport, művészeti stb.) versenyek, vetélkedők, melyeket az iskolában évente rendszeresen szervezünk. A legtehetségesebb tanulókat az iskolán kívüli versenyeken való részvételre is felkészítjük. A versenyek, vetélkedők megszervezését, illetve a tanulók felkészítését a különféle versenyekre a nevelők szakmai munkaközösségei vagy a szaktanárok végzik.

i) Tanulmányi kirándulások. Az iskola nevelői a tantervi követelmények eredményesebb teljesülése, a nevelőmunka elősegítése céljából az osztályok számára évente egy alkalommal tanulmányi kirándulást szerveznek. A tanulmányi kiránduláson való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük. A szülők által finanszírozott tanulmányi kirándulás nem kötelező a tanulók számára. A tanulmányi kirándulások részletes programja a mindenkori intézményi éves munkatervben szerepelnek.

j) Múzeumi, kiállítási, könyvtári és művészeti előadáshoz kapcsolódó foglalkozás. Egy-egy tantárgy néhány témájának feldolgozását, a követelmények teljesítését szolgálják a különféle közművelődési intézményekben, illetve művészeti előadásokon tett csoportos látogatások. Az e foglalkozásokon való részvétel – ha az költségekkel is jár – önkéntes. A felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

k) Szabadidős foglalkozások. A szabadidő hasznos és kultúrált eltöltésére kívánja a nevelőtestület a tanulókat azzal felkészíteni, hogy a felmerülő igényekhez és a szülők anyagi helyzetéhez igazodva különféle szabadidős programokat szervez (pl. túrák, kirándulások, táborok, színház- és múzeumlátogatások, klubdelutánok, táncos rendezvények stb.). A szabadidős rendezvényeken való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

l) Iskolai könyvtár. A tanulók egyéni tanulását, önképzését a tanítási napokon látogatható iskolai könyvtár segíti. *A könyvtárhasználat, az információszerzés képességének elsajátíttatása (projektfeladatok, gyűjtőmunkák, kutatások, tanulói előadások előkészítése stb.)*

m) Az iskola létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata. A tanulók igényei alapján előzetes megbeszélés után lehetőség van arra, hogy az iskola létesítményeit, illetve eszközeit (pl. sportlétesítmények, számítógép stb.) a tanulók – tanári felügyelet mellett – egyénileg vagy csoportosan használják.

n) Hit- és vallásoktatás. Az iskolában a területileg illetékes, katolikus és református egyházak hit- és vallásoktatást szervezhetnek. A hit- és vallásoktatáson való részvétel a tanulók számára önkéntes.

V. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenységek

A beilleszkedési zavar az elfogadott társadalmi normáktól való eltérő viselkedés. Pontos meghatározása nehéz, mert a társadalomban sokféle párhuzamos normatíva és elvárás-rendszer létezik. Szoros összefüggés van az adott társadalom helyzete, életszínvonala és a normaszegés mértéke, jellege között.

Fontos feladatunknak tartjuk időben felismerni és kiszűrni a beilleszkedési, magatartási problémákkal küzdő tanulókat. Ez a tevékenység csak akkor eredményes, ha ismerjük a magatartási zavarok megnyilvánulásának leggyakoribb formáit.

Az iskolai nevelő-oktató munkában a tanuló beilleszkedési problémái, zavarai a tanuló eltérő magatartásában figyelhetők meg. A viselkedészavarok megnyilvánulása változatos: az enyhe szorongástól a súlyos neurotikus tünetekig, a csavargástól az erőszakos tettekig, az enyhébb kényszerektől a súlyos pszichotikus megnyilvánulásokig terjedhetnek ki.

Fel kell figyelnünk:

- az agresszív megnyilvánulásokra,
- a közönyre és a passzivitásra,
- az érzelem-szegény, apatikus magatartásra,
- a túlzott félelemre és szorongásra,
- a kifejezett féltékenységre, irigységre,
- a beszédzavarra,
- a hirtelen romló tanulmányi eredményre stb.

A problémák, a nem elfogadható viselkedés számbavétele után következik a viselkedési zavart kiváltó pszichológiai, szociális, esetleg biológiai okok feltárása.

- a családi környezet hatásaiból ered-e (pl. nevelési hibák, a szülők deviáns magatartása),
- a család és az iskola ellentétéből fakad-e,
- iskolai ártalmakra vezethető- e vissza (pl. túl magas követelmények, túl szigorú, autokratikus magatartás, gúny, megszegyenítés, túlzottan engedékeny, irányítás nélküli nevelés stb.)
- esetleg a kedvezőtlen társas pozíciók (pl. peremhelyzet) következménye

Az időben nyújtott szakmai segítség képes a folyamatot megállítani. Ezért az iskola feladatai között az egyik legfontosabb a helyzet felismerése, jelzése, a megfelelő szakemberhez való

irányítás, speciális csoportba való javasolás. Nagyon fontos az együttműködés az egészségügy, a gyógypedagógia és a nevelési tanácsadó szakembereivel.

A beilleszkedési, magatartási zavarok megoldását, ill. enyhítését az alábbi pedagógiai tevékenységekkel kívánjuk elérni:

- békéltető, konfliktusmegoldó stratégia alkalmazásával;
- a felnőttek és a serdülők közötti barátságos viszony kialakításával, amely lehetővé teszi, hogy a tanuló problémáival, érzelmi konfliktusaival, kritikus élethelyzeteiben bizalommal fordulhat tanítójához, tanáraihoz;
- személyes szeretetteljes bánásmód kialakításával;
- teljesíthető, reális követelmények támasztásával;
- a pozitív énkép kialakulásának támogatásával (dicsérettel, biztatással);
- a szülőkkel való rendszeres kapcsolattartással;
- az egy osztályban tanító tanárok együttműködésével, egységes nevelési elvek alkalmazásával;
- az osztályközösség segítő erejének mozgósításával;
- a közös iskolai és iskolán kívüli programok során a peremhelyzetű tanulók bevonásával;
- következetes - a fegyelmi vétségek súlyával arányos büntetési rendszer kialakításával (lásd „a tanulók jutalmazásának és elmarasztalásának rendszerét”);
- a gyermek- és ifjúságvédelmi felelőssel való együttműködéssel;
- szükség esetén pszichológus, ill. más külső szakember segítségének igénybevétele

VI. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenységek:

A tehetséggondozás feladatainak megvalósítása iskolánkban differenciálással és egyéni tehetséggondozással történik. A differenciálás áthatja az iskola egész nevelési folyamatának feladatait, tartalmát, követelményeit, módszereit, eszközeit, szervezeti formáit, értékelési rendszerét.

Pedagógusaink nevelő-oktató munkájuk során arra törekcsenek, hogy a differenciálás módszerével teljes mértékben kibontakoztassák a tanulóknban rejlő képességeket, fejlesszék kreativitásukat, szociális kompetenciájukat, kognitív és affektív szférájukat.

Szervezeti formák és módszerek

Az iskolai tanítási folyamat során kiemelten fontos tényező, hogy a pedagógusok munkája a legnagyobb mértékben igazodjon a tanulókn egyéni fejlettségéhez, képességeihez és az egyes tantárgyakból nyújtott teljesítményhez.

Ezt a kötelező tanítási órákon az alábbi módszerek és szervezeti formák segítik:

- alkalmankénti differenciálás
- a nevelők az egyes szaktárgyak tanítási óráin előnyben részesítik az egyéni képességekhez igazodó munkaformákat, így - elsősorban a gyakorlásnál, ismétlésnél - a tanulókn önálló és csoportos munkájára támaszkodnak
- az új anyag feldolgozásánál és az összefüggések vizsgálata során - az egyéni munkatempó biztosítása érdekében - kiemelt szerepet kap az irányított önálló tanulókn témafeldolgozás, azaz forrásmunka beépítése a tanórákba
- a motiváció és szilárd rögzítés érdekében rendszeresen alkalmazunk: művészi hanganyagot, dokumentum, ill. természetfilm-szemelvényeket, ismeretterjesztő filmeket és újságokat a szakirányú órákon
- tanulmányi kirándulások szervezése, színház-múzeumlátogatás (önköltséges, - a felmerülő költségeket a szülőknnek kell fedezni)
- A megfigyelés - tapasztalatgyűjtés - következtetés mint gondolkodási tevékenység kialakulása érdekében fontos eleme egy-egy tanítási órának a kísérlet és annak elemzése
- makettek, modellek, dramatikus-szituációs játékok
- kiemelten fontos a mindennapi életben megszerzett tanulókn tapasztalatok, megfigyelések beépítése a tanulási folyamatba

A nem kötelező tanítási órák keretében a tehetséggondozást és felzárkóztatást az alábbiakkal segíti az intézmény:

- az 1-8. évfolyamon az egyes tantárgyakból gyenge teljesítményt nyújtó tanulókn képességeinek fejlesztésére felzárkóztató órát, a jól teljesítőknek igény szerint tehetséggondozó, versenyfelkészítő órákat tartunk.
- az országos kompetenciaméréseken való megfelelő szint elérése érdekében a 6. évfolyamon legalább egy féléven keresztül magyarból és matematikából plusz 1 gyakorló órát szervezünk hetente a választható órák terhére

- a 8. évfolyamon matematikából és magyarból 1 féléven keresztül a középiskolai felvétel elősegítése érdekében heti +1 előkészítő órát biztosítunk. A 2. félévben az országos kompetenciamérésre való alapos felkészülés érdekében matematikából és magyarból is 1-1 plusz órát biztosítunk tanulóinknak.

Iskolán kívül szervezett óráink:

- kihelyezett órák
- projekt napok

A képesség-kibontakoztató felkészítés a személyiségfejlesztés, a közösségfejlesztés segítségével járul hozzá a tanulási kudarcból, a szociális hátrányból eredő lemaradás csökkentéséhez, a tanuló egyéni képességének, tehetségének kibontakoztatásához, tanulási, továbbtanulási esélyének növeléséhez.

Kompetencia-alapú oktatás iskolánkban (TÁMOP 3.1.4.)

A kompetencia-alapú oktatás célja:

- A gyermekek a mindennapi életben hasznosítható tudással rendelkezzenek – nem lemondva az ismeretek elsajátításáról, vagyis „ismeretekbe ágyazott képességfejlesztés” megvalósítására törekszik.

A kompetencia-alapú oktatás előnyei:

- Segíti a különböző fejlettségi szinten lévő gyermekek közötti különbségek csökkentését, a hátrányokkal rendelkezők felzárkózását
- Az új módszerek, technikák alkalmazásával (kooperatív, projekt stb.) a tanulók olyan képességei is fejlődnek, mint a kommunikációs képesség, vitakészség, együttműködés, a másság elfogadása.

A kompetencia területei, kulcskompetenciák:

- Matematikai logika
- Szövegértés
- Idegen nyelvi kommunikáció
- IKT (informatikai kommunikáció)
- Életpálya építés
- Szociális, életviteli és környezeti kompetencia

A kompetencia-alapú oktatás során is fontos szempont (mint mindenfajta tanításnál), hogy a gyermeket tanítsuk, ne a tantárgyat.

Működő módszerek:

- A párban történő tanulás (tanulópár)
- A részben egyénre szabott tanulás
- A csoportmódszer
- Kooperatív tanulás

A kooperatív tanulás alaptétele, hogy társas környezetben zajlik a tanulás. A kooperatív tanulásban rejlő óriási lehetőség, hogy egyidejűleg valósítja meg a

szociális és a kognitív kompetencia fejlesztését. Mindezt a tanulók számára élvezetes és életszerű módon teszi. Úgy működteti a készségeket és motívumokat, ahogyan a való életben is használjuk azokat.

Különösen fontos a szociokulturális hátránnyal rendelkező, tehetséges tanulók fokozott egyéni megsegítése, az eredményesség méltó elismerése, jutalmazása. Mindezek érdekében felhasználjuk a kompetencia alapú oktatás támogató környezetét, és eszköztáráját (differenciált fejlesztés különböző módjait).

VII. Gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok:

A gyermekvédelem komplex és preventív tevékenységi rendszer, amelyet a gyermeki szükségletek (szeretet, biztonság, esélyegyenlőség, egészségvédelem) és jogok kiteljesítésére való folytonos törekvés jellemez. Ez a tevékenység nagyfokú érzékenységet, empátiát, tapintatot, szakértelmet igényel.

Ezt a feladatot az alábbi rendszer szerint végezzük:

1. Az intézményben védő, óvó, pártfogó rendszert működtetünk ifjúságvédelmi felelős megbízásával. Az ifjúságvédelmi felelős munkája során személyes, közvetlen kapcsolatot tart a diákokkal, szükség esetén felveszi a kapcsolatot a szülőkkel, gyermekjóléti szolgálattal, folyamatosan konzultál az érintett osztályfőnökökkel, szaktanárokkal.

2. A tanulók fejlődését veszélyeztető okok feltárása az ifjúságvédelmi felelős, az osztályfőnökök, és az osztályban tanító tanárok feladata, melynek során kiszűrjük a hátrányokkal, tanulási nehézségekkel küzdő gyerekeket, akik bármi miatt válságban vannak, testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődésük veszélyeztetve van.

3. A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős segíti az iskola pedagógusainak gyermek- és ifjúságvédelmi munkáját. A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős feladata különösen:

a) az osztályokat felkeresve tájékoztatni a tanulókat arról, hogy milyen problémával, hol és milyen időpontban fordulhatnak hozzá, továbbá, hogy az iskolán kívül milyen gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményt kereshetnek fel,

b) a pedagógusok, szülők vagy tanulók jelzése, a velük folytatott beszélgetés alapján megismert veszélyeztetett tanulóknál – a veszélyeztető okok feltárása érdekében – családlátogatáson megismeri a tanuló családi környezetét,

c) gyermekbántalmazás vélelme vagy egyéb pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényező megléte esetén kezdeményezi, hogy az igazgató értesítse a gyermekjóléti szolgálatot,

d) a gyermekjóléti szolgálat felkérésére részt vesz az esetmegbeszéléseken,

e) a tanuló anyagi veszélyeztetettsége esetén kezdeményezi, hogy az iskola igazgatója indítson eljárást a illetékes települési önkormányzat polgármesteri hivatalánál rendszeres vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítása, szükség esetén a támogatás természetbeni ellátás formájában történő nyújtása érdekében,

f) az iskolában a tanulók és a szülők által jól látható helyen közzéteszi a gyermekvédelmi feladatot ellátó fontosabb intézmények (pl. gyermekjóléti szolgálat, nevelési tanácsadó, drogambulancia, ifjúsági lelki segély telefon, stb.) címét, illetve telefonszámát,

g) az iskola nevelési programja, gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatai keretében egészségnevelési program kidolgozásának segítése, végrehajtásának figyelemmel kísérése; szükség esetén intézkedés megtételének kezdeményezése az iskola igazgatójánál, a tanulók, a szülők és a pedagógusok tájékoztatása.

4. A gyermek- és ifjúságvédelmi munka keretében az osztályfőnökök feladatai különösen

a) évfolyamismétlő vagy más iskolából átvett tanulók beilleszkedési problémáinak feltárása, beilleszkedésük segítése,

- b)** a gyerekek illetve szüleik figyelmének felhívása szociális jellegű támogatásokra (étkezési hozzájárulás, beiskolázási segély, tankönyvtámogatás)
- c)** kapcsolatfelvétel a veszélyeztetett gyerekekkel és szüleikkel egyéni beszélgetés, szükség esetén családlátogatás útján,
- d)** információk nyújtása, melyek segítségével a jogi, egészségügyi, szociális és társadalmi problémákat és azok megoldásait jobban megismerhetik,
- e)** a tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzése, feltárása és megszüntetése érdekében kapcsolattartás a szülővel, közreműködés az osztályban tanító tanárokkal és az ifjúságvédelmi felelőssel.

VIII. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programok:

A tanulási kudarcok jelentős része a tanulási zavarokból következik.

A tanulási zavarok értelmezése:

Tágabb értelemben minden olyan zavar, lemaradás, amely az iskolai tanulást hátrányosan befolyásolja. Szűkebb értelemben a tanulási képesség specifikus vagy globális zavarait jelenti.

Típusai:

A. Neurogén tanulási zavarok:

- Dysphasia, (nyelvi fejlődési zavar)
- Dyscalculia (specifikus számolási zavar)
- Dyslexia (olvasási és helyesírási gyengeség)
- Dysgraphia (írászavar)
- Dyspraxia (mozgászavar)

Ezek a gyermek fejlődésében időbeni változásokat idéznek elő, lassítják az észlelési, mozgásos, emlékezeti folyamatok integrációját, a képesség-struktúrán belül különböző mértékű különbségeket idéznek elő.

B. Pszichoreaktív, környezetfüggő tanulási zavarok:

Főként a korai szakaszban elszenvedett környezeti ártalmak hatására jön létre. **Jellemzője:**

- Motivátlanság
- Szorongás
- Túlkövetelés
- Kudarc orientáltság

C. Jó képességekkel rendelkező, kiemelkedő intelligenciával bíró tanulóknál is felléphetnek tanulási zavarok.

Ezek okai lehetnek:

- Hátrányos szocio-ökonómiai státus,
- Korai szocializációs probléma,
- Rossz családi interakció,
- A szülők oktatás- nevelés iránti nem megfelelő attitűdje,
- A nem megfelelő tantervek,

- A nem megfelelő oktatási módszerek,
- A nem megfelelő stratégiák.

Feladatok:

- Differenciált eljárással, felzárkóztató, tehetséggondozó programmal megteremthető az a bázis, amely a tanulási zavarok enyhítését, megszüntetését eredményezheti.
- Az iskola sokat tehet azért, hogy a gyermek kellemes élményként élje meg az ismeretszerzést, amely biztosítja számára az önkibontakozás lehetőségét. A megelégedettség - mint érzelmi – gondolati - erkölcsi értékelés - aktivitást vált ki. Ébren kell tartani a tanulóban az érdeklődést, bővíteni kell a tanuló motivációs bázisát!
- A tanuláshoz való viszony szorosan összefügg az iskola pszichés klímájával, az iskolai túlterheléssel, a tanár és diák viszonyainak jellemzőivel, a tantárgyi kötődéssel.
- Nagyon sokat javít a tanulás iránti pozitív viszony kialakításában a szorongás-és stresszmentes iskolai légkör, a kölcsönös kommunikációra épített didaktikai szituáció.
- *Kooperatív tanulásszervezés és a differenciált rétegmunka alkalmazása a tanórák megfelelő arányában*

Eszközök:

- az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése;
- a napközi otthon;
- az egyéni foglalkozások;
- a felzárkóztató foglalkozások;
- az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata;
- a továbbtanulás irányítása, segítése.

IX. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése és oktatása

Testi fogyatékos tanulók integrált nevelése-oktatása

A mozgáskorlátozottság meghatározása

Gyógypedagógiai szempontból mozgáskorlátozottnak nevezzük azokat, akik a tartó vagy mozgató szervrendszer struktúrájának vagy funkciójának sérülése vagy hiánya következtében, a fizikai teljesítőképesség megváltozása miatt az életkori tevékenységek végzésében maradandóan korlátozottak, nevelésük, személyiségfejlesztésük átmenetileg vagy tartósan speciális feltételeket, eljárásokat igényelnek.

A mozgáskorlátozottság csoportosítása:

- Végtagredukciós fejlődési rendellenességek – a felső és alsó végtag veleszületett rendellenességei
- Petyhüdt bénulást kiváltó kórformák – myelodysplasia, progresszív izomsorvadás, szülési felkarbénulás
- Korai agykárosodás utáni mozgásrendellenességek – a központi idegrendszer sérülése következtében különféle típusú és mértékű bénulás
- Egyéb eredetű, mozgásrendellenességet okozó kórformák

Az integráció célja és feladatai

Célja

A mozgáskorlátozott tanuló együttnevelése teljes integráció formájában, melynek keretében a sérült gyermek a teljes időt együtt tölti társaival a többségi iskolában.

Feladatai

- Az iskola tantestületének és tanuló ifjúságának elfogadó és segítő jellegű hozzáállásának kialakítása.
- A leendő tanítók tájékoztatása és felkészítése a feladatra.
- A leendő osztályterem megfelelő és körültekintő berendezése, megvilágítása.
- A mozgáskorlátozott tanuló után járó emelt szintű normatíva felhasználásának megtervezése és megszervezése.
- A törvény által előírt és biztosított rehabilitációs órakeret felhasználásának megtervezése.
- Az oktatás-nevelés folyamatában a legoptimálisabb tanítási-tanulási módszer kiválasztása.
- Szakmaközi együttműködés kiépítése és team- munka formájában történő megvalósítása.

Az integráció feltételei

A hazánkban folytatott integrációs gyakorlat vizsgálatára irányuló kutatási adatok, s a szakirodalom alapján is megállapítható, hogy Magyarországon a mozgáskorlátozottak integrált nevelése-oktatása más országokhoz képest kissé eltérő képet mutat.

Nem épült ki ugyanis a minden mozgáskorlátozott gyermeket ellátó teljeskörű speciális iskoláztatás rendszere. Egy integrációt kezdeményező közoktatási intézmény nem attól válik befogadó intézménnyé, hogy beiskolázza a mozgáskorlátozott gyermeket, hanem attól, hogy megteremti annak tárgyi és személyi feltételeit.

A mozgáskorlátozott gyermek iskolába lépése előtt a fogadó iskola vagy a szülő kérésére a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság (Budapest, XIV. Mexikói út 60.) szakértői véleményt készít.

Személyi feltételek

A közoktatási törvény előírja, hogy a fogadó iskola fenntartója intézkedik arról, hogy a gyermeket fogyatékosságának megfelelő gyógypedagógus (ebben az esetben szomatopedagógus) utazó szakember segítse szükség szerint az iskolai munkájában,

Tárgyi feltételek

Az iskola megközelíthetősége, iskolai közlekedés:

- Önállóan nem közlekedő gyermek esetén az őt szállító, gépkocsival közlekedő szülők részére az iskola külön felfestéssel ellátott parkolót biztosít.
- Kerekesszékkal, járókerettel vagy más segédeszközzel közlekedő gyermek számára lépcsőt áthidaló rámpa, kapaszkodó, korlát kiépítése szükséges.
- A mozgáskorlátozott gyermek számára az iskola épületén belül is akadálymentes közlekedést szükséges biztosítani, melynek elemei lehetnek: folyosón szükség szerint kapaszkodó korlát, jól megközelíthető, belsőleg akadálymentesített mosdóhelyiségek
- Az osztályterem lehetőleg földszinti legyen, amennyiben ez nem lehetséges szükséges az emeltre szállítás megoldása.(lift)
- Az osztályterem belső elrendezése is segítse a tanulót az akadálymentes közlekedésben pl. szélesebb távolság a szék illetve a padsorok között)
- A polcok, fogasok elhelyezése akkor optimális, ha nem jelentenek akadályt a tanulók helyváltoztatásában és elérhető magasságban vannak.

Tanterem:

- Az iskolapad, asztal, szék kiválasztásakor a következő szempontokat kell figyelembe venni a tanulók egyedi igényei szerint:
- az asztal lehetőleg legyen állítható magasságú
- a szék ülés magassága s az asztallap magassága tegye lehetővé a biztonságos és helyes ülést és testtartást, azaz a láb talpra helyezve támaszkodjon a földön, az alkar pedig az asztal lapjára fektetve
- kerekesszékkal közlekedő számára biztosítani kell, hogy az asztalukhoz kényelmesen hozzáférjenek (beférjen a kerekesszék karfája az asztal alá)
- célszerű az asztallapot szegéllyel ellátni, ezzel megelőzhető az asztalon lévő tárgyak leesését a mozgások koordinálatlansága vagy az esetleges túlmozgások esetén
- Testtartási aszimmetria miatt a mozgáskorlátozott tanulót célszerű a táblával szembe, középre ültetni (semmiképpen sem ültethető arra az oldalra, amely a deformitás irányával megegyező)
- Figyelembe véve a mozgáskorlátozott tanuló fáradékonyságát célszerű olyan helyre ültetni, ahol a pedagógussal folyamatos kapcsolattartása lehetséges.

A csoport összetétele

Az osztálylétszámok kialakításánál a mozgáskorlátozott tanulót három gyermekként kell figyelembe venni. Ajánlott, hogy egy csoportba két, legfeljebb három sajátos nevelési igényű tanuló kerüljön.(Kt. 3. sz. melléklete)

Speciális tanterv, tankönyvek, tanulási segédletek

Mozgáskorlátozott tanulók számára a többségi iskolák tantervei elfogadottak. A helyi pedagógiai programban érvényesíteni kell a rehabilitációs szempontokat, (Fejlesztő program), mely tartalmazza a fogyatékoság szerinti korrektív kompenzatív differenciált terápiás fejlesztés célját és anyagát, a speciális tartalmakat, a többszintű feladatadás lehetőségét, a követelményeket érintő változásokat.

A tanulást, életvitelt segítő technikai eszközök, taneszközök, segédeszközök
a 11/1994. MKM rendelet szerint:

Speciális eszköz megnevezése	Mennyiség
fogyatékosághoz igazodó egyénre szabott eszközök	tanulói létszám szerint, tantárgyanként szükség, szerint pedagógiai programban foglaltak szerint
állítható magasságú tábla	tantermenként 1, mozgásfogyatékos tanulót oktató iskolában

A szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások, elsősorban a rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység

A szolgáltatásokat az iskola a törvénynek megfelelően biztosítja.

A mozgáskorlátozott tanulók számára kötelező rehabilitációs tanórai foglalkozások heti időkerete az évfolyamra meghatározott heti tanítási óra negyven százaléka.

Ha a tanulót a többi, nem fogyatékos tanulóval közösen egy osztályban tanítják, a heti órakeretet nyolcfős csoportokra kell meghatározni. Ha ennél alacsonyabb a mozgáskorlátozott gyerekek száma, a tényleges létszámra eső óraszámot 8-cal kell osztani. (Kt. 52§ (6))

A szakértői bizottság szakvéleményében meghatározza az adott tanulóra fordítandó rehabilitációs órák számát

Az integráltan tanuló mozgáskorlátozott tanulók speciális mozgásjavító foglalkozásaira a javaslatot a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és rehabilitációs Bizottság előzetes komplex vizsgálat után adja.

A mozgásnevelés, ami a speciális mozgásjavító foglalkozás gyakorlati színtere, ötvözi a sérült tartási és mozgási funkciók, motoros képességek, tevékenységek korrekcióját célzó gyógyító és pedagógiai eljárásokat, módszereket és eszközöket.

A mozgásnevelés a tanuló mozgásszervi károsodásától és állapotától függően egyéni és csoportos foglalkozások, tornatermi, uszodai foglalkozások formájában működhet.

A mozgásnevelés a gyógypedagógiai szakszolgálatokon keresztül utazótanári szolgáltatás útján oldható meg. A mozgásnevelés tanítására szomatopedagógia szakos gyógypedagógusok jogosultak.

A speciális szakkezelések mellett a mozgáskorlátozott tanuló a társai testnevelés óráin is részt vehet, ennek mértékéről, módjáról szakember véleményét kell kérni.

A mozgáskorlátozott tanuló iskolai tanulásának nehézségeit leginkább a mozgásszervi károsodás következtében kialakult kommunikációs zavarok és a mozgásteljesítményt igénylő feladatok kivitelezése jelentik. Mindkettő befolyásolja az olvasás, írás, beszéd elsajátítását is, ezért kiemelt fejlesztési feladatként kell kezelni.

A mozgáskorlátozott tanuló egyedi, speciális megsegítést igényel. Ennek során figyelembe kell venni kommunikációjának formáját, szintjét, a gyermek érzelmi állapotát, értelmi képességeit és fizikai adottságait is.

A speciális módszerek, terápiák és technikák alkalmazása és a technikai jellegű segédeszközök igénybevétele segíti

- a mozgásbiztonságot,
- a mozgásreflexek célszerűségét és gyorsaságát,
- az író, rajzoló és eszközhasználó mozgást, a hallásra, beszédészlelésre támaszkodó tevékenységeket.

Helyi tanterv

Az iskola a mozgáskorlátozott tanulók oktatása során is saját tantervét alkalmazza, de figyelemmel van a sérült gyerekek egyéni sajátosságaira a fejlesztés, a követelmények támasztása és az értékelés területén is. Az értékelés egyéni képességek, fejlettségi szinthez viszonyított fejlődés figyelembe vételével történik.

A mozgáskorlátozott tanulók nevelése-oktatása során a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok és tartalmak megvalósítása általában lehetséges. A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők. Ha a tanulót mozgás- és pszichés állapota akadályozza, akkor az Irányelvben megadott módosítások figyelembevételével javasolt a helyi tanterv elkészítése.

Kiemelt fejlesztési feladatok az Irányelvek alapján

Kiemelt fejlesztési feladatok

A kiemelt fejlesztési feladatok teljesítését a tanulók életkori sajátosságai és a mozgáskárosodásból adódó egyéni eltérések egymással kölcsönhatásban befolyásolhatják.

Énkép, önismeret

A személyiség építésének és a lelki egyensúly fenntartásának egyik eszköze a lehetőségek szerinti önállóságra nevelés. A tanulóknak akkor alakul ki reális, pozitív énkép, ha önmagához képest fejlődik, ér el sikereket.

Információs és kommunikációs kultúra

A mozgáskorlátozott tanulóknak gondot okozhat a kommunikáció, a szóbeli információk feldolgozása, érzékelése, megértése és alkalmazása. Hátrányait az információszerzésben és adásban pótolhatja az elektronikus eszközök, a média használata. Az információs társadalom fejlődése azt is lehetővé teszi, hogy a mozgáskorlátozott tanuló nem az alkalmatlanságot, a képességek hiányát érzi, mert olyan eszközöket használhat, amelyek alkalmazásával az életminősége javulhat.

Lehetőséget kell teremteni arra, hogy a tanulók ne csak az *Informatika* műveltségi területen belül használják a számítógépet, hanem - ha szükséges - a tanítási órákon is. A számítógép írástechnikai segédeszközként tanulási és munkaeszköz a kézírásra a mozgásállapota miatt képtelen és a beszéd útján nehézségekkel kommunikáló tanuló számára.

Tanulás

A mozgáskorlátozott tanulóknál fokozott figyelmet kell fordítani a tanulás összetevőinek tanítására, az egyénre szabott tanulás módszereinek megválasztására. Az előzetes tapasztalatszerzésre a mozgáskorlátozottság miatt nem mindig kerül sor, ezért a tanuló előzetes tudása is hiányos lehet. Esetenként a mozgásos tapasztalatszerzés is akadályozott. A tapasztalati alapozás lehetőségeinek megteremtésével, a kíváncsiság, érdeklődés és megoldási késztetés felkeltésével és megtartásával stabil motiváció érhető el.

Testi és lelki egészség

A fejlesztések során törekedni kell arra, hogy a tanulók minél inkább megismerjék mozgáskorlátozottságuk okát és annak következményeit, elsajátítsák és alkalmazzák az azzal kapcsolatos higiéniai szabályokat. A kellő mértékű önállóság akkor valósítható meg, ha ismerik a számukra nem javasolt mozgásokat, azoknak az eszközöknek a használatát, amelyek a hely- és helyzetváltoztatást lehetővé teszik számukra. A tanulóban ki kell alakítani, hogyan viszonyuljanak mozgásállapotukhoz, ismerjék meg saját értékeiket.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

Az iskolai fejlesztések során kiemelt feladat a lehető legnagyobb önállóság elérése. Ezért lényeges azoknak az eljárásoknak, módszereknek, tevékenységeknek a megkeresése, kidolgozása és működtetése, illetve azoknak az eszközöknek a megtalálása, amelyek a mozgáskorlátozott tanuló életének minden színterén az önálló életvitel kialakítását segítik, gyakoroltatják. Kiemelt jelentőséggel bír a mozgáskorlátozottak számára elérhető pályák, munkahelyek megismertetése, az ezek iránt való érdeklődés felkeltése. A lelki egyensúly fenntartásának elengedhetetlen eszköze a bizonytalanság kezelésének képessége, amelynek kialakítása a nevelő-oktató munka fontos feladata.

A NAT alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A helyi tanterv készítésénél a NAT-ban foglaltak az irányadóak, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók fejlődésének függvénye. Az egyes műveltségi területekre vonatkozó ajánlások:

Magyar nyelv és irodalom

Az olvasás- és írástanítás - a helyesírásra és a tartalomra koncentrálva - az egyénnek megfelelő tempó és segédeszköz kiválasztásával történjen. Egyes tanulóknál a gépi írás elsajátítása teremt lehetőséget az írásbeli kommunikációra. Mivel a beszéd formája a sérülés függvénye, ezért annak a tartalmi részére kerüljön a nagyobb hangsúly.

Élő idegen nyelv

A nyelvtanulás a továbbtanulás, a későbbi munkavállalás, az önbizalom növelésének fontos eszköze, ezért minden esetben szükség van a megszerzett nyelvtudás gyakorlati felhasználhatóságának egyénre szabott megfogalmazására.

Az olvasási és írásnehézségekkel küzdő gyermekek esetében az auditív tanulási módszerek nagyobb eredményességet tesznek lehetővé.

Matematika

Kiemelten szerepe van a tanítás során a sokoldalú érzékleti megerősítésnek.

A geometriai anyag gyakorlati részének tanítása a mozgásállapottól függően egyéni elbírálás alapján történjen, a sérültségnek megfelelő, egyénre adaptált eszközök használatával, mert ezek át tudják segíteni a tanulót a technikai nehézségeken.

Ember és társadalom

Szükség van a társadalmi tapasztalatszerzés hiányainak pótlására.

Meg kell ismertetni a tanulókkal a mozgáskorlátozottakra vonatkozó jogszabályokat és érdekvédelmi szerveződéseket.

Ember a természetben. Földünk és környezetünk

Az embertani, egészségügyi ismeretek tartalmazzák a tanuló diagnózisának ismeretét, az ezzel kapcsolatos egészségügyi feladatok és problémák kezelését.

Amennyiben a tanuló mozgásos ismeretszerzése gátolt, segédeszközök igénybevétele, a tanulási környezet megfelelő alakítása teremti meg a tapasztalás lehetőségét.

Művészetek

A mozgáskorlátozott tanuló harmonikus fejlődésének és önkifejezésének egyik fontos eszköze a zene, a mozgás a dramatikus interakció és az alkotás.

A felmentés bármely formája indokolatlan, minden esetben meg kell keresni azokat az eljárásokat, módszereket, testhelyzeteket, eszközöket, amelyeknek segítségével a tanuló alkotni képes.

Informatika

Az informatika tanítása szükség esetén az egyénre szabott, adaptált eszközök (pl. speciális egér, klaviatúravédő stb.) alkalmazásával történik.

Az információs-kommunikációs technológiák megismertetése, azok tanulóhoz igazított egyéni használatának megtanítása segítségével válik lehetővé az információszerzés, az önálló tanulás, a tanulók életminőségének a javítása.

Életvitel és gyakorlati ismeretek

Olyan ismeretek, tevékenységformák és eszközök használatának megtanítása szükséges, amelyeket a tanuló hasznosítani tud szabadideje eltöltése, pályaválasztása, önálló felnőtt élete, illetve a társadalomba való beilleszkedés során.

A mozgásállapot alapján kitűzött célok határozzák meg az egyéni képességekhez igazodó feladatokat, az egyéni fejlődéshez szükséges eszközök alkalmazását, az önállóság elérését segítő praktikumok elsajátítását.

Az életminőség javítását az segíti, ha a tanuló megismeri és gyakorolja a gyógyászati segédeszközök használatát, karbantartását és a velük való közlekedést.

Testnevelés és sport

A műveltségi terület elemei és feladatai az alábbiak szerint módosulnak.

Elemek

- a) A gyógytorna passzív és aktív eljárásai.
- b) A fizikoterápia módszerei és eljárásai.
- c) Korrekciós és gyógyászati segédeszközök alkalmazása.
- d) Hidroterápia és egyéb terápiás eljárások.
- e) A testnevelés mozgásanyagának (gimnasztika, torna, atlétika, testnevelési és sportjátékok) sérülés specifikusan adaptált formái.
- f) Adaptált sportfoglalkozások.
- g) A mindennapos tevékenységek végzésére való mozgásos felkészítés és adaptív eszköz használatának megtanítása.

Feladatok

- a) A károsodott mozgási és tartási funkciók helyreállítása, korrekciója, kompenzációja.
- b) A mozgásszervrendszer optimális működőképességének biztosítása.
- c) Az állapotromlás, másodlagos károsodások megelőzése.
- d) A motoros képességek fejlesztése, fizikai kondíció növelése, egészséges életre nevelés, mozgásigény, mozgástudat kialakítása.
- e) A reális mozgásos éntudat kialakítása, önálló életvitelre elő- és felkészítés.
- f) Tehetséggondozás különböző adaptált sportfoglalkozásokon keresztül.

A fejlesztési követelmények jelentős eltérései miatt a helyi tantervekben a testnevelés tantárgyi elnevezés helyett a *mozgásnevelés* elnevezés javasolt.

Pedagógiai és egészségügyi célú rehabilitáció

A mozgáskorlátozott tanulók rehabilitációs fejlesztésének sajátos célja, hogy a sérülés következtében hátránnyal induló tanulónak nagyobb esélyt biztosítson az eredményes tanulásra, fejlődésre, a sikeres társadalmi beilleszkedésre.

Ennek érdekében szükséges:

- a központi idegrendszer sérülése által előidézett funkciózavar (beszédzavar, beszédhiba, figyelemzavar, a szenzomotoros zavar, részképeség-kiesés, pszichés és/vagy motoros tempó lassúsága stb.) megszüntetése vagy csökkentése;
- a pszichomotoros funkciók korrekciója, fejlesztése, mivel a szenzomotoros zavar dyslexiához, apraxiához vezethet, és ez tanulási problémákat idézhet elő;
- a tanulók folyamatos logopédiai fejlesztése, különös tekintettel a központi idegrendszeri sérülés következtében dysarthriás gyermekek esetében a speciális szomatopedagógiai és logopédiai terápiára. Mindez szervesen illeszkedik a komplex rehabilitációs célú programba;
- a kórforma és mozgásállapot fajtája és súlyossága függvényében kialakított és a tanrendbe iktatott csoportos és egyéni mozgásnevelés;
- a diagnózis szerinti speciális gépírás (gépi írás) megtanítása, amely akkor indokolt, ha a kóreredet miatt a tanuló nem tudná iskolai munkáját kézírással végezni;
- speciális felkészítés az önkiszolgálásra, az önálló életvezetésre;
- az önkiszolgálást, az iskolai munkát segítő és a fejlesztést szolgáló sérülésspecifikus egyedi eszközök biztosítása;
- a nyelvoktatás megvalósítása úgy, hogy az segítse a gyermek más anyanyelvű emberekkel történő kommunikációját, és a média segítségével biztosítsa a számára elérhetetlen élményeket;
- a gyógyászati segédeszközök és az orvosi, egészségügyi háttér biztosítása;
- alapos szakmaismereten és önismereten alapuló pályaeorientáció;
- a mozgáskorlátozottak jogi lehetőségeinek és érdekvédelmi ismereteinek (szövetség, egyesületek, klubok, alapítványok stb.) ismerete.

Követelmények és értékelés

A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesítendőek.

Az iskola helyi tanterve – amennyiben szükséges – biztosítja az egyes évfolyamok követelményei teljesítéséhez az egy évnél hosszabb időt is. Amennyiben a szakértői vélemény kitér rá, az egyéni haladás megtervezésénél figyelembe veszi, hogy a szakértői vélemény szerint melyik tárgyból melyik évre fogja a tanuló utolérni társait.

Mozgáskorlátozott tanulók esetében az iskola szükség esetén biztosítja az értékelés alóli felmentést.

Fejlesztési terv

Célja

- A törvény által meghatározott és a szakvéleményben szereplő fejlesztési formák biztosítása.

- A sajátos nevelési igényből fakadó hátrányok csökkentése, vagy lehetőség esetén megszüntetése.
- Harmonikus, önmaga problémáit megfelelően kezelni tudó személyiség kialakítása.
- Az egész élet során jól használható kompenzációs technikák elsajátítása.

Feladatai

- Egyénre szabott fejlesztés a gyermek szükségleteinek figyelembe vételével.
- A rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozások biztosítása
- A pedagógus és a gyógypedagógus folyamatos kapcsolattartása.
- Differenciálás.
- Folyamatos kapcsolattartás a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központtal.

Tartalma és tevékenységei

- A fejlődés és fejlesztés lehető legkedvezőbb lehetőségeinek és feltételeinek biztosítása.
- Fejlesztés gyógypedagógus közreműködésével. A foglalkozások feladata a sérült funkciók fejlesztése, a meglevő ép funkciók bevonása a megismerő folyamatok megsegítése érdekében. A szükséges speciális eszközök használatának elfogadtatása, megtanítása.
- A gyermekek problémájának súlyosságától függően, egyéni vagy kiscsoportos képességfejlesztés. A fejlesztés területeit a rendelkezésre álló szakvélemények, valamint az iskolai felmérések és a tanító jelzései alapján határozza meg az iskola.
- Az egyéni képességeket és az eltérő fejlődési ütemet szem előtt tartva mennyiségi és minőségi differenciálás.
- Megfelelő motivációs bázis kialakítása.
- A szekunder módon létrejövő tünetek (szorongás feladathelyzetben, kudarckerülő magatartás, esetleges agresszió, stb.) oldása.
- A szülővel való szoros kapcsolattartás.
- Szükség esetén rendszeres korrepetálás.

Követelmények

A támasztott követelmények személyre szabottak, és elsősorban a szakértői véleményben foglaltaknak kell megfelelniük.

Az utazótanár feladatai

- Kapcsolatfelvétel az iskolával és a pedagógus tájékoztatása a gyermek állapotáról, és az ebből adódó pedagógiai kihatásokról.
- Javaslattétel a speciális eszközökre vonatkozóan.
- A pedagógus számára látogatási és konzultációs lehetőség biztosítása.
- A gyermek megfigyelése a foglalkozásokon, a tanórákon, személyes megbeszélés az intézmény vezetőjével és/vagy a gyermeket nevelő, tanító pedagógusokkal.
- Folyamatos kapcsolattartás a mozgáskorlátozott tanuló szüleivel/nevelőivel.
- Nagyobb gyermekeknél tájékoztatás mozgáskorlátozott gyermekek pályaválasztási lehetőségeiről.

A megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzdő tanuló integrált nevelése oktatása (SNI.b)

A tanulási, magatartási és beilleszkedési zavar meghatározása

A súlyos tanulási, beilleszkedési és magatartási zavarok háttérében részképesség zavarok, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar és/vagy figyelemzavar, az iskolai teljesítmények eléréséhez szükséges pszichikus funkciók kialakulatlansága, fejletlensége vagy a felsoroltak halmozott előfordulása áll fenn. Nem határozhatunk meg egységes jellemző jegyeket; az egyes állapotok a tünetek/tünetegyüttesek komplexitásától függően a funkciógyengeségtől a komplex személyiség-, illetve általános tanulási zavarig terjedhetnek. A percepció bázis többdimenziós érintettsége miatt az olvasás, írás, számolás elsajátításában különböző súlyosságú akadályt jelent, az enyhe zavartól egészen a funkcióképtelenségig.

a) A **részképesség zavarok** körébe az iskolai teljesítmények – elsősorban az alapvető eszköztudás (olvasás, írás, számolás) – elsajátításának nehézségei, a képességek deficitje, valamint az általuk kiváltott, következményes magatartási és/vagy tanulási zavarok komplex tünet-együttese tartozik. Jellemző, hogy az adott részképességben az intelligencia szintjének ellentmondó, súlyos teljesítménybeli elmaradás mutatkozik, valamint teljesítményszóródás mutatható ki az intelligenciafaktorok, a mozgáskoordináció és a beszéd szintje között. A részképesség zavarok tüneteit mutató tanulók általános jellemzője a számukra nehéz iskolai feladatok iránti feltűnő közömbösség, érdektelenség, amely a nehézségek következtében fokozatosan elmélyül, és a tanulással kapcsolatos tevékenységek (olvasás, írás, számolás) elutasításában fejeződik ki.

b) A **kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar**, a figyelemzavar megléte esetén az érintett tanuló rövidebb ideig tud a feladathelyzetben megmaradni, az általánosnál sokkal több cselekvéses tanulási helyzetet igényel. Azok a tanulók, akik súlyos figyelemzavaruk (helyzetidegenség, hibás-hiányos helyzetfelismerés) vagy fejletlen önirányítás, gyenge önértékelési képesség miatt nem tudnak a tanulási szituációba beilleszkedni, állandó személyes kontrollra, megerősítésre szorulnak.

Míg a részképesség zavarok gyakran ép érzékszervek esetén is az érzékszervi fogyatékoság (gyengénlátás, enyhe nagyothallás) látszatát kelthetik, addig a hiperaktivitás, a nyugtalanság, a túlmozgások, a figyelemzavar előfordulásakor a tanulók általánosan gyenge képességűnek, értelmi fogyatékosnak tűnhetnek.

Az idegrendszer csökkent terhelhetőségének, érési lelassulásának jelei a tanulási, magatartási zavar tüneteit mutató tanulóknál az alábbiak:

- általában érzékenyebbek a meteorológiai változásokra,
- fáradékonyabbak az átlagnál, nehezen tűrik a zajokat, nehezen viselik el a várakozási feszültséget,
- gyakrabban van szükségük pihenésre, szünetre, egyedüllétre,
- fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, érthető és követhető szabályokat.

Tanulási zavarok

Összefoglaló kifejezés a különböző, nem képességhiányból eredő tanulási zavarokra.

➤ **Dyslexia F 81.0 (Olvasási zavar):**

Az olvasási teljesítmény - az olvasás pontosságát vagy a megértést egyénileg, standardizált tesztekkel vizsgálva- lényegesen alatta marad a személy biológiai kora, mért intelligenciája vagy a kor szerinti képzettség alapján elvárhatónak. A zavar jelentősen kihat az iskolai teljesítményre, vagy az olvasási jártasságot igénylő mindennapi élettevékenységekre.

➤ **Dysgraphia F 81.1 (Írásbeli kifejezés zavar)**

Az íráskészség - egyénileg, standardizált tesztekkel vizsgálva (vagy az íráskészség funkcionális becslése)- lényegesen alatta marad a személy biológiai kora, mért intelligenciája vagy a kor szerinti képzettség alapján elvárhatónak. A zavar jelentősen kihat az iskolai teljesítményre, vagy az íráskészséget igénylő mindennapi élettevékenységekre. Ha érzékelési deficit van jelen, az íráskészség nehézségei meghaladják az ahhoz rendszerint társuló zavar mértékét.

➤ **Dyscalculia F 81.2 (Számolási zavar)**

A számolási képesség - egyénileg, standardizált tesztekkel vizsgálva - lényegesen alatta marad a személy biológiai kora, mért intelligenciája vagy a kor szerinti képzettség alapján elvárhatónak. A zavar jelentősen kihat az iskolai teljesítményre, vagy a számolási képességet igénylő mindennapi élettevékenységekre. Ha érzékelési deficit van, a számolási nehézségek meghaladják az ahhoz rendszerint társuló zavar mértékét.

➤ **Tanulási zavar**

Ide tartoznak azok a tanulási zavarok, amelyek nem teljesítik egyik speciális tanulási zavar kritériumait sem. A kategória mindhárom fent részletezett terület problémáit magában foglalja, amelyek együttesen jelentősen befolyásolják az iskolai teljesítményt, még akkor is, ha az egyes jártasságokat vizsgáló tesztekben mért teljesítmény nincs lényegesen a személy biológiai kora, mért intelligenciája vagy a kor szerinti képzettség alapján elvárható szint alatt.

A tanulási zavar hátterében sokszor koordináció-fejlődési zavar áll

A motoros koordináció lényegesen alatta marad a személy biológiai kora és mért intelligencia alapján elvárhatónak.

Ez megnyilvánulhat a motoros fejlődés különböző lépcsőfokainak késleltetett elérésében, dolgok elejtésében, ügyetlenségben, gyenge sportteljesítményben vagy a kézírás minőségében.

Mindez kihat az iskolai teljesítményre vagy a mindennapi élettevékenységekre.

Beilleszkedési és magatartási zavarok főbb formái

- Hiperaktivitás
- Figyelemzavar- ADHD szindróma
- Impulzivitás
- Magatartási zavarok
- Oppozíciós zavar
- Emocionális zavarok
- Kevert magatartási és emocionális zavarok
- A szocializáció zavarai
- TIC zavarok

- Egyéb viselkedési és emocionális rendellenességek (nem organikus eredetű enuresis és encopresis, dadogás, hadarás, táplálási zavar, stb.)

Iskolánk fejlesztési feltételrendszere

- a fejlesztés megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg, segítse a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést,
- a követelmények igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez,
- ha szükséges a fejlesztés terjedjen ki az iskoláskor előtti képességfejlődés területeire is,
- a fejlesztő célú terápiák programjai váljanak az intézmény pedagógiai programjának tartalmi elemeivé,
- a tanulókat a nevelés-, oktatásfejlesztés ne terhelje túl.

Ennek érdekében meghatározzuk:

- a tartalmak kijelölésekor egyes területek módosítását,
- a képességek fejlesztő célú korrekciójának területeit,
- a nevelés, oktatás és fejlesztés szokásosnál nagyobb mértékű kiterjesztésére vonatkozó javaslatokat.

Az ellátás közös elvei:

- A feladatokat az intézmény dokumentumai tartalmazzák. E feladatok hosszútávúak és az iskola egész nevelési - oktatási rendszerét átfogják.
- A fejlesztő tevékenység szakmaközi együttműködésben valósul meg, szervezett, nyitott tanítási - tanulási folyamat, s a tanulók igényeitől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teszi szükségessé.

A fejlesztő tevékenység közös célja és feladatai:

- a hiányzó vagy dysfunkciók helyreállítása, újak kialakítása,
- a meglévő ép funkciók erősítése és bevonása a hiányok pótlása érdekében,
- a különféle funkciók egyensúlyának kialakítása,
- a szükséges speciális fejlesztő eszközök elfogadtatása, használatuk megtanítása,
- az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok kialakítása.

A fejlesztő tevékenységet meghatározó tényezők:

- a dysfunkciók típusa, súlyossága,
- a dysfunkciók kialakulásának ideje,
- a SNI.b és a tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézséggel küzdő tanuló életkora, állapota, képességei, készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- a társadalmi integráció kívánalmai: egyéni életút, továbbtanulás, pályaválasztás, életvitel.

A SNI.b és a tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézséggel küzdő tanuló fejlesztésére vonatkozó célok, tartalmaknak, tevékenységeknek, követelményeknek meg kell jelenni:

- a pedagógiai programban,
- a minőségirányítási programban tervezési és ellenőrzési szinten,
- helyi tantervben a tantárgyak programjában,
- a tematikus egységekhez, tervekhez kapcsolódó tanítási-tanulási programban,
- egyéni fejlesztési tervben.

A pedagógiai feltételeket a közoktatási törvény határozza meg. Többlétszolgáltatásokat biztosít a SNI és a tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézséggel küzdő tanuló számára.

Az iskola fejlesztő tevékenységének jellege:

- órai differenciált foglalkozás,
- komplex képességfejlesztés,
- logopédiai terápia,
- gyógytestnevelés,
- pedagógiai célú fejlesztő foglalkozások egyéni fejlesztési terv szerint a Szakértői Bizottság szakértői véleménye, illetve a Nevelési Tanácsadó szakvéleménye alapján.

Személyi feltételek

- A fejlesztő tevékenységeket végző **szakemberek:**
- gyógypedagógus,
- logopédus,
- pszichológus,
- gyógytestnevelő,
- fejlesztő pedagógus,
- pedagógus.

Tárgyi feltételek

A fejlesztő tevékenységekhez szükséges tárgyi feltételek:

- **Helyiségek:**
 - tanterem,
 - fejlesztő szoba/logopédiai helyiség,
 - tornaterem,
 - pszichológiai vizsgáló, tanácsadó szoba .
- **Fejlesztő eszközök,** tanórai segédletek biztosítása: Ktv. 121.§. (1) 28.
- A fejlesztő szoba tárgyi felszereltsége a helyi fejlesztés minél sokoldalúbb megvalósítását hivatott szolgálni:
 - tér az elemi mozgásformák gyakorlásához (pl.: iránygyakorlatok vagy feszültségoldó
 - mozgások, ismeret-rögzítést elősegítő mozgássorok stb.),
 - variálható (szét-és összetolható) tanulói asztalok,
 - 6 db szék,
 - szőnyeg (legalább a helyiség ötven százalékának lefedésére),
 - 200x60 cm-es tükör,
 - fejlesztő eszközök, könyvek, játékok,
 - nyitott és zárható polcok (szekrények),
 - tárolók dobozok,
 - tábla (krétához és filctollhoz való),
 - fogas,
 - szeméttároló.
- Pszichológiai vizsgáló, tanácsadó szoba tárgyi felszereltsége:
 - 1 db asztal,
 - 4 db szék,
 - 1 db gyermekasztal,
 - 4 db gyermekszék,
 - 1 db zárható szekrény,
 - 1 db nyitott játék- és könyvespolc,
 - szőnyeg (legalább a helyiség ötven százalékának lefedésére),

- 1 db fogas,
- tesztek (Nevelési Tanácsadó hatásköre), játékok.

Az együttnevelés szubjektív tényezői

A törvényi háttér meglehetősen elengedhetetlen, de önmagában kevés, ennél sokkal nagyobb jelentőséggel bírnak a **szubjektív tényezők**.

Biztosítani kell:

- a SNIB. és a tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézséggel küzdő **tanuló beilleszkedését és együttthaladását a többi tanulóval**, ez segíti a nyitottabb személyiség formálását,
- a Szakértői Bizottság, és a Nevelési Tanácsadó által adott javaslatok beépítését az **egyéni fejlesztési tervekbe**,
- a **pedagógusok, a szülők és a többi gyermek felkészítését**,
- a **fejlesztő szemlélet** érvényesítését, **dysfunkció-specifikus módszerek alkalmazását, folyamatos értékelést, együttműködést a szakemberekkel**.

Elengedhetetlen, hogy a fejlesztésben résztvevő szakemberek **team-munkában** dolgozzanak, együtt kell meghatározni a tennivalókat.

Alapvető tényező továbbá, hogy a pedagógusok jártasak legyenek **differentiált tanulásszervezésben**.

A differenciálás az a folyamat, melynek során a pedagógus a tanulási folyamatot az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez rendeli.

Ezáltal tudja a tanulóhoz igazítani a tananyag tartalmát, szintjét, a tanulás ütemét, az alkalmazott módszereket, az ellenőrzés, értékelés, számonkérés típusát stb.

Ez a fajta tanulásszervezés az osztály valamennyi tagjának számára kedvező.

A pedagógus így kaphat képet arról, hogy ki milyen téren kiemelkedő, tehetséges, illetve ki és miben marad el társaitól.

Az erősségekre építve és támaszkodva határozhatja meg azokat az eljárásokat, módszereket, amelyekkel az elmaradott területek fejleszthetők.

A szülők szerepe, befolyásoló hatása is jelentős a fejlesztés hatékonysága szempontjából. Elsősorban az egyéni igényekhez szabott, **optimális, támogató környezetet** kell biztosítaniuk. Nagy szerepet játszanak abban, hogy a beilleszkedés sikeres legyen, kapcsolatot tartanak az osztálytanítóval és a fejlesztő pedagógussal.

Az iskola és a szülők közti ideális kapcsolatnak a következő alapelvekre kell épülnie: a szülő és a szakember kölcsönösen tiszteljük egymást, az információáramlás kölcsönös legyen, érezzék a szülők, hogy a nevelési-oktatási folyamatban résztvevő pedagógusok elfogadják gyermekük egyediségét, érezzék, hogy ők is részesei a nevelési - oktatási folyamatnak.

A pedagógusoknak nem szabad figyelmen kívül hagyniuk az ép (nem SNI, tanulási, magatartási, beilleszkedési nehézséget nem mutató) gyermekek szüleit sem, empátiás készséget kell kialakítani bennük, mert fontos, hogy a szülők támogassák gyermeküket a sajátos nevelési igényű tanulók elfogadásában. A pedagógusok feladata, hogy ismertessék az **osztálytársakkal** a dysfunkció mibenlétét, a segítségnyújtás lehetőségeit, a különbözőség fogalmát, a miben vagyok erős, miben vagyok gyengébb nézőpontjából. Meg kell találni azt az egyensúlyt, hogy a SNI és a tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézséggel küzdő tanuló pont annyi segítséget kapjon, amennyire szüksége van: se többet, se kevesebbet.

Együttműködés a szakemberekkel: az iskolánk a sajátos nevelési igénynek, létszámnak megfelelő szakembereket biztosít.

A fejlesztő pedagógus feladata sokrétű:

- egyéni fejlesztési terv szerint közvetlenül foglalkozik a gyermekkel,
- kapcsolatot tart a szülőkkel, nyomon követi a gyermek fejlődését,
- koordinálja a fejlesztő munkában résztvevő más szakemberek munkáját,
- kapcsolatot tart az osztályban tanító többi pedagógussal, folyamatosan konzultál velük,
- segíti a szakvélemény értelmezését, szakmai támogatást, tanácsadást nyújt a diszfunkció specifikus fejlesztése érdekében,
- javaslatot tesz a környezet kialakítására, speciális eszközök kiválasztására, speciális módszerek alkalmazására.

A helyi tantervbe beépülő elemek, az SNIB. és a tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézséggel küzdő tanulók fejlesztését segítő program

A **részképesség zavarok** körébe elsősorban az alapvető eszköztudás (olvasás, írás, számolás) elsajátításának és képességének deficitjeit, valamint az általuk kiváltott következményes magatartási és/ vagy tanulási zavarok komplex tünet együttesét sorolják.

Kiemelt célok, feladatok

- Pontos diagnózis és fejlesztési szempontok, módszerek igénylése, vizsgálatok elvégeztetése.
- A tanulási zavarok/nehézség kialakulásáért felelős funkciók fejlesztése.
- Tankötelezettségük teljesítését több szakember segítségével végezzék.
- Az SNIB. és a tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézséggel küzdő tanuló túlterhelésének elkerülése a fejlesztő folyamatban.
- Kudarctűrő képesség növelése.
- Önbizalom, önismeret, önértékelés fejlesztése, reális énkép kialakítása.
- A tanuló fejlettségének megfelelően egyéni továbbhaladás biztosítása.

A NAT alkalmazása a helyi tanterv készítésénél

A helyi tanterv készítésénél a NAT-ban foglaltak az irányadók, de az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek (azok fejlődési útjai, módjai és kialakulásuk időtartama) mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvénye.

A helyi tantervben az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők, a fejlesztés tanítási-tanulási folyamata azonban zömében speciális pedagógiai módszerrel és eszközzel valósítható meg.

A helyi tanterv kiemelten kezelje az önismeretet, a reális önértékelés kialakítását, a kommunikáció fejlesztését. E feladatoknak minden műveltségterületen meg kell jelennie. Célzottan szerepet kaphat az Ember és társadalom, a Művészetek és ezen belül a Dráma és tánc fejlesztési feladatai között.

A beszédészlelés és beszédmegértés, a verbális figyelem és emlékezet, az olvasásértés fejlesztése a Magyar nyelv és irodalom műveltségi terület fejlesztési feladatai között kap kiemelt szerepet.

Az élő idegen nyelv tanításánál a nyelvoktatás auditív és beszédközpontú (kommunikálható) módszereinek előtérbe helyezése javasolt, az SNI.b és a tanulási nehézséggel küzdő tanulóknál az első és második osztályban erre fokozott figyelmet kell fordítani.

A Művészetek műveltségi területen belül a komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésének kiemelt szerepe van.

A Testnevelés és sport műveltségi területen a szenzoros mozgáskoordináció fejlesztése javasolt.

A Matematika területén a kompenzációs lehetőségek, speciális módszerek alkalmazása segíti az eredményes fejlesztést, (kis lépések, többoldalú, egyszerűsített, megismételt magyarázat).

Azoknál a tanulóknál, akiknél a sajátos nevelési igény oka a hiperaktivitás, a figyelemzavar indokolt a korszerű, rugalmas szervezeti keretek (csoportmunka) és módszerek (projekt módszer, időkeretek rugalmas kezelése) előtérbe helyezése a helyi tanterv készítésénél.

Dyslexia

A **dyslexia** a tanulási zavarok fogalomkörébe tartozó, intelligenciaszinttől független olvasási és helyesírási gyengeség. Általában differenciálatlan az aktív szókinés, és gyenge a verbális emlékezet. A tanuló az új szavakat nehezen jegyzi meg, megmásítja, torzítja, jó értelmi képesség esetén új szót alkot helyette, vagy körülírja a fogalmat. Az olvasás tanulása során nehezen alakul ki a hang-betű kapcsolat, gyakori és makacs betűtévesztések fordulnak elő, a sorrendben átvetések tapasztalhatók, a hosszabb szavak áttekintése rendkívül nehéz. Hibás kombinációk, felületes akusztikus képzetek előhívása észlelhető. Nehéz a figyelem megosztása az olvasási technika és a szöveg tartalma között, pontatlan a toldalékok olvasása, lassú az olvasási tempó, gyenge a szövegértés.

Dysgrafia

Dysgrafia esetén az írómozgásokban, azok kivitelezésében jellemző a rossz kéztartás, az íróeszköz helytelen fogása, a görcsösség. Más tananyagokban való előrehaladáshoz viszonyítva nagyon lassú az írás megtanulásának és alapkultúr technikaként való alkalmazásának folyamata.

A formai-kivitelezési problémák mellett rendszerint tartalmi jellegzetességeket is találunk: az olvasáshoz hasonlóan az írásban is megjelennek betűtévesztések, kihagyások, betoldások, perszeveratív ismétlések. Az összkép többnyire kevésbé tagolt, átjavított, sokszor maszatos, nehezen követhető.

Az írómozgás egyenetlen, ritmusa és lendülete töredezett lesz, az optimális mozgássor csak nagyon lassan valósul meg, ezért fáradékonyabbak a dysgrafiás tanulók.

A fejlesztés célja:

Az olvasás-, írászavarok javításának feladata az iskoláskorban, hogy kialakítsa a tanulóban az intellektusának és mindenkor osztályfokának megfelelő értő olvasás-írás készséget, fejlessze kifejező képességét, segítse az olvasás, írás eszközzé válását az ismeretek megszerzésében.

A fejlesztés feladatai:

- a testséma biztonságának kialakítása,
- a téri és idői relációk kialakítása praktikus és verbális szinten,
- a vizuomotoros koordináció gyakorlása,
- a látás, hallás, mozgás koordinált működtetése,

- az olvasás, írás tanítása (szükség esetén újratanítása) lassított tempójú, nyújtott ütemű, hangoztató-elemző, szótagoló, a homogén gátlás elvét figyelembe vevő, valamint a vizuális és auditív észlelésre alapozó módszerrel, illetve a többféle érzéklet összekapcsolódásával megerősített rögzítés,
- az olvasás, írás készségének folyamatos gondozása, fejlesztése a tanuló egész iskolai pályafutása alatt,
- a kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során,
- az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel, illetve többféle érzéklet összekapcsolásával segített rögzítéssel,
- olvasásképtelenség esetében a tanulás segítése a szövegek auditív tolmácsolásával, gépi írással, szövegszerkesztő használatának megtanításával és alkalmazásával.
- beszédfejlesztés, aktív szókincs bővítése, helyes ejtése,
- verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése,
- hang - betű kapcsolat kialakítása, fonémahallás fejlesztése,
- makacs betűtívesztések kiküszöbölése (egymástól távol tanítjuk, sok mozgással, hangoztatással stb. pl.: b-d-p, o-ó, u-ú, ü-ű, ö-ő),
- figyelem megosztása az olvasástechnika és a szöveg tartalma között,
- toldalékok körütekintő olvasása,
- olvasástechnika, tempó fejlesztése,
- olvasás-írás tanítása (esetleg újratanítása) hangoztató - elemző vagy diszlexia prevenciós módszerrel, minimum 2 évre kiterjesztve,
- olvasás, írás készségének folyamatos gondozása az egész iskolai pályafutás alatt,
- idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel,
- segítő környezet folyamatos rendelkezésre állása,
- kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során.

A megvalósítás színterei

- minden tanórán,
- fejlesztő foglalkozáson,
- felzárkóztató foglalkozáson.

Dyscalculia

A dyscalculia különböző számtani műveletek, matematikai jelek, kifejezések, szabályok megértésének, a számjegy, számkép felismerésének, egyeztetésének, grafikus ábrázolásának, a számok sorrendiségének, számneveket szimbolizáló vizuális alakzatok azonosításának nehézsége más iskolai teljesítmények (pl. olvasás, írás, idegen nyelv tanulása) jó színvonalával mellett.

Nehezítetté válik az érzékelés-észlelés folyamata, a szimbólumok felismerése és tartalmi azonosítása, a fogalmak kialakulása, a fogalmakkal végzett gondolkodási műveletek, a sor- és szabályalkotás, a téri és síkbeli viszonyok érzékelése, valamint az emlékezet és a figyelem.

A dyscalculiás tanulóknál általában hiányzik a matematikai érdeklődés, kialakulatlan a mechanikus számlálás képessége, a mennyiség-állandóság. Elmaradásaik vannak a matematikai nyelv használatában, a matematikai relációk verbális kifejezésében.

A fejlesztés feladatai:

- a testséma kialakítása,
- a téri relációk biztonsága,
- a relációk nyelvi megalapozása, a matematikai nyelv tudatosítása,
- a szerialitás erősítése,

- a fogalmak, így a szám- és műveletfogalom kialakításakor a manipuláció előtérbe helyezése, a megfigyelés és a megértés érdekében a matematikai eszközök használata, a képi, vizuális megerősítés,
- a fokozott mennyiségű gyakorlás során az egyéni sajátosságokhoz igazított, megjegyzést segítő technikák, eljárások megtalálása és alkalmazása.
- számfogalmak kialakítása és bővítése, a manipuláció előtérbe helyezése, képi vizuális megerősítés,
- az érzékelés - észlelés, a figyelem, az emlékezet, a gondolkodás és a beszéd összehangolt, intenzív fejlesztése,
- segítő, kompenzáló eszközök használatának megengedése (számológép, naptár stb.),
- az alpműveletek fogalmi kialakítása, képi, vizuális megtartása, sokoldalú gyakorlásuk a már „birtokolt” számfogalmakkal építkező számkörökben,
- a matematikai nyelvi relációk tudatosítása, szöveges feladatok megoldása,

A megvalósítási szinterei

- matematika óra, fizika óra, kémia óra és minden számolással kapcsolatos tevékenység,
- fejlesztő foglalkozás,
- felzárkóztató foglalkozás.

Fejlesztési lehetőségek tantárgyakra lebontva:

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Magyar nyelv és irodalom

Látás, hallás, mozgás koordinált működése.
 Beszédfejlesztés, aktív szókincs erősítése, helyes ejtése.
 Verbális figyelem és emlékezet intenzív fejlesztése.
 Hang-betű kapcsolat kialakítása, fonéma-alkalmazás fejlesztése.
 Betűtérvesztések kiküszöbölése.
 Figyelem megosztása az olvasástechnika és a szöveg tartalma között.
 Olvasás, írás tanítása hangoztató-elemző vagy diszlexia-prevenációs módszerrel.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Idegen nyelv

Speciális módszerek használata, auditív segédeszközökkel.
 Egyszerű élethelyzetek játékos modellezése.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Informatika

A számítógép működési elvének megismerése, a folyamatok megértése.
 A számítógép felhasználhatósága a mindennapokban.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Matematika

Számok világának leképezése tárgyakkal, rajzokkal, majd a számok szimbolikus szintjén.
 A mennyiségállandóság fogalmának kialakítása.
 Szövegértés, lényeg- kiemelés, adatok csoportosítása, elvonatkoztatása nyitott mondatokban.
 A matematikai nyelvi relációk tudatosítása.
 Az alpműveletek fogalmi kialakítása, képi, vizuális megtartása, sokoldalú gyakorlás.
 Problémamegoldó képességfejlesztés.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Történelem, Ember és társadalomismeret, Etika, Hon- és népismeret

Önismeret, reális önértékelés, kommunikáció fejlesztése minden műveltségi területen.
 Korszerű, rugalmas szervezeti keretek és módszerek előtérbe helyezése mindenkor a tanulók egyéni fejlődésének függvénye.

A feladatok, a fejlesztendő képességek megegyeznek a NAT-ban leírtakkal, a fejlődés útjai, módjai és kialakításuk időtartama módosulhat.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Biológia, Fizika, Kémia, Földrajz, Egészségтан

Rajzos vázlatok készítése.

Kész vázlatok biztosítása a lényegkiemelés megkönnyítése.

Számonkérésnél az időtényező növelése, lehetőség a kiválasztásra (írásbeli felelet helyett, szóbeli, szóbeli helyett írásbeli).

Feleletnél a vázlat használatának engedélyezése.

Számítógép használat.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Környezetismeret

Tér- és időviszonyok kialakítása, tájékozódási ismeretek kialakítása.

Életszerű helyzetek megtapasztalása.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Ének-zene

Ritmusérzék, a hallási figyelem fejlesztése.

A kommunikációs és metakommunikációs képesség fejlesztése.

Kapcsolatteremtő képességek kibontakoztatása.

Személyiségfejlesztés improvizációs játékokkal.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Vizuális kultúra, Technika

Az önkifejezés lehetőségének megteremtése.

Nagy- és finommozgások fejlesztése.

Alkotó magatartás kialakítása, fejlesztése.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Tánc- és dráma, Mozgókép és médiaismeret

Látás, hallás, mozgás koordinált működtetése.

Komplex művészeti terápia, a drámapedagógia, az akusztikus és vizuális észlelés fejlesztésében fontos feladata van.

Tantárgyi fejlesztő feladatok: Testnevelés

Szenzoros integrációs programmal fejlesztés vagy gyógyítás.

Testséma biztonságának kialakítása.

Látás, hallás, mozgás koordinált működése.

Helyes magatartási szokások kialakítása.

Jellemtulajdonságok fejlesztése.

Személyiség formálása csoport ill. csapatjátékokon keresztül.

Kudarctűrő képesség növelése.

Hiperkinetikus vagy aktivitászavar/nehézség, a figyelemzavar/ nehézség

Hiperkinetikus vagy aktivitás zavar

A halmozott fejlődési zavar a beszéd/nyelv, a mozgás, a kognitív képességek eltérő és egyenetlen fejlődését foglalja magába. Komoly akadálya az olvasás, írás, számolás elsajátításának. Speciális fejlesztés, logopédiai- és pedagógiai ellátás szükséges.

Már az első öt évben kialakuló tünetegyüttes, melyet jellemez a tevékenységek csapongása, a figyelmetlenség, a nagyfokú impulzivitás, a szabályok gyakori megszegése, megfontolatlanság, többszöri konfrontálódás a társakkal. Gyakori a kognitív működések zavara, illetve a nyelvi és motoros képességek fejlődésének késése. Másodlagos szövődménye az aszociális viselkedés és csökkent önértéktudat.

A hiperkinetikus vagy aktivitás nehézsége, illetve a figyelmi nehézség esetében ugyanezek a tünetek jelennek meg, csak enyhébb fokban.

A percepció minden területét fejleszteni kell:

- a vizuális, az akusztikus, a mozgásos észlelés folyamatait,
- a motoros képességeket,
- a beszéd és nyelvi készség állandóságát.

A pedagógus együttműködése a családdal és más szakemberekkel feltétlenül szükséges.

A megvalósítás szinterei

- tanóra,
- fejlesztőpedagógiai foglalkozás,
- pszichológiai ellátás.

Magatartási-beilleszkedési nehézség

Jellemzői a visszatérő és tartós disszociális, agresszív vagy dacos magatartás-sémák. A viselkedés erősen eltér az adott életkorban elvárhatótól, a szociális elvárásokat durván áthágja. Sokkal súlyosabb lehet, mint egy gyermekesiny vagy egy serdülőkori lázadás és hosszan tart (hat hónap vagy annál hosszabb ideig). Jellemzi még: nagyfokú harcosság, társakkal, tárgyakkal, állatokkal szembeni durva bánásmód, fenyegető erőfitogtatás, indulatkitörések, iskolakerülés, hazudozás.

A fejlesztés elvei, módszerei, feladatai:

- A tanuló optimális helyének megválasztása a pedagógus kommunikációs jelzéseinek megfelelő érzékelésére.
- Az egyénhez igazított követelmények kialakítása a gyermek képességeinek, érdeklődésének, terhelhetőségének ismeretében.
- A tanuló viselkedésének (kommunikációjának, önbizalmának, magabiztosságának, önérvényesítésének, cselekvéses, illetve verbális megnyilvánulásainak) megismerése siker vagy kudarc esetén. Ennek alapján a tanuló alkalmazkodásának, a kortárs csoportba való beilleszkedésének segítése.
- A pedagógus együttműködése a családdal és más szakemberekkel.
- A fejlődés segítése gyakori pozitív visszajelzésekkel, a sikerélmény biztosítása.

A megvalósítás szinterei

- tanóra,
- fejlesztőpedagógiai foglalkozás,
- pszichológiai ellátás.

A pedagógiai célú **fejlesztő foglalkozásokat** a tanórai foglalkozásokon túl is biztosítjuk.

Ktv. 30.§. (2), Ktv. 30.§. (7), Ktv. 52.§. (6) Ez jelenik meg az iskola óratervében, mely az SNI és a tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézség típusától függően az évfolyamra meghatározott heti tanórák óraszámának 15-50%-a lehet.

Követelmények és értékelés

A helyi tantervben az SNI és a tanulási, beilleszkedési és magatartási zavarokkal/nehézséggel küzdő diákok egyéni sajátosságainak megfelelően vesszük figyelembe az egyes tantárgyak témaköreire, tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlásokat. **A tanulmányi követelmények megegyeznek a nem SNI-s, illetve a tanulási, beilleszkedési és magatartási nehézséggel nem küzdő tanulók követelményeivel.** Ehhez azonban a tananyagban mennyiségi, minőségi szelektálásra, a tanítási, -tanulási folyamat módszerében, eszközeiben, időkeretében differenciált, rugalmas kezelésre van szükség.

A Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakértői véleménye, valamint a Nevelési Tanácsadó szakvéleménye, javaslata alapján az igazgató egyes tantárgyak, tantárgyrészek **értékelése és minősítése** alól felmentést ad, eltérő haladási tempót, vagy a számonkéréseknél hosszabb időt engedélyez a rászoruló tanulóknál. Ktv. 30.§. (9)

Az értékelésre-minősítésre vonatkozó szakértői vélemények, illetve szakvélemények mindig az adott tanuló szükségleteire fogalmazódnak meg. Például:

- döntően szóban adhasson számot tudásáról, hogy elakadásnál megsegíthető legyen, illetve, hogy tudása reálisan számon kérhető legyen.

Differenciáltan a segítségadásban:

- Ha azonos tananyagot dolgozunk fel, a tanulási nehézséggel küzdő gyermek több segítséget igényel pl.: a feladat megismétlése nekik megfelelő nyelvi szinten, a feladatok kis lépésekre bontása, példa bemutatása, mintaadás (algoritmus) stb.

Differenciáltan a feladatok szintjén:

- Írásos munkáit differenciáltan értékeljük.
- Több idő, illetve arányosan kevesebb feladat, vagy különböző nehézségi fokozatú, a tanuló képességeihez alakított feladatok adása.
- A feladatok technikai kivitelezése: íráskészség esetén csak egyeztetés, színezés, összekötés.
- Exteriorizációs szint: inkább felismerés, megnevezés legyen a feladat, mint alkalmazás, reprodukció tehát rétegfeladatok legyenek!
- Utasítások (egyszerre egy, az is egyszerűsítve).
- Segédeszközök használata:
pl. számológép,
számítógép az írásos munkákhoz,
korong, pálcika, színes rúd készlet,
táblázatok,
szorzótábla,
helyesírási szabályzat,
értelmező szótár, stb használata.

Differenciáltan a tevékenységek szintjén:

- A tanórán való részvétel kötelező, de érdemjegyet ne kapjon.

Differenciáltan a szociális keretek szintjén:

- Egyedül, párban, kiscsoportban tanuljanak. A tanulási nehézséggel küzdő gyermeknél hasznos lehet, ha társsal vagy társakkal dolgoznak (ösztönzés, segítség oldja az elszigeteltséget, kontroll stb.).

Differenciáltan a tanulási stílus szerint:

- Vannak vizuális, illetve auditív vagy motoros területre támaszkodó, illetve kombinált típusú tanulók, akiknél megerősítő hatású lehet az egyszerre több csatorna.

Differenciáltan a célok szintjén:

- Érdemes egy minimális, de működőképes és szilárd tudást kiépíteni, amire a következő szint ráépíthető.

Differenciáltan az értékelésben:

- Az osztályozás önmagában nem elég. A szöveges értékelés a tanulóknak szóljon, utaljon az önmagához mért fejlődés ütemére.
- A kötelező órakeret terhére az iskola foglalkoztatást szervez (kimehet a tanuló az óráról egyéni fejlesztésre)

- A matematikai gondolkodásban megnyilvánuló számolási nehézségeket vegyük figyelembe minden olyan tantárgyban, ahol számoláshoz tananyagrészek vannak, illetve ezek a munkák nem értékelhetők (pl: fizika, kémia esetében).
- A helyesírás értékelése alóli felmentés.
- A külalak értékelése alóli felmentés.
- Tantárgyi felmentés.

Az első évfolyamon az értékelés és minősítés alól mentesített tanuló számára **egyéni továbbhaladást** engedélyezhet az igazgató, vagyis a gyermek haladása eltérhet osztálytársaitól egyes tantárgyakban. Ktv. 70.§. (7) (8) (9) (10).

- A SNI gyerekek teljesítménye nem vethető össze a többségével, nem fejezhető ki érdemjegyekkel. Jellemzően szöveges, vagy százalékos értékelést alkalmazunk.
- A továbbhaladás – azaz a következő évfolyamba lépés – feltételének érvényesítésekor figyelembe vesszük a szakértői véleményben foglaltakat is.
- Az értékelő folyamat szerves része a szülő tájékoztatása, illetve az eredmények értelmezése, a jövőre vonatkozó tennivalók meghatározása. Különös gondot fordítunk arra, hogy a tanulók eredményeit diszkréten kezeljük, azokat csakis a szülőjével, és a tanulóval osztjuk meg, nem az osztály nyilvánossága előtt.

Az egyéni fejlesztési terv

Célja

- A törvény által meghatározott és a szakértői/szakvéleményben szereplő fejlesztési formák biztosítása.
- A sajátos nevelési igényből és tanulási, beilleszkedési és magatartási zavarokból/nehézségekből fakadó hátrányok csökkentése, vagy lehetőség esetén megszüntetése.
- Harmonikus, önmaga problémáit megfelelően kezelni tudó személyiség kialakítása.
- Az egész élet során jól használható kompenzációs technikák elsajátítása. Az osztály, a többi tanuló bevonása fontos, ismerniük kell a pedagógus állásfoglalását, az értékelés szempontjait, a „miért másképp” kérdések felmerülése miatt.

Feladata

- Egyénre szabott fejlesztés a gyermek szükségleteinek figyelembe vételével.
- Differenciálás a szakértői/szakvélemény alapján.
- A pedagógus, a fejlesztő pedagógus és a Nevelési Tanácsadó munkatársának folyamatos kapcsolattartása, egymás munkájának kiegészítése, segítése.

Tartalma és tevékenységei

- A tanulóról kapott szakvélemény alapján az egyéni fejlesztési terv tartalmazza a a tanuló nevét, osztályfokát, a fejlesztendő területeket, az ütemezést, az eszközöket, módszereket.
- A dysfunkciók fejlesztése, a meglévő, jól működő funkciók bevonása a megismerő folyamatok megsegítése érdekében.
- A tanulók problémájának súlyosságától függően, egyéni vagy kiscsoportos képességfejlesztés. A fejlesztés területeit a rendelkezésre álló szakvélemények, valamint a pedagógusok jelzései alapján kerülnek meghatározásra.
- Az egyéni képességeket és az eltérő fejlődési ütemet szem előtt tartva valósuljon meg a mennyiségi és minőségi differenciálás.
- Megfelelő motivációs bázis kialakítása.

- A másodlagos tünetek (szorongás feladathelyzetben, kudarckerülő magatartás, esetleges agresszió, stb.) oldása.

Követelmények

- A fejlődés és fejlesztés lehető legkedvezőbb lehetőségeinek és feltételeinek biztosítása.
- A támasztott követelmények mindig személyre szabottak és a szakértői/szakvéleményben foglaltakra épüljenek.

Az alapfeladatok rangsorolása

A bevezető és a kezdő szakaszban (1-6. osztály) kiemelt hangsúlyt fektetünk az alapvető készségek elsajátítására: az olvasás, írás, számolás, szóbeli-írásbeli kifejezőkészség terén az alsó tagozatban olyan szintre akarjuk juttatni tanulóinkat, hogy azok révén önálló ismeretszerzésre, tananyag feldolgozásra legyenek képesek.

A dyslexiás tanulók az alsó tagozatban már megszokott módon állandó segítséget kapnak az órákon a tananyag-feldolgozáshoz, mert a dyslexiás tanulók számára eredményes fizika, matematika vagy történelemoktatás csak a szükséges nyelvezet elsajátítása után képzelhető el. Ezek a segédeszközök egyébként a nem dyslexiás többség számára is, mint többletgyakorlási lehetőségek jó szolgálatot tesznek az ismeretek elmélyítésében. Szükség esetén a felső tagozatos tanulóknál se szakadjon meg az alapkészségek fejlesztése.

Iskolán kívüli együttműködési lehetőségeink

Iskolán kívüli együttműködési lehetőségeink:

- Szülők,
- Pedagógiai Szakszolgáltató Központ,
- Pályaválasztási Tanácsadó,
- Szakorvosok, házi gyermekorvosok.

A tanulók képességeit folyamatosan értékeljük, kontrollvizsgálatok a szakértői bizottságnál, szöveges értékelés a fejlesztő napló alapján, konzultálunk a szaktanárokkal, szülőkkel, megjelöljük a további feladatokat.

Tanítást – tanulást segítő és értékelő eszközrendszer elemei

- Az iskola cél- és feladatrendszerének teljesítése érdekében, jelenleg legfontosabb a többségi pedagógusok szemléletmódjának alakítása, valamint a speciális helyiségek kialakítása, a meglévők kiegészítése, valamint a speciális eszközök, felszerelések gyarapítása. Ennek érdekében továbbképzési tervet készített az intézmény vezetősége, és csoportokban, önképzés keretében készülnek a kollégák a feladatok vállalására, módszertani kultúrájuk fejlesztésére. Az innovatív munkába bekapcsolódó nevelők rendelkezzenek a szükséges szemlélettel, magas szintű pedagógiai-, pszichológiai képességekkel.
- Értékelő esetmegbeszélések biztosítása.

Módszerek

- egyéni fejlesztési tervek készítése,
- az egyéni fejlődés folyamatos dokumentálása,
- egyéni fejlesztő lapok készítése,
- heterogén osztályszervezés.

Az integrációt segítő módszertani elemek

Az integrációt segítő módszertani elemek:

- A pedagógusaink alkalmazzák a differenciálást, a speciális eljárásokat, ezzel hozzájárulunk az együttnevelés - oktatás sikeréhez.
- Óráinkat, foglalkozásainkat úgy tervezzük és szervezzük, hogy felkeltse és fejlessze a tanulók kíváncsiságát, tanulási kedvét.
- A hibákat a tanulási folyamat szükséges velejáróinak tekintjük.
- A segítségnyújtáskor az öntevékenységet erősítjük – azt szeretnénk, hogy a tanulók csak annyi segítséget vegyenek igénybe, amennyire szükségük van. Így érhetjük el önállóságuk, önbizalmuk és egyéni képességeik fejlődését.
- A házi feladat **értelmes kiegészítője** a tananyagnak, a differenciált képességfejlesztés egyik fontos eszköze.
- Tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek.

A továbbhaladás feltételeinek biztosítása

A továbbhaladás feltételeinek biztosítása:

- A kidolgozott pályaorientációs program kihasználása, adottságok, képességek szerint növekedjen a SNI és a tanulási, magatartási és beilleszkedési nehézséggel küzdő tanulók körében az érettségit adó intézményekben való továbbtanulás.
- Kidolgozzuk a továbbhaladás feltételeit.
- Az SNI és a tanulási, magatartási és beilleszkedési zavarral/nehézséggel küzdő tanulóink rendszeresen járnak iskolába, részt vegyenek a fejlesztő foglalkozásokon.

A 8. osztályos tanulókat sikeresen tudjuk beiskolázni a középiskolákba.

X. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek:

A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése, a szegregációmentes környezet kialakítása, fenntartása alapvető jelentőségű. Az egyenlő bánásmód elveinek betartása iskolánkban kiemelt feladat.

Az egyenlő bánásmód követelményét intézményünkben érvényesíteni kell, különösen:

- *az oktatásba történő bekapcsolódás, a felvétel, az emeltszintű oktatásba bekapcsolódás során,*
- *a tanulmányi követelmények megállapítása és a teljesítmények értékelése során,*
- *az iskolai élethez kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevétele során,*
- *a pályaválasztási tanácsadáshoz való hozzáférés, valamint*
- *a nevelésben-oktatásban való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során.*

Iskolánkban nem működhetnek olyan szakkörök, és egyéb tanulói, szülői vagy más szervezetek, amelyek célja más személyek vagy csoportok lejáratása, megbélyegzése vagy kirekesztése.

A tevékenység célja segíteni azon tanulók beilleszkedését az iskolai környezetbe, akik szociális körülményeiket tekintve, tartós betegségük miatt vagy egyéb okból hátrányos helyzetűek, így különösen a csonka családban felnövő gyermekek vagy munkanélküli szülők gyermekei.

Ehhez először elemeznünk kell azokat a károsan ható tényezőket, amelyek hozzájárulnak a hátrányos helyzet kialakulásához.

Ilyenek:

- a családi mikrokörnyezet (pl. lakásviszonyok, jövedelmi viszonyok, kulturális helyzet, nevelési hagyományok stb.);
- a családi házon kívüli környezet (pl. utca, lakóközvet, társas kapcsolatok);
- az iskolai környezet (pl. helytelen nevelői magatartás, rossz tanár-diák viszony, a tanuló peremhelyzete a közösségben stb.).
- A hátrányok számbavétele után meghatározzuk tevékenységünk célját és a hátrányok enyhítését szolgáló tevékenységformákat.

A szociális hátrányok enyhítését iskolánkban az alábbi tevékenységi formák szolgálják:

- Az egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése.
- Felzárkóztató ill. tehetséggondozó programok szervezése.
- Drog- és bűnmegelőzési programok (7-8.).
- Mentálhigiénés programok.
- Felvilágosító munka a szociális juttatások lehetőségeiről szülői értekezleteken, fogadóórákon, családlátogatásokon, értesítés (levél, szórólap...).
- Motiválás arra, hogy a gyermek napközis ellátásban részesüljön.
- Szoros kapcsolat a polgármesteri hivatallal és a gyermekjóléti szolgálattal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt elszenvedő tanulók minél hamarabb segítségben részesüljenek.

- Pályázatok figyelése, részvétel a pályázatokon.
- Az iskolai könyvtár, valamint az iskola más létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata.
- A nevelők és a tanulók segítő, személyes kapcsolatai.
- A szülők, a családok nevelési, életvezetési gondjainak segítése.
- A továbbtanulás irányítása, segítése.

XI. A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái:

Az eredményes nevelő-oktató munka, a gyermeki személyiség harmonikus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a szülői ház, a tanulói és a pedagógus közösség koordinált, aktív együttműködése. A tanuló, a szülő és a pedagógus az iskolai **nevelés-tanítás-tanulás** folyamatának három egymásra utalt, azonos érdekű szereplője. Az érdekazonosság ellenére az együttműködés alkalmazkodási képességet, empátiát, bizalmat, fegyelmet és sok türelmet kíván mindhárom féltől.

Az együttműködés fontos **feltétele**, hogy a partnerek ismerjék alaposan az iskola **nevelési** programját, különösen annak első szakaszát, amely az itt folyó nevelő-oktató munka **alapelveit, céljait, feladatait, eszközeit és eljárásait** határozza meg. Ez adhatja meg a **tartalmát** az együttműködésnek.

A) A szülő és az iskola együttműködésének formái:

Az együttműködés során először azokat a kérdéseket kell rendezni, hogy milyen módon működhet közre, segítheti a **szülő** az iskolában folyó nevelőmunkát, illetve az iskola milyen módon és formában nyújthat segítséget a **szülőnek** gyermeke helyes neveléséhez.

1. A szülők részéről a nevelőmunka segítéséhez az alábbi közreműködési formákat várjuk el:

- aktív részvételt az iskolai rendezvényeken,
- őszinte véleménynyilvánítást,
- együttműködő magatartást,
- nevelési problémák őszinte megbeszélését, közös megoldását,
- a családi nevelésben jelentkező nehézségek közös legyőzését,
- érdeklődő-segítő hozzáállást,
- szponzori segítségnyújtást.

2. Iskolánk a gyermekek helyes neveléséhez a következő segítségnyújtási formákat kínálja:

- osztály szülői értekezletek (félévente legalább egy) ,
- fogadó órák, (félévente egy)
- családlátogatások,
- rendkívüli megbeszélések,
- nyílt napok, nyílt órák szervezése

- *projekt, témahét (A szülők, partnerek szerepe az új tanulásszervezési eljárások alkalmazása során)*
- rendszeres és folyamatos tájékoztatás a tanuló előmeneteléről, magatartásáról,
- pályaválasztási tanácsadás

Jól segíthetik az **együttműködést** az iskolánkban kialakult hagyományok közös ápolása, fejlesztése, az iskolai ünnepségek egyéb rendezvények is.

Ezek a következők:

- tanévnyitó ünnepség,
- iskolai vers- és prózamondó versenyek,
- karácsonyi műsor,
- farsangi rendezvények,
- anyák napi műsorok,
- pedagógus napi műsorok,
- ballagási ünnepség,
- tanévzáró ünnepség

A felsorolt események alkalmat teremtenek az iskola számára, hogy bemutathassa a nevelő-oktató munka folyamatát, annak eredményeit és nehézségeit a szülők számára. A szülők közvetlen tapasztalatokat szerezhetnek gyermekeik fejlődésével, haladásával kapcsolatosan. A programok lehetőséget adnak a szülők aktív részvételére, az együttműködésre is.

B) A tanuló és a pedagógus együttműködésének formái, alkalmai, lehetőségei:

- kötelező tanítási órák,
- nem kötelező iskolai órák,
- *projekt, témahét*
- szakköri foglalkozások,
- énekkari órák,
- közös kirándulások,
- klubdélutánok,
- közösen végzett hasznos munkák,
- sportversenyek, vetélkedők,
- diák fórumok,
- személyes megbeszélések,

A szülők közösségének képviselői szervei: osztály és iskolai SZMK választmányok.

A tanulókat az iskolai diákönkormányzat választott vezetői képviselik. A diákönkormányzatot megbízott pedagógus segíti munkája végzésében.

C) Együttműködések – partnerségi kapcsolatok kiépítése

Gyermekjóléti Szolgálattal

A kapcsolattartás célja:

- A gyermekek védelme, jogaik biztosítása.
- Szociális segítségnyújtás.
- Ahol szükséges a családi életvitel követése.
- Igazolatlan hiányzások csökkentése.
- Kapcsolattartó személy: ifjúságvédelmi felelős.

A kapcsolat formái:

- Nevelési értekezleten tájékoztató a tanároknak.
- Szülőkkel közös eszmegbeszélések (eseti jelleggel).
- Közös családlátogatások (eseti jelleggel).
- Családgondozás.

Pedagógiai Szakszolgálattal

Nevelési Tanácsadó, Tanulási Képességet Vizsgáló Rehabilitációs Bizottság, Védőnői Hálózat

Célja:

- Kapjunk segítséget, konzultációs lehetőséget a problémás gyermekek esetén.
- Nyújtsanak segítséget a szülők nevelési kultúrájának emeléséhez.
- Módszertani tanácsokkal segítsék munkánkat.

A kapcsolattartás formái:

- Nevelési értekezlet, műhelymunka, bejelentkezés alapján beszélgetés (eset jelleggel és szervezett keretek közt, felelős: igazgató), éves munkaterv szerint.
- Fórum a leendő elsősök szüleinek
-

Középfokú oktatási intézményekkel

Kapcsolattartás formái:

Általában hová tanulnak tovább a gyermekek, hogyan zajlik a nyomon követés.

Utánkövetési rendszer - kikkel, milyen módszerrel, sűrűséggel zajlik.

Cél, hogy ne csak bekerüljenek, benn is maradjanak a középfokú intézményekben.

Kisebbségi önkormányzatokkal

Civil szervezetekkel

Elsősorban a tagiskolai alapítványokkal.

XII. Egészségnevelési, egészségfejlesztési program

1. Alapfogalmak

Mi az egészség?

- Testi, lelki, szociális jól-lét állapota, nem a betegség hiánya
- Alkalmazkodóképesség a környezet változásaihoz
- Összhang a fizikai, a lelki és a társadalmi lehetőségek közt.
- Kitejesedése az egyén társadalmi integrációjától is függ (család, iskola, más közösségek)

Egészségnevelés:

A tanulók egészségkultúráltsági szintjének emelésével egyidejűleg olyan tevékenység kialakítása, amely az ismereteket aktív magatartássá formálja.

Egészségfejlesztés:

Magába foglalja a korszerű egészségnevelés, az elsődleges prevenció, mentálhigiéné, az öngondozás feladatait, módszereit.

2. Az egészségnevelés célja:

Az egészség mint elfogadott érték épüljön be az iskola mindennapjaiba. A nevelés során növekedjen a tanulók felelősségérzete önmaguk, mások és környezetük iránt. Célunk, hogy megtanítsuk diákjainkat az egészségügyi szolgáltatások helyes és célszerű igénybevételére, a szűrővizsgálatokon való rendszeres és önkéntes részvételre.

Célunk továbbá az iskolai testnevelés és sport egészségmegőrző hatásának növelése, a sport egészségmegőrző szerepének népszerűsítése, tudatosítása. Programunk tartalmazza a mindennapi testedzés megvalósítására szolgáló programot is.

3. Az egészségnevelés alapelvei:

- a szellemi, a testi és a lelki nevelést egyformán fontosnak kell tekinteni
- tervszerű, szervezett, rendszeres tevékenység
- kiterjed minden tanulóra
- résztvevője az iskola minden dolgozója
- helyes cselekedésre serkentő
- segíti az „egészséges iskolai légkör” kialakulását
- személyiség megerősítése
- csoportfelelősség területét szélesíti, bővíti (iskolavezetés, tanár, diákcsoporthoz)

4. Egészségnevelés, fejlesztés területei:

A./ Testi nevelés:

- személyi higiéné
- környezethigiéné
- környezetvédelem
- testnevelés- és sport – több mozgás
- egészséges táplálkozás
- balesetek megelőzése
- elsősegélynyújtás
- időben orvoshoz fordulni – szűrővizsgálatok
- megelőzésre nevelés
- biztonság igénye
- szexuális nevelés (szerelem, házasság, nem kívánt terhesség,)
- életkorral járó biológiai sajátosságok

B./ Pszichohigiénés nevelés:

a./ Egészséges életvezetés

- napi és heti életritmus
- alvás, tanulás, munka, játék
- ellenállni a reklám nem kívánatos hatásainak
- fogyasztói szokások
- pozitív értékrend kialakítása
- a jó közérzet, a boldogság és sikeresség szükségletének kontrollálása – belső harmónia

b./ Stresszelhárítás

- apróbb sikertelenség elviselése
- konfliktusok megoldása, problémamegoldás
- önismeret, éntudat
- dönteni tudás

c./ Deviancia megelőzése

- szenvedélybetegségek megelőzése
- dohányzás-, alkohol-, drogtagadás
- társas kapcsolatok egészségi, etikai kérdései

d./ Érzelmi nevelés

- az életkorral járó pszichohigiénés életmódi tennivalók
- érzelmeket felismerni, kifejezni saját érényeit, gyengéit felmérni, érzéseket kezelni
- empátia-képesség fejlesztése, segítőkészség, felelősségérzet, akaraterő fejlesztése

C./ Szociális higiénés nevelés:

a./ Kedvező társas kapcsolatok építése, fenntartása

- barátságok kialakítása
- kommunikáció fejlesztése
- kreativitás, aktivitás, együttműködés, vitakultúra fejlesztése, megtartása
- etika, érték szabályok kialakítása, korlátokat felállítani és elfogadni (házirend)
- szerepfeszültségek feloldása, érintkezési zavarok megelőzése
- társadalmi izoláció megelőzése (hátrányos helyzetűek)
- társadalmi támaszok (család, barát, egyesület, kisközösség...) fontossága, előnyei

5. Az egészségnevelés szinterei

A./ Tanítási órákon

Minden tanár, tanító képes arra, hogy szaktárgyába megtalálja az egészség propagálásának lehetőségeit, és ezeket építse be a tananyagba. Ezt a kerettanterv sok helyen elő is írja a tantárgyak tartalmi részében. A biológia, kémia, technika, természetismeret, rajz, irodalom tantárgyak pedig különösen alkalmasak célkitűzéseink megvalósítását segíteni. Az iskolában dolgozó minden pedagógus és alkalmazott személyes példamutatása is hirdesse az egészségnevelés fontosságát.

B./ Egészségnevelés a testnevelési órákon

- Az OM kerettanterv alapján készült helyi tanterv szerint a testnevelés tantárgy oktatásának: gimnasztika, atlétika, torna, két szabadon választott labdajáték, küzdősportok, úszás, szabadidős sportok
- Az életmód és a tartási rendellenességek gyakorisága miatt órák elején tartásjavító gerinctorna bevezetése.
- A tanulók általános fizikai teherbíró képességének mérése (évente kétszer)
- Minőség-ellenőrzés: a tanulók egységes mérése, értékelése, és minősítése
- Az iskolaorvos és védőnő vizsgálati módszereinek, illetve adatainak kibővítése, hogy felvilágosítást kapjanak a tanulók funkcionális állapotáról.

C./ Egészségnevelés az osztályfőnöki órákon

Az osztályfőnök összefogja, egységben láttatja a szaktárgyak idevágó, de szerteágazó ismereteit és az életvezetés tudatosságára nevel.

Ilyenek pl. a táplálkozási szokások, a szükségtelen „túlsomagolás”,

Az osztályfőnöki órák egészségneveléssel foglalkozó témaköreibe minden évfolyamon beépítjük a stressz- és konfliktuskezelés technikáinak tanítását.

Az olyan káros szenvedélyek megelőzésére, mint a drog, alkohol és a dohányzás, a 7-8. évfolyamon beépítjük a DADA-programot. Ezeket az osztályfőnöki órákat az iskolaorvos, illetve a védőnő szükség szerinti bevonásával, esetleg mentálhigiénés szakember felkérésével tartjuk meg. A DADA-programot a rendőrség szakembere tartja.

D./ Egészségnevelés tanórán kívül

a. Szakmai szervezetekkel való együttműködés

Védőnői ügyelet biztosítása; Egészségügyi szűrővizsgálatok (fogászat, szemészet, hallás vizsgálat, stb.); Egészségügyi felvilágosító előadások;

b. Versenyekre való felkészítés

Ajánlott versenyek:

- Sport: atlétika, labdarúgás,
- Egészségvédelem: elsősegélynyújtó, drogprevenciós-nap

A tanulók igényei szerint más sportágakban, egészség-és környezetvédelmi témákban is szervezünk, biztosítunk felkészülési lehetőséget.

A foglalkozások az iskola tornatermében, udvarán, és szaktermeiben zajlanak délutánonként.

c. Részvétel megyei, vagy országos akciókban és programokon

Lehetőség szerint részt veszünk a megyei, illetve országos sport, egészség- témájú programokban, pályázatokon. A nyert összegeket a tanórai és tanórákon kívüli programok színvonalas megvalósítására fordítjuk.

d. Helyi kezdeményezések

- Az iskola hagyományainak megfelelően minden évben megszervezzük az egészséghetet minden tagintézményünkben.

D./ Iskolai étkeztetés

Az egészségnevelés és fejlesztés fontos területe az egészséges táplálkozás. Az átlagos magyar étkezési szokások miatt sok a túlsúlyos és – sajnos – egyre több az alultáplált fiatal. Az iskolai étkezés milyensége és mennyisége ezért kiemelt figyelmet kell, hogy kapjon. A kulturált étkezés lehetőségének biztosítása pedig nevelőmunkánkat segíti.

a. Az iskola minden tagépülete megfelelően felszerelt ebédlővel és tálaló konyhával rendelkezik. Az étkeztetés szervezésével igyekszünk biztosítani a kellő időt az ebéd elfogyasztására. Az ételt szállító konyha javarészt gyermekétkeztetést lát el, ezért kiemelt szempont az egészséges táplálkozásra való törekvés (az alapanyagoknak és az adalékanyagoknak az egészséges táplálkozás követelményeit szem előtt tartó megválasztása).

b. A gyermekétkeztetést biztosító konyha hiányosságai közé tartozik, hogy nem tudnak diétás ételt biztosítani a rászoruló (lisztérzékeny, diabetes betegségben szenvedő) gyermekeknek.

6. Mindennapos testmozgás

Statisztikai adatokkal igazolható, hogy a középiskolás gyermekek felénél diagnosztizálható valamilyen tartási rendellenesség, gerincferdülés, statikai lábbetegség. Ezek az általános iskolában kezdődő és a középiskolában fokozódó elváltozások rendszeres testmozgással, célirányos gimnasztikával megelőzhetőek lennének. Az elváltozások gyakorisága nem igazolja a testnevelési órák hatékonyságát. Nem az a fontos, hogy minél nagyobb erő kifejtésre serkentsük a fiatalokat, hanem azzal tudunk segíteni, ha megadjuk a lehetőséget a mindennapi testmozgásra.

A./ Célok, alapelvek

- Minden tanuló minden nap vegyen részt valamilyen testmozgásban
- Testnevelés órán megfelelő terhelést kapjon
- Minden testnevelés órán legyen gimnasztika a helyes testtartást, helyes légzést kialakító gyakorlatok
- Gyógytorna gyakorlatok
- Minden testnevelés óra – testmozgás örömet és sikerélményt jelentsen még az eltérő adottságú tanulóknak is.
- Érvényesüljön a testnevelés személyiségfejlesztő hatása
- Tanítsunk olyan sportokat is, amelyeket egy életen át lehet folytatni az életminőség javítása érdekében (szabadidő sportok, játékok, aerobik)
- A tanulók testi-biológiai fejlődése csak rendszeres, napi testneveléssel és sporttal (testmozgással és testedzéssel) biztosítható. Ez a feladat sem előbbre, sem későbbre nem hozható és semmiféle más tevékenységgel nem helyettesíthető.
- A kisgyermekek a legmaradandóbb élményüket életük első tíz évében gyűjtik. Ha a testi készség és képességfejlesztés ebben az életkorban elmarad, a későbbiekben nem, vagy csak alacsony szinten pótolható.
- Fizikai képességek kialakítása és fejlesztése (is) csak az érzékeny szakaszokban gazdaságos (Pl. az úszástanulás érzékeny időszaka 3-10, az ügyessége 10-13 éves kor)

B./ A mindennapos testedzés formái

a. Az alsó tagozaton a heti testnevelés órák száma: felmenő rendszerben heti 5 óra

A játékos, egészségfejlesztő testmozgás megszervezése a szünetekben történik:

b. A felső tagozaton a heti testnevelés órák száma: felmenő rendszerben heti 5 óra

c. Sportköri, tömegsport órák a DSE szervezésében

Sportköreinket az adott tanév eleji igényfelmérés alapján szervezzük:

Lehetőségei	labdarúgás
	kosárlabda
	asztalitenisz
	játékos testedzés
	atlétika

d. Szabadidő kibővítése

- a tornacsarnok használatának további lehetősége időbeosztás szerint
- udvari sportpályák használata stb.

e. A napközi otthoni szolgáltatásunkat igénybe vevő diákok a délutáni programjuk részeként tornatermi vagy udvari testnevelési foglalkozáson vesznek részt minden nap.

7. Segítő kapcsolatok, partnerek

- ifjúságvédelmi felelősök
- szülők, család
- iskolai szülői munkaközösség,
- iskolaorvos, háziorvos, iskolai védőnő
- gyermekjóléti szolgálatok, nevelési tanácsadók, családsegítők
- iskolarendőrök tagépületenként

Egészségnevelő, egészségfejlesztő munkánk csak akkor lehet eredményes, ha közösen, egymást segítve és megerősítve végezzük azt diákjaink, gyermekeink egészsége érdekében.

XIII. Környezeti nevelési program

1. A környezeti nevelési program elkészítésének alapjai

1. 1. Törvényi háttér

Az *Alkotmány* környezetvédelemmel kapcsolatos paragrafusai:

18. § A Magyar Köztársaság elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.

70. § A Magyar Köztársaság területén élőknek joguk van a lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez.

Környezet- és természetvédelmi jogszabályok:

Környezetvédelmi törvény (1995. évi LIII. Törvény a környezet védelmének általános szabályairól). A törvény célként az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítása, a környezet elemeinek és folyamatainak védelme és a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítását fogalmazza meg.

A törvény 54. § 1. cikkelye szerint „minden állampolgárnak joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére”. A nevelés állami és önkormányzati feladat. Legfontosabb dokumentumaként a *NAT*-ot, a **Nemzeti Környezetvédelmi Programot** (illetve annak részeként a Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogramot) említi.

A **Természetvédelmi törvény** (1996. évi LIII. Törvény) kimondja, hogy a természeti értékeink védelme, a természetvédő szemlélet kialakítása elsődleges állami feladat.

Az 1997. évi XLI. **Törvény a halászatról és a horgászatról** is számos környezeti nevelési feladatot tartalmaz (tanfolyamok, vizsgák, fajismeret, természetvédelem).

A **géntechnológiai tevékenységről** szóló 1998. évi XXVII. **Törvény** 30. és 31. §-a foglalkozik az oktatással, a képzéssel és a tájékoztatással.

Az **állatok védelméről és kíméletéről** szóló 1998. évi XXVIII. **Törvény** célja, hogy elősegítse az állatvilág egyedeinek védelmét, fokozza az emberek felelősségtudatát az állatokkal való kíméletes bánásmód érdekében, valamint meghatározza az állatok védelmének alapvető szabályait. A törvény kimondja, hogy az oktatás során állatkísérletek elvégzésére a diákokat nem lehet kötelezni.

Nemzeti Környezetvédelmi Program (a Kormány 2031/1998. határozata) helyzetértékelése szerint: „A környezetvédelemben felmerülő problémák jelentős része vezethető vissza arra a tényre, hogy Magyarországon még nem megfelelő szintű a környezeti tudatosság foka.” A társadalmi részvétel és tudatosság erősítésében kiemelkedő szerepe van a közoktatási, felsőoktatási és kulturális intézményekben folyó tevékenységnek.

1999-ben elkészült a *Nemzeti Biodiverzitás Stratégia*, a Globális Környezeti Alap és az UNEP (ENSZ) támogatásával. Az akcióprogram elkészítését az 1992-es Rió de Janeiróban megrendezett *Környezet és Fejlődés Konferencián* aláírt – általunk 1995-ben ratifikált biodiverzitás egyezmény – tette feladatunkká.

A 2000. évi *Hulladékgazdálkodásról szóló XLIII. Törvény* 54. §-a kimondja, hogy a Kt. 54-55. §-ában foglaltak alapján a hulladékgazdálkodással kapcsolatos ismereteket oktatni kell, azok a Nemzeti Alaptanterv részét képezik.

Egészségügyi jogszabályok

A *Nemzeti Környezet-egészségügyi Akcióprogram* (1996) 9.5 pontja részletesen foglalkozik a környezet-egészségügy oktatásával, nevelésével.

Az Egészségügyi Világszervezet számos idevonatkozó dokumentuma, az „Egészség 21” Regionális Stratégia szakmai háttérrel nyújt a hazai az „*Egészség évtizedének Johan Béla Nemzeti Programja*” 2002 kidolgozásához.

Közüoktatási jogszabályok

A *közüoktatásról szóló* 1995. évi LXXIX. Többször módosított *törvény* szerint a pedagógiai programok átalakításánál a személyiség és közüség fejlesztés megtervezésében kiemelt hangsúlyt kell fektetni a NAT kiemelt közüs követelményeire, köztük a környezeti nevelésre.

A *Nemzeti Alaptanterv* kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 243/2003. sz. kormányrendelet kiemelt fejlesztési feladatként definiálja a környezeti nevelést. Elengedhetetlenül szükséges a NAT részeként a környezetvédelmi, természetvédelmi oktatás továbbfejlesztése.

1. 2. Helyzetkép

Az iskola elhelyezkedése:

Nagyközüségünk környezetnevelési szempontból kiváló adottságokkal rendelkezik. Elérhető közüségben megtalálunk számos életközüséget (vízi, nedves rét, szárazrét, erdő, szántóföld), így ismereteinket a gyakorlatban mélyíthetjük el.

A közüli **Kiskunsági Nemzeti Park**, a **Felső-Homokhátság**, az **Ócsai Tájvédelmi Körzet** lehetőséget nyújt megfigyelések, vizsgálódások, környezetvédelmi feladatok elvégzésére; kiváló helyszíne természetismereti, környezetvédelmi gyakorlati ismereteket felhasználó versenyeknek.

Az iskola működése környezeti nevelési szempontból

Az iskolában a környezeti nevelés mozzanatai több területen jelen vannak, ám környezettudatos attitűd még nem hatja át kellően a nevelő-oktató munkát továbbá az iskolai élet egyes részterületeit.

A pedagógusok törekszenek az igényes környezet kialakítására. Ezt bizonyítják az iskola épületének, tantermeinek állandó díszítése és környezetének ápolása.

1. 3. Erőforrások

Személyi erőforrások:

Tanárok: Tudatosítják a gyermekekben a környezet értékeit. Hozzájárulnak a megfelelő környezeti attitűd kialakulásához. Környezeti tartalmakat közvetítenek. Megalapozzák a környezeti problémák többoldalú megközelítését és a megoldásukhoz szükséges együttműködő készséget. Munkájukat segíti az iskolaorvos, a védőnő.

Tanulók: Megismerik a környezet értékeit, az ember természet iránt viselt felelősségét.

Adminisztratív és technikai dolgozók: Környezettudatos munkavégzésükkel járulnak hozzá a környezeti neveléshez.

Szülők: Megerősítik a gyermekekben azt a környezettudatos magatartást, amit az iskola is közvetít.

2. Jövőkép, alapelvek, célok

2.1. Az iskola jövőképének környezeti vonatkozásai, hitvallása

A bennünket körülvevő természeti és társadalmi értékek megőrzése, védelme létfontosságú környezeti válságokkal teli világunkban. Ezért iskolai oktató – nevelőmunkánk során fontosnak tartjuk, hogy tanulóink érzékennyé váljanak szűkebb és tágabb környezetük – és a világ globális problémái iránt.

Törekvésünk, hogy kialakítsuk bennük a felelősséget saját testi és szellemi fejlődésükért, egészségük megőrzéséért. Mindezek mellett célunk, hogy elősegítsük tanulóink környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy felnőve képesek legyenek környezetük aktív védelmére, értékeinek megőrzésére.

2.2. Hosszú távú környezeti nevelési célok:

- az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- rendszerszemléletre nevelés
- holisztikus szemléletmód kialakítása
- fenntarthatóságra nevelés
- a környezetetika hatékony fejlesztése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés
- tolerancia kialakítása

a környezettudatos magatartás és életvitel segítése
 az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése
 az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
 az egészség és a környezet összefüggéseinek feltárása
 ismeretek és jártasságok kialakítása, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az
 egészségügyi problémákat,
 helyzetfelismerés, ok–okozati összefüggések
 problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség
 globális összefüggések megértése
 létminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normák kialakítása
 a családi életre nevelés fejlesztése
 az egészséges életvitelhez szükséges képességek fejlesztése

2.3. Rövid távú célok és feladatok

- A környezeti nevelés az oktatás és nevelés valamennyi területén jelenjen meg.
- Természeti – épített – szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése.
- Helyi értékek és problémák feltérképezése, helyi célok megfogalmazása (pl. öreg fák megóvása, faültetés, madárvédelem, szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság, stb.)
- A szülőkkel, az iskola környezetében élőkkel a kommunikáció fejlesztése.
- Tantárgyközi kapcsolatok építése, hogy a tanulók egységben lássák az egy témához tartozó ismereteket.
- A pedagógusok, a felnőtt dolgozók és a szülők személyes példájukkal legyenek a környezettudatos életvitel hiteles terjesztői.

2. 4. Adottságok, célok és feladatok összefüggése

Az iskolaépületek elhelyezkedéséből adódó jellemzők:	Célok:	Tevékenység, feladat:
Közepes és erős forgalom	Közlekedési biztonság növelése	- közlekedésbiztonsági ismeretek kiemelt tanítása - kerékpárral közlekedők számára biciklitároló
Zaj	Csökkentés	- fák, cserjék ültetése
Légszennyezés	Csökkentés	- zöldesítés az iskola környékén és a növények gondozása, pótlása - gyomtalanítás, parlagfű-irtás
Szemét	Tiszta, egészséges környezet	- szeméttárolók sűrítése - szelektív hulladékgyűjtés, (papír, olaj, fémdoboz, szárazalelem) komposztálás - felvilágosító előadások az egészségkárosító anyagokról és a fertőzési veszélyekről
Kevés játszótér	A gyerekek mozgásigényének kielégítése	- újabb játszóterek - az iskolai játszótér felszerelésének bővítése,
Az iskolabelső	Tiszta, meghitt környezet	- festések, felújítások, a dekorációhoz falitáblák, , a mellék-helyiségekben szappan, WC papír - portalanítás (atkák-allergia) - gyakori szellőztetés (belső szennyezőanyagok:

		formaldehid, szén-dioxid) - lábtörlők alkalmazása
Energia-felhasználás	Takarékos fűtés	- gázkazán szabályozása - nyílászárók javítása, tető szigetelése
Vízfelhasználás	Egészséges ivóvíz, vízfogyasztás csökkentése	- víztakarékos öblítés, csapok karbantartása, a klórozott szénhidrogéneket kiszűrő víztisztítók alkalmazása
Udvar	Biztonságos aljzat	- az aszfaltozott rész felújítása,
Az iskola eszközellátottsága	A tanítás-nevelés élmény-központúságának növelése, az esztétikai érzék fejlesztése – egészséges személyiség	- a tantermekben írásvetítő, TV, video és számítógép - esztétikus dekorációk, falitáblák, szemléltető-anyagok - digitális fényképezőgép, gáztűzhelyek, konyhai eszközök, ismeretterjesztő folyóiratok, könyvtár, médiatár ; tanműhely

3. Tanulásszervezési és tartalmi keretek

3.1. Környezeti nevelés az általános iskola 1-4. évfolyamán

Az iskolába kerülő gyermekeket egy vagy két pedagógus gondjaira bízják. A tanító által kialakított környezet, az általa nyújtott viselkedési minta, értékrend a környezeti nevelés szempontjából is döntő. Az esztétikus, rendezett környezet, a mindennapi élet megszervezése segíti a kisiskolásokat az új környezetben való eligazodásban, és felkelti a vágyukat az iskolai élethez, a munkához nélkülözhetetlen tisztaság és rend iránt. Bár tudjuk, hogy a kisgyerekek először az olvasás, írás, számolás rejtelmeivel vannak elfoglalva, szívesen csodálkoznak rá egy – egy természeti jelenségre, szépségre is.

Az iskolaérett gyermek közvetlen környezetének számos jelenségével találkozott már, sok személyes emléke, tapasztalata van, de ennek olykor nincs is tudatában. A tanító dolga, hogy a mozaikszerű tudásdarabokat egymás mellé illessze, rendezze.

3.1.1. Nevelési cél: a természet élvezete, szeretete, fontossága, az egyéni felelősség felébresztése (nem pazarolok, nem szemetelek, nem ártok senkinek, magamat megvédem), nem akarom, hogy a természet megváltozzon, hogy a növényeknek, állatoknak, embereknek rossz legyen.

A természet védelmére nevelés érzelmi, esztétikai, erkölcsi, értelmi folyamata.

3.1. 2. Tanórai keretek

A **környezetismeret tantárgy** a valóságos környezet megfigyelésével, vizsgálatával kielégítheti a gyermeki kíváncsiságot. Felkelti a természeti jelenségek megismerésének vágyát, bemutatja az élővilág sokszínűségét, az élőlények egyedi, megismételhetetlen voltát, az ember felelősségét az élővilág megőrzésében.

Ahhoz azonban hogy, a tanítványainkban kialakítsuk a kívánt magatartásformát, erős érzelmi kötődést kell létrehozni, mely e viselkedés egyik motivációs bázisa. Erre lehetőség kínálkozik a **magyar nyelv és irodalom** órákon is. A versek, a történetek személyes hangon szólnak a gyermekekhez. Nagy íróink és költőink természetszeretete átsugárzik a gyerekekre.

Az érzelmi kapcsolat létrejöttét segíthetjük a **rajz és vizuális kultúra** tanítása során. Itt lehetőség nyílik a természet sokszínűségének, formagazdagságának tanulmányozására. A

természetes anyagok használata új érzékelési területen, a tapintáson, a szagláson keresztül ad élményt a gyerekeknek.

A **technika-életviteli** órákon a felhasznált természetes anyagok, az épített környezet megismerése nyújt lehetőséget a környezeti nevelés számára.

Az **ének–zene** órákon tanult népdalokban gyakran jelenik meg a természet szépsége. Zenehallgatáskor a gyermekek átérzik a természet szépségét. Törekvés ébred bennük a természet őrzése iránt. A zenehallgatás közös élményt nyújt számukra.

Testnevelés órán közvetlenül találkoznak a természeti környezettel, melynek tisztasága, rendezettsége, egészsége közvetlenül is befolyásolhatja tanulóink teljesítményét, „mozgási kedvét”. Az örömmel végzett tevékenység együttműködésre, toleranciára, önnevelésre serkent.

A **matematika** tanulása közben tanulóink megismerkednek az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyaival.

3. 2. Környezeti nevelés az általános iskola 5-6. évfolyamán

3.2.1. Nevelési cél: természet – ember – társadalom.

Képzelet által: az ember a természet része, a létezés öröme, a természet szépsége, fensége, az ember belső és külső világának összekapcsolása (művészet) Erkölc-magatartás által, ismeret által.

A nevelés értelmi szakasza: magatartást megerősítő ismeretrendszer, mely a környezet egységére, folyamatai összefüggésére, az emberi tevékenység hatásaira helyezi a hangsúlyt.

Természettudományok, társadalomtudományok, művészettudományok.

3.2.2. Tanórai keretek

Az alábbi környezeti tartalmakat kívánjuk beépíteni helyi tantervünkbe.

Magyar nyelv és irodalom:

- Az irodalmi művekben megjelenő természeti – és környezeti értékek, azok harmonikus kapcsolatának megismerése.
- Hivatalos iratok készítésének elsajátítása (kérvények, javaslatok, petíciók).
- Törekvés a helyes és szép beszédre.
- Az esztétikai, erkölcsi érzékenység fejlesztése.

Történelem:

- Hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet?
- A múlt eredményeinek és hibáinak megismerése révén a természetes és az épített környezetért való felelős magatartás formálása.
- A helyi történelmi értékek megismerése, védelme.
- A hagyományok tisztelésének kialakítása.
- Az egész világot érintő globális problémák megértésének segítése; hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelőssége és feladatai a problémák elhárításában, csökkentésében.
- A földrajzi környezet hatása egy ország, térség fejlődésére.

Etika:

- A „teljes élet” élése a természet károsítása nélkül (magatartási – és életviteli minták).
- Az egészséges és esztétikus környezetre való igény kialakítása.
- Annak a tudatosítása, hogy az utódoknak is megfelelő életteret kell hagynunk.
- Környezetünk értékeink felismerése, tisztelete, védelme.

Idegen nyelv

- A nyelvtanítás egyéb módszereinek segítségével a hazai környezeti problémák megismerése; más országok hasonló problémáinak feltárása.
- Más népek környezetvédő tevékenységeinek, szervezeteinek megismerése.
- A környezettel szembeni nemzetközi felelősség szemléletének kialakítása.

Biológia és egészségtan:

- Ökológiai életmód kialakítása.
- A földi élővilág sokféleségének, e sokféleség értékének megismerése.
- Az élőlények alapvető szervezeti – működési jellemzői, az azok között lévő ok – okozati összefüggések.
- A globális környezeti problémák és azok megelőzése, illetve mérséklési lehetőségei.
- A környezet – egészségügyi problémák megismerése, megelőzésük illetve mérséklésük módjai.
- A testi – lelki egészséget megőrző életviteli technikák elsajátítása.

Kémia:

- A tanulók figyelmének felhívása a kémiai ipar jelentős környezetkárosító, valamint potenciális környezetvédő szerepére egyaránt.
- Az anyag – és energiatakarékosság, mint a környezetvédelem egyik hatékony módszere szemléletének kialakítása.
- Az elterjedt vegyszerek és ezek élettani hatásainak megismerése (környezetbiztonság).
- A különböző technológiák hatása a természeti és épített környezetre, ezek gazdasági hatásainak felbecsülése.

Természetismeret (5-6. évf.):

- Az egészséges környezettel harmonikus életvezetési szokások kialakítása.
- A környezet állapota iránti érzékenység, az ökológiai szemlélet, a helyes magatartásformák és értékrend kialakítása.
- Környezettudatos döntések elősegítése.
- A leggyakoribb környezetszennyezések megismerése.

Földünk és környezetünk:

- Tapasztalatok, ismeretek, élmények szerzése a közvetlen élő és élettelen környezetről.
- A földrajzi környezet hatása egy ország, térség fejlődésére.
- A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeként lezajló változások felismerése, értékelése.
- A regionális és globális problémák megismerése, és a lehetséges megoldási módok számbavétele.
- A természeti és társadalmi értékek megismerése, megőrzése.

Fizika:

- Az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzás, zaj, rezgés) egészségkárosításának megismerése.
- A fizikai törvényszerűségek és az élőlények életjelenségei közötti hasonlóság, valamint az élő és élettelen közötti kölcsönhatások felismerése.
- A környezet változásainak, a változások okainak értelmezése, s ezek tudatában megoldások keresése a környezeti problémákra.
- A környezeti változások fizikai magyarázatának megismerése, megértése.

Matematika:

- A tanulókat körülvevő konkrét környezet mennyiségi és térbeli viszonyainak megismerése mérése.
- A környezeti mérések eredményeinek értelmezése, elemzése, statisztikai módszerek alkalmazása, reális becslések képességének kialakítása.
- Más tárgyakban megismert környezeti összefüggések matematikai módszerekkel való szemléltetése, táblázatok, grafikonok készítése, elemzése.
- A logikus gondolkodás, a szintetizáló – és lényegkiemelő képesség fejlesztése.

Technika és életvitel:

- Annak a megismertetése, miképpen tudunk együtt élni azzal a technikai környezettel, amelyet az élet megkönnyítése érdekében hoztunk létre.
- A fenntartható fejlődés összefüggéseinek, követelményeinek, problémáinak feltárása.
- A környezetgazdálkodás lényegének megismerése.
- A környezeti válság okainak és lehetséges megoldásainak bemutatása.

Ének – zene:

- A természeti és művészeti szépség rokonságának felismerése.
- A természet zenei ábrázolásának módjai.
- A természet szépségének megjelenítése a népdalokban.
- A zene közösségerősítő, közösségteremtő szerepének felismerése.
- A „zenei környezetszennyezés” felismerése.

Rajz és vizuális kultúra:

- A természeti és művészeti szépség rokonságának felismerése.
- A természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségei.
- A hagyományápolás fejlesztése (pl. népi építészet, díszítőművészet).
- A természetes alapanyagok használatának ismerete.
- Műalkotások elemzése környezetnevelési szempontok szerint.
- A tárgyi világ formanyelvi elemeinek ismerete, a tartalom és a forma összefüggése.
- A helyi népi építészeti emlékek felkutatása, megismerése.
- Példák mutatása környezetbarát formatervezésre.

Tánc és dráma (modul a magyar irodalom tantárgyban):

- Természeti jelenségek improvizálása a tánc és a dráma eszközeivel.

- Adott szituáció megfogalmazása mozdulatsorok segítségével.
- A néptánc elemeinek elsajátítása.

Mozgókép és médiaismeret:

- A média társadalmi szerepe.
- A média befolyásolási technikái.
- A média szabadságának morális határai (a személyiség védelme, az erőszak ábrázolása stb.)
- A valóságtól való elszakadás társadalmi veszélyei

Testnevelés:

- A környezeti hatások és az egészséges testi fejlődés közötti összefüggés felismerése, megértése.
- A sport nélkülözhetetlen szerepe az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében.
- A környezetszennyezés egészséget veszélyeztető hatásai a sport szemszögéből nézve.
- Lehetőség szerint természetes anyagok használata a sportoláshoz (sportruházat, sportszerek).

3.2.3. A tantárgyak lehetőségeinek kiegészítése az osztályfőnöki teendőkkel

A fiatalok közösségi létének keretét az **osztályfőnök** teremti meg. Ő a különböző szintű személyes kapcsolatok segítője, fejlesztője is.

Az átalakuló iskolarendszerben az osztályfőnöki feladatok bővülnek, e tennivalók körül is egyre nagyobb a bizonytalanság. Az osztályfőnök személyisége és elhivatottsága döntő súllyal alakítja a gyerekekben formálódó valóságképet. Munkálkodása nyomán válnak konkrét közösségi tevékenységgé a szaktanárok tanórán túlnövő elképzelései, a különböző iskolai programkínálatok. A tanuló számos attitűdjének alakításán túl a szülők hozzáállását is befolyásolhatja igényessége, értékrendje. A környezeti nevelés szempontjából nem meghatározó az osztályfőnök szaktárgyi hovatartozása. Az általános tájékozottsága, problémafelismerő és –feldolgozó képessége segítheti abban, hogy ezt a sokszínű témakört a környezethez való viszony alakítására, egyben pedagógiai céljaira használni, alkalmazni tudja.

A környezet megóvására szépítésére, otthonossá tételére, igényes gondos alakítására való nevelési problémák felismerése, életmódminták elemzése a megoldások keresése is kiváló lehetőséget nyújt az együttes tevékenységek során a során a közösségépítésre, a személyes kapcsolatok kialakítására, elmélyítésére.

Az osztályfőnök összefogja a szaktárgyak idevágó, de hagyományos tanórai kereteket megbontó tevékenységeit, például a fogyasztói társadalom problémáinak felismerését és megoldását segíti az iskolában. Ilyenek a táplálkozási szokások, az iskolai büfé kínálata, a szükségtelen túlcsoomagolás, a szemét kezelés, anyag- és energiatakarékosság. A közös tanulmányi kirándulások, vetélkedők, a különböző akciókban való részvétel is összefűzheti az egyes szaktárgyakat.

Az osztályfőnöki órák témájának kínálata akkor hatékony, ha az legalább egy, de inkább négy évre tervezett sokszínű szocializációs programnak felel meg. Tervezése az osztályban tanító valamennyi pedagógus együttgondolkodását kívánja meg.

3.3. Tanórán kívüli keretek

3.3.1. A környezeti nevelés tanórán kívüli fontos színtere a napközi.

A délutáni szabadidős tevékenységek sora (a környezet tisztaságának óvása, díszítése, növények gondozása, madarak etetése, az időjárás megfigyelése, természetfilmek megtekintése stb.) hozzájárul ahhoz, hogy kialakuljon bennük a környezettudatos magatartás. A napirend segíti a rendszeres életmód kialakulását. A szabad levegőn való tartózkodás, a sport, a játék edzi egészségüket, elősegíti harmonikus emberi kapcsolatok kialakulását.

3.3.2. Szakkörök

Az érdeklődő, kutató típusú, vizsgálódni szerető tanulók fejlesztésének nagyon jó színterei: természetjáró szakkör, technika szakkör, természettudomány szakkör, „életmód” szakkör (testi – lelki egészség) az iskolai védőnő bevonásával

3.3.3. Tanulóknak adott külön feladatok

Az érdeklődő diákok számára lehetőség nyílik a környezeti neveléshez kapcsolódó témák, problémák önálló kutatására, feldolgozására (szakmai dolgozat, rajz, fotó, irodalmi alkotás stb.)

3.3.4. Akciók, vetélkedők, tanulmányi versenyek

Jeles napokon (pl. Föld Napja, Madarak és Fák Napja) versenyek, kirándulás, vagy egyéb rendezvény szervezésével hívjuk fel a figyelmet a helyi vagy globális környezeti problémákra.

Tanulóink lehetőség szerint rendszeresen részt vesznek:

- a Teleki Pál Országos Földtan – és Földrajzversenyen,
- a Kaán Károly Természetismereti és Környezetismereti Országos Versenyen,
- a Hermann Ottó Országos Biológia Versenyen
- a Az önkormányzat vagy a Művelődési Központ által meghirdetett pályázatokon és versenyeken

3.3.5. Az erdei iskolai képzés programja, a komplex természetszemlélet kialakítása

Környezeti nevelés szempontjából a csökkenő tanóraszámok mellett úgy érhetjük el az eredményes természettudományos ismeretek elsajátítását, alkalmazását, ha a tanulóinknak közvetlen természetszemlélet útján mutatjuk be a természet élő és élettelen értékeit, a különböző folyamatokat, jelenségeket, hazánk sokszínű természeti értékeit, gazdaságát, illetve az ember természetátalakító tevékenységét.

Az erdei iskola, mint reformpedagógiai mozgalom a századelő óta olyan tanítási forma, melynek középpontjában a természet élményszerű megismerésével a gyerekek felszabadítása, a megszokott iskolai keretek feloldására való törekvés áll.

Az erdei iskolában több, az iskolában is használatos oktató-nevelő pedagógiai módszer alkalmazható, mégis több diák domináns módszer áll rendelkezésre pld. Csoportmunka, differenciált tanítás, önálló vizsgálatok, szituációs játékok, tanulói kísérletek...

A szabadban folytatott tanítás fokozza a tanulók aktivitását, így az erdei iskola alkalmas az egyes műveltségterületek, tantárgyak népszerűsítésére, valamint felkelheti a gyerekek érdeklődését az egyes tudományterületek iránt.

Mivel a gyakorlati feladatok megoldásához társak kellenek, így erősíti azokat a képességeket, melyekkel elsajátíthatják az együttműködésre, közösségfejlesztésre épülő és a későbbi munkájukhoz, életükhöz alapot nyújtó szocializáció alappilléreit.

Az erdei iskolánk oktatási célja:

- A természet sokszínű megismerése
- Konkrét hazai tájak, társulások (vizes élőhelyek) megismerése
- A társulások fajainak ökológiai szemléletű jellemzése, értékelése
- Az élővilág sokféleségének (diverzitás) bemutatása

Az erdei iskolánk nevelési céljai:

- Helyes környezeti attitűdök kialakítása
- Természeti környezet állapota iránti érzékenység
- Ökológiai szemlélet kialakítása
- Közösségi szociális formák elsajátítása, szociális érzékenység kialakítása
- Egészséges életmódra nevelés

Az erdei iskolai képzésben való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

3.3.6. Üzemlátogatások, múzeumlátogatások, tanulmányi kirándulások

4. Módszerek

Az életkornak megfelelően más-más módszerek kerülhetnek előtérbe. Ám a környezeti nevelés szempontjából kiemelkedő jelentőségű az élmény- és tevékenység alapú, érzékenyítő, interaktív módszerek minél sokoldalúbb alkalmazása.

- Az 1-4. évfolyamot felölelő szakaszban nagyobb hangsúlyt szükséges fordítani a tanuláshoz nélkülözhetetlen funkciók fejlesztésére. Differenciált eljárásokkal, tartalmakkal és oktatásszervezési megoldásokkal, terápiákkal kell alkalmazkodni a tanulók között meglévő nagyobb eltérésekhez. A képességfejlesztésben hangsúlyosan jelen kell lennie a közvetlen érzéki tapasztalatoknak, a tárgyi cselekvéses megismerésnek, a céltudatosan kiválasztott tevékenységnek.
 - Az 5—8. évfolyamon, a megismerési módszerek további fejlesztése, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetek, ismeretek, elsajátított tanulási szokások fejlesztése a cél. Előtérbe kerül a verbális szint, de differenciált módon jelen van a manipulációs, és a képi szint is. Új elemként jelentkezik a belépő tevékenységformák megfogalmazása valamennyi tantárgyban. Ezek jelzések arra vonatkozólag, hogy milyen tanulási szituációkat kell létrehozni a kívánt fejlődés eléréséhez, a különböző képességcsoportok kialakításához, korrigálásához.
- a tanulói aktivitást igénylő módszerek előtérbe helyezése
 - szenzitív pedagógia
 - érzelmi minták közvetítése élmény gazdag helyzetek megteremtésével
 - viselkedési minták közvetítése, példamutatás
 - önismeret fejlesztése
 - döntési helyzetek biztosítása

- ismeretek, tapasztalatok közvetítése
- modellezés
- projekt módszer
- az egyéni, kiscsoportos és nagycsoportos, tömeges hatás megfelelő alkalmazása
- a nevelői tevékenység mellett adekvát módon alkalmazandó a tanulói és együttes tevékenységek kombinálása
- akciók
- irodalmi, képzőművészeti pályázatok, kiállítások

A módszerek alkalmazást segítő csoportosítása

Játékok

- szituációs
- memóriafejlesztő
- kombinációs
- érzékelést fejlesztő
- ráhangolást segítő
- bizalomerősítő
- kapcsolatteremtést segítő
- drámapedagógia

Modellezés

- hatásvizsgálatok
- rendszermodellezés
- előrejelző
- működő modellek készítése, elemzése

Riport módszer

- kérdőíves felmérés
- direkt riportok
- fotóriport

Projekt módszer

- analízis – akció projektek

Terepgyakorlati módszerek

- terepgyakorlatok
- táborok
- térképkészítés
- egyszerű megfigyelések
- célzott megfigyelések, mérések

Aktív, kreatív munka

- természetvédelmi és fenntartási munkák
- rekonstrukciós munkák
- madárvédelmi feladatok
- szelektív hulladékgyűjtés
- rend- és tisztasági verseny

Közösségépítés

- csoportszervezés a környezeti nevelés érdekében

Művészi kifejezés

- vizuális művészet a környezeti nevelésben
- irodalmi alkotások
- zeneművészet
- fotóművészet
- táncművészet
- népművészet
- esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése
- a tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén

5. Taneszközök

Tankönyvek, nyomtatott és elektronikus anyagok, természetismereti könyvek, mesekönyvek, játékgyűjtemények, hírlevelek, folyóiratok, természetfilmek, dokumentumfilmek, diasorozatok, plakátok.

Térképek, tájékozási eszközök (iránytű, tájoló), modellek, tablók.

Fizikai, kémiai mérésekhez megfelelő eszközök, anyagok, biológiai vizsgálatokhoz szükséges eszközök, anyagok (nagyító, mikroszkóp, bonckészlet stb.).

Játékokhoz szükséges felszerelések (labda, szembekötő stb.)

Anyagok és eszközök a kézműves foglalkozásokhoz, gyakorlati természetvédelemhez (papír, ragasztó, írószerszámok, faanyag stb.)

Eszközök és anyagok az életvitel és gyakorlati ismeretek környezeti nevelési célkitűzéseire (pl. megfelelő szerszámok)

A környezeti nevelési programhoz feladatunk kidolgozni a minőségbiztosítási, minőségfejlesztési rendszert.

Feladatunknak tartjuk az „ÖKO-iskola” cím elnyerését a pedagógiai program érvényességi ideje alatt.

XIV. A fogyasztóvédelemmel összefüggő iskolai feladatok

1. A fogyasztóvédelmi oktatás célja

“A fogyasztóvédelem célja a **fogyasztói kultúra fejlesztése**, és a **tudatos kritikus fogyasztói magatartás** kialakítása és fejlesztése a tanulóknak.”(NAT)

A cél elérését a fenntarthatóság, azon belül a **fenntartható fogyasztás** fogalmának kialakítása, elterjesztése és a fenntarthatóságnak a mindennapi életünkben fogyasztóként való képviselése jelenti.

2. A fogyasztóvédelmi oktatás tartalmi elemei

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttműködéshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a szociális és társadalmi kompetenciák tudatos, pedagógiaileg megtervezett fejlesztése.

Olyan szociális motívumrend-szerek kialakításáról és erősítéséről van szó, amelyek gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoznak magukban.

Fogyasztói magatartásunk sokféle hatás mentén, a szociális tanulás útján alakul, fejlődik. A tudatos fogyasztóvá válás és az ennek megfelelő magatartás kialakítása hosszú, sokoldalú folyamat.

A fogyasztói mintáknak a fenntarthatóság irányába történő fejlődése szempontjából a nevelés-oktatás különösen nagy jelentőségű. Mivel ismereteket kell elsajátíttatni, készségeket, hozzáállást, értékrendet kell formálni a fenntartható fogyasztás érdekében, ezért a gyermekkorban elkezdett fejlesztés döntő hatású. Amíg a kisiskolás korban leginkább jellemző fogyasztói magatartások a kiválasztás, az áruismeret, a döntés, a kockázatvállalás, a bizalmi elv érvényesülése, addig a kamaszkorban már megjelenik a jogérzék, kellő fejlesztés esetén a jogismeret, a szolgáltatásismeret, a fogyasztói értékrend és a vállalkozásismeret is.

Az iskolai programokban a pszichológiai mozgatókra, és a helyes értékrend alakítására kell a hangsúlyt fektetni. A fenntartható fogyasztás nem annyira tudományos vagy technikai kérdés, hanem inkább az értékek választásával, a tudatos beállítódással kapcsolatos viszony.

Meg kell ismertetni a tanulókkal a **piac**, a **marketing** és a **reklám** szerepét, alkalmassá téve őket e területen való eligazodásra. Hangsúlyozni kell a **minőség** és a **biztonság** szerepét a fogyasztás során, valamint a **gazdaságosságot** és a **takarékosságot**.

3. Fogalmi tisztázások:

Tudatos, kritikus fogyasztói magatartás: Olyan viselkedés, melyet a szuggesztív marketinghatásoktól való távolságtartás képessége, a fogyasztói szükségletek folyamatos mérlegelése, továbbá a felmerülő fogyasztói problémák megértésének, kommunikálásának és megoldásának képessége és készsége jellemez.

Ökológiai fogyasztóvédelem: Mind a javak pazarló előállítási technológiája, mind pedig fogyasztásunk gyakran ön- vagy csupán vállalati profitchélú volta, mennyisége, valamint annak összetétele hozzájárul erőforrásaink feléléséhez és természeti környezetünk elszennyezéséhez. E szemlélet a környezet szempontjait is figyelembe veszi, ökológiaileg tudatos fogyasztókat nevel, akik vásárlási választásaikkal egyben ökológiai környezetük megtartására törekednek.

Környezettudatos fogyasztás: kiegyensúlyozottan dinamikus középút az öncélú, bolygónk erőforrásait gyorsulva felélő fogyasztás és a környezeti erőforrásokat nem kizsákmányoló fogyasztás között.

Fenntartható fogyasztás: A szolgáltatások és a hozzájuk kapcsolódó termékek olyan módon történő felhasználása, amely a jelenleginél jobb általános társadalmi életminőséget eredményez, de közben minimálisra csökkenti a természeti források és a mérgező anyagok használatát, valamint a hulladék- és szennyező anyagok kibocsátását az adott szolgáltatás, illetve termék teljes életciklusa során, annak érdekében, hogy a jövő nemzedékek szükségletei – és egészsége – ne kerüljenek veszélybe.

Preventív, vagyis megelőző fogyasztóvédelem: Amikor a vevő már a kezdet kezdetén érvényesíteni tudja jogait és nincs szükség panaszbejelentésre, bírósági perekre.

4. A fogyasztóvédelmi oktatás színterei az oktatásban

- Az egyes tantárgyak tanórai foglalkozásaiba jól beépíthetők a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos tartalmak.

Technika: – áruismeret, a gyártás és a termékminőség összefüggései;

Matematika: – banki, biztosítási vagy üzemanyag-fogyasztási számítások

Fizika: – mérés, mértékegységek, mérőeszközök (villany, gáz, víz mérőórák);

Földrajz: eltérő fogyasztási struktúrák és szokások;

Magyar: reklámnyelv, feliratok; a reklám kommunikációs csapdái

Biológia: – génmódosított élelmiszerek (GMO), amíg egy élelmiszer a boltba kerül, táplálkozás kiegészítők és diétáik, egészséges táplálkozás

Kémia: – élelmiszerbiztonság, élelmiszeradalékok (E-számok), vegyszermaradványok, háztartási vegyszerek, kozmetikumok célszerű és tudatos használatuk

Informatika: – elektronikus kereskedelem (e-kereskedelem), internetes fogyasztói veszélyforrások, telefónia

Történelem: – EU fogyasztói jogok, fogyasztástörténet és fogyasztóvédelem, a reklám története stb.

Médiaismeret: a reklám képi nyelve és hatásai

- Tanórán kívüli tevékenységek (vetélkedők, versenyek, rendezvények)
- Iskolán kívüli helyszínek (piaci séták, üzletek, bankok látogatása)
- Hazai és nemzetközi együttműködések (más iskolákkal, állami és civil szervezetekkel, cégekkel)
- Az iskola fogyasztóvédelmi működése (az iskola, mint fogyasztó és mint piac), az ezzel kapcsolatos foglalkozások

5. Módszertani elemek

Készségek fejlesztése: a kritikus gondolkodás, az egyéni és csoportos döntéshozás és a problémamegoldás.

A készségfejlesztésnek tartalmazni kell az egyén és társadalom viszonyáról szóló információgyűjtés, információfeldolgozás, a feldolgozott információk alapján való döntés és végrehajtás módszereit.

Önálló feladatok: áruismerettel, vásárlással, fogyasztói döntésekkel kapcsolatos házi feladatok.

- Interjúk, felmérések készítése az emberek vásárlási szokásairól
- Riportkészítés az eladókkal
- Médiafigyelés, médiaelemzés, reklámkritika

Csoportmunka:

- Adatgyűjtés, adatfeldolgozás, információrögzítés csoportmunkában
- Problémamegoldó gyakorlat ötletbörzével, értékeléssel
- Szimulációs játék, esettanulmány
- Viták, szituációs játékok (eladói és vásárlói érdekek összehangolása, jellemző piaci magatartások felismerése és elsajátítása, fogyasztói kosár készítése)
- Érveléstechnikai gyakorlatok (hatékony érdekvédekezés)

XV. Közlekedésre nevelés

Gyermekek a közlekedésben

Köztudott, hogy a közlekedés legveszélyeztetettebb résztvevői a gyermekek. Fejlődésük, önállóságuk kialakulásához hozzátartozik a közlekedésre nevelés is. A gyermekek szemével nézve az utca teljesen más alakot ölt, mint ahogyan azt a felnőttek látják. A szakemberek gyakran felhívják a figyelmet arra, hogy a közlekedő gyermek másként lát, hall, gondolkodik és cselekszik, mint egy felnőtt. Tudomásul kell vennünk, hogy életkori sajátosságai, pszichológiai adottságai határozzák meg teljesítőképességét és ezek bizony a közlekedésben elfoglalt szerepük szempontjából is bizonyos korlátokat jelentenek számukra.

A gyermekek megosztott figyelme általában gyengébb, mint a felnőtteké. Általában a számukra fontos dolgokra összpontosítanak és közben minden más érdektelenné válik. Jellemzően elsősorban a számukra érzelmileg fontos tárgyak, történetek foglalkoztatják őket.

A 3-6 éves gyermekek a közlekedési környezetről alig rendelkeznek tapasztalatokkal. Számukra a külvilág tele van új és érdekes helyzetekkel, történetekkel és ezeket ők fel akarják fedezni. Az óvatosság fogalma ekkor még ismeretlen. Magatartásukat elsősorban a spontaneitás irányítja, bár a különböző zajokat korán meg tudják különböztetni egymástól, ám az irány meghatározása még gondot okoz. Hallás után sokszor tévesen értelmezik merről is jön a jármű, amelyet még nem látnak, csak a hangját hallják.

A távolságot is a felnőttektől eltérő módon ítélik meg: a kb. 50m-ről érkező járművet egyszerűen "kicsinek" látják, de az még nem tudatosul bennük, hogy ez a jármű 50 km/h sebesség esetén akár 3 másodperc alatt odaérhet, ami igen veszélyes lehet!

A felnőttek is hajlamosak túlbecsülni a gyermekek veszélyérzékenységét. Nem veszik figyelembe a fejlődési folyamatokból adódó életkori sajátosságait, az átlagos képességű gyermekről is azt feltételezik, hogy a közlekedésben felnőttként fognak viselkedni. Miközben igen gyakran maguk a felnőttek szolgálnak rossz példával. Számos szülőként sincs tudatában annak, hogy gyermekeik közlekedési magatartásának alakulásában rendkívül jelentős tényező az általuk mutatott példa.

A mind hatékonyabb baleset-megelőzés érdekében, már kisgyermek korban el kell kezdeni a tudatos közlekedésre nevelést, melynek elsődleges célja, hogy a gyermekek megismerjék a közlekedési helyzeteket és veszélyforrásokat. Számos szülő nem is ismeri a helyes, követendő magatartásmódokat, amelyek a gyermekek közlekedésbiztonságát erősítik. A kicsik legtöbbször csak a jól ismeret "légy óvatos!", "vigyázz magadra!" általánosságokat hallhatják.

Pedig ami igazán eredményes, az a valódi közlekedési helyzetekben történő gyakorlás. Igaz ez a nevelési módszer jóval több kreativitást és időt igényel, de a befektetett energia a gyermekek biztonságában térül meg.

Közlekedésnevelési feladatok

Az iskola és a szülői ház közös feladata a gyermeket felkészíteni a biztonságos közlekedésre és megfelelőképpen motiválni. A helyes közlekedési magatartás a gyermek képességeinek függvénye, melyeket a következő tényezők befolyásolhatják:

- a látás, hallás, mozgás fejlettsége,
- a közlekedési ismeretek szintje,
- a készségek gyakorlása,
- akarat és beállítódás.

A gyakorlásnak több módja ismert. Például az iskolába vezető úton, már jóval a tanév megkezdése előtt lehet gyakorolni. Arra azonban vigyázni kell, hogy az adott útvonal legveszélyesebb helyein ne rögződjön az indokoltól óvatosabb viselkedési minta. **A veszélyes helyekre fel kell hívni a nebuló figyelmét, de ezt nem szabad túl hangsúlyozni, mert ennek eredményeként az út más szakaszai háttérbe szorulnak és ott fog majd a gyermek figyelmetlenül viselkedni.**

Az első hetekben mindenképpen célszerű elkísérni a gyermeket az iskolába, sőt a tanórák végeztével érte is kell menni, egészen addig, amíg az utat és annak jellemző forgalmi viszonyait meg nem ismeri, és meg nem szokja. Ez idő alatt a felnőtt kísérő feladata, hogy rendszeresen, szabályszerűen gyakoroltassa a gyermekkel a helyes közlekedést és a veszélyhelyzetek felismerését. Azonban arra vigyázni kell, hogy a túlzott féltés a gyermekben nehogy szorongást váltson ki.

Mivel a gyermek előbb-utóbb egyedül jár iskolába, ezért ennek szem előtt tartásával célszerű megválasztani az oda vezető útvonalat. Ne feltétlenül a legrövidebb, hanem a legbiztonságosabb utat ajánlott választani! Lehetőleg ne olyan útvonal legyen, ahol iskolások ritkán vagy egyáltalán nem járnak. Az egyedül járó gyerek elábrándozik, ami az adott helyzetben akár veszély forrása is lehet. Az együtt haladó gyerekcsoport a - közlekedés más résztvevői számára - az iskola közelében már messziről észrevehető, és ez rendszerint óvatosságra inti a gépjárművezetőket.

A gyermekek biztonságos közlekedését segíti elő, ha otthonról időben indulnak útba. Az izgalom, a rohanás, az elkéséstől való félelem növeli a baleset kockázatát. Általában az iskolába menet a gyermeknek nincs ideje és alkalmja a játékra, hazafelé viszont már nagyobb a kísértés. Ha többen találkoznak, akkor gyakran előkerül a labda is. Rá kell szoktatni a diákokat és meg kell követelni tőlük, hogy tanítás után késedelem nélkül, mindig ugyanazon az útvonalon menjenek haza. Azt senki ne engedje meg, hogy az utcán játsszanak.

Rendkívüli időjárási viszonyok (eső, köd, vihar) esetén jobb, ha a kisiskolás felnőtt kísérelével közlekedik. Havazáskor is célszerű elkísérni, hiszen ilyenkor a hó tompíthatja a járművek zaját, vastag sapkában pedig rosszabbul is hallhat, így esetleg később veszi észre a közeledő járművet.

Fontos, főleg a téli időszakban, amikor a gyermek már sötétben, korlátozott látási viszonyok között indul haza az iskolából, hogy ruházata elősegítse a jobb láthatóságot, ezért célszerű fényvisszaverő elemeket vagy ilyen tulajdonsággal rendelkező mellényt ráadni. A világos vagy feltűnő színű (sárga, narancssárga) öltözködés bizonyos passzív védelmet jelent a gyermek számára, hiszen a járművezető ennek köszönhetően korábban észreveheti.

Magatartási normák - gyakorlati tanácsok

A biztonságos közlekedés készség szintű alkalmazásához legalább 3 magatartási normát kell begyakoroltatni a gyermekekkel:

- **a járdaszegély szabályt**, mely minden áthaladási szakaszra és úttestre lépésre vonatkozik, lényege, hogy a járdáról lelépés előtt a továbbhaladást le kell blokkolni, hiszen a biztonságos zónából a veszélyes zóna határához ért,
- **akadály mögül** soha nem szabad hirtelen előlépni, mely lehet fa, oszlop, álló jármű stb., mert a gépjárművezető csak akkor tud időben fékezni, ha a veszélyt előre látja,
- és a harmadik norma, az **úttesten folyamatosan haladni kell és nem szabad átfutni**, hiszen a futással nem lehet a veszélyt elkerülni, ilyenkor az oldalirányú tájékozódás rendszerint elmarad.

A kisiskolások a szabályok szükségességét már megértik. Ebben az életkorban kerülnek új és új közlekedési helyzetekbe, már nem kizárólag gyalogként. Egyre gyakrabban válik szükségessé számukra, hogy magatartásukat valamilyen szabályhoz igazítsák.

Valódi jelentősége a szabályok megtanulásának, a jelzőtáblák megismerésének ettől a kortól válik indokolttá. A szülő - mint modell - által közvetített minta beépül a gyermek közlekedési magatartásába, ezért nagyon fontos, hogy akár gyalogosként, kerékpárosként vagy autósként egyaránt jó példával találkozzanak.

A játékos tanulás kecsegtet ebben a korban a legnagyobb eredménnyel, amikor a gyermek már belátja a közlekedési szabályok fontosságát, és még elfogadja a szülő által követendőnek tartott magatartásmintákat. A gyermekek a balesetek felében - bármilyen hihetetlen is -, de a járművek utasaiként sérülnek meg. Ennek ismeretében ki-ki maga döntse el, hogy mindent megtett-e gyermekei életének, testi épségének megóvása érdekében?

Gyermekek a gépkocsiban

A KRESZ 48. §. (5.)

"Becsatolt biztonsági övvel rögzítettnek minősül a biztonsági gyermekülésben rögzített gyermek is. "

KRESZ 48. §. (6.)

"A személygépkocsi első ülésén 150 cm-nél alacsonyabb gyermek csak akkor szállítható, ha az üléshez légzsákot nem szereltek fel és a gyermeket biztonsági gyermekülésben helyezték el."

Orvosi vélemények szerint ahhoz, hogy a gyermek elől ülhessen, testmagasságának el kell érnie a 150 cm-t, mert ez alatt a kötelezően előírt becsatolt biztonsági öv, nem képes a kívánt hatást elérni, a gyermek ugyanis kicsúszhat. **Az ütközéskor a légzsák burkolatát nyitó töltet, valamint a légzsák szintén csak egy adott testmagasság felett funkcionál biztonságosan, ez alatt bizonyos helyzetekben akár maga a mechanizmus is sérülést okozhat.**

Az autós szülő felelőssége, hogy a gyermekülésből esetlegesen előre kívánczoló gyermeknek ne csupán a törvény tilalma miatt tagadja ezt meg, hanem magyarázza el ennek valós veszélyeit.

Van néhány alapszabály, amelyet - melyet ily módon egyetlen jogszabály sem fogalmaz meg - mégsem célszerű figyelmen kívül hagyni.

Ezek közül az egyik legfontosabb: **menetközben a gyermeket sohasem szabad - főleg rögzítetlenül - hátul magára hagyni.** Nem egy tragédia következett be már abból, hogy a szülő hátrafordult nevelni, fegyelmezni a gyermeket. Ugyancsak veszélyes, ha a gyermek egyedül a hátsó ülésen feláll, ide-oda sétál vagy éppen a hátsó ablakban, kalaptartón könyökölve figyeli a mögöttes forgalmat. Ha erre idejében - már csecsemő korától - felkészítik, akkor az válik számára természetessé, hogy menetközben az autóban gyermekülésben vagy ülésmagasítón biztonsági övet használva kell utaznia.

A másik arany szabály, hogy a **gyermeket sohasem szabad felügyelet nélkül az autóban hagyni.** A gyermekek igen jó megfigyelők, kérdés nélkül is tudják, hogyan lehet a gépkocsit be-, illetve elindítani. Ha a slusszkulcs a kapcsolóban marad, alig van gyerek, aki a csábításnak engedve ne próbálná meg beindítani az autót.

Nyáron, nagy melegben komoly veszélyt jelent a gyermekek részére, ha a bezárt autóban - mert esetleg elaludt - ott hagyják őket, akár pár percre is. Még árnyékban is pillanatok alatt elérheti az utastér a 40°C vagy még ettől is magasabb hőmérsékletet, ami már közvetlen életveszélyt jelent az autóban lévő gyermek számára.

Ha a gyermek elérte a 3-6 éves kort, autózás közben nem árt a figyelmét néhány körülményre felhívni, többek között arra, hogy a közlekedés különböző résztvevői eltérően védekezéssel rendelkeznek. Minél kiszolgáltatottabb a forgalomban megjelenő, annál inkább kell rá vigyázni a gépjármű vezetőjének.

A gyermeknek meg kell tanulniuk azt, hogy noha a közlekedési szabályok mindenkire egyformán vonatkoznak, a szabályok figyelmen kívül hagyásának kockázata korántsem egyenlő.

Ha a gyermek a közlekedésben naponta tapasztalja az egymás iránti felelősség, az udvariasság és előzékenység szükségességét, akkor ezt sajátítja el. Ha az autót vezető szülő a szabályokat igyekszik betartani a gyermek számára ez a viselkedés válik követésre méltóvá!

Kommunikációs segédlet

Célcsoport

-ha a gyerekek önálló célcsoport, megjegyzendő, kevés csak tisztán a gyerekeknek szóló üzenet

Nekik nagyon fontos, hogy ne a tiltás, ne a tudatos nevelés kerüljön előtérbe, hanem lehetőleg olyan környezetbe kell csomagolni az üzenetet, hogy a gyerek vagy fiatal azonosulni tudjon vele.

Ha a célcsoport szülő, nevelő vagy a gyerek felügyeletével megbízott személy, két dolgot kell szem előtt tartani:

- Tájékoztatni kell ezt, vagy azt a célcsoportot, hogy mit tud vagy mit kéne tudnia a gyerekeknek, mik azok a veszélytényezők, melyek elsősorban fenyegetik őket.
- Legjobban felépített neveléssel azonnal semmivé foszlik, ha a szülő vagy nevelő, illetve a példakép ellentétesen negatív példát mutat.

Az a szülő, aki a tilosba rángatja a gyermekét, s ez a gyerekben törést okoz, s rendkívüli módon gyengíti a benne épülő szabálytiszteletet.

Példakép:

- A gyerekek másképp gondolkodnak és ez az üzenet hatályosul bennük, amellyel azonosulni tudnak, pláne ha ez valami példakép közvetítésével történik.

A Baleset-megelőzésnek nem a szabályok biflázásával és oktatásával kell foglalkozni, egyébként is kétséges szemlélet az, hogy a szabályok tudása megvéd a balesetektől. A közlekedés nevelési feladatok közül rendkívül fontos a saját tapasztalat a gyerekek rossz sebesség távolságbecslő készségét és az ebből fakadó veszélyhelyzet fejlesztését célszerű gyakorlati példával alátámasztani.

Az ilyen érzetek fejlesztésére fejlesztették ki az osztrák "HALLO AUTO" fékezd magad" mozgalmat.

A gyerek saját maga fékezi az X-ben haladó autót a hirtelen felbukkanó bábu /gyalogos/ megjelenésekor. Saját maga érzékeli a hirtelen lelépés veszélyeit.

Hasonló benyomást kelt a biztonsági öv, vagy gyermekülés használatához a "zuhanópad".

A gyerekek legjobban azokkal az üzletekkel tudnak azonosulni, amelyek az ő életvitelükhöz, érdeklődésükhöz a legközelebb állnak.

Pl.: játékok és a modern internetes megjelenés /honlapok/. Az illusztrációknál lehetőség szerint ne a felnőttek ízlésvilágához közel álló figurákat választunk, hanem a gyerek által díjazottakat, amelyek megdöbbenő módon eltérnek egymástól.

XVI. A társadalmi bűnmegelőzés és áldozattá válás megelőzési programja

Célja, hogy megelőzze a gyermek- és fiatalkorúak bűnelkövetővé- és bűncselekmény áldozatává válását.

I. A PROBLÉMA FELVETÉSE

A gyermek és fiatalkori bűnözés a tények tükrében*

Magyarországon az összes ismertté vált bűnelkövető 12 százaléka fiatalkorú. Az elmúlt évtizedben a fiatalok korosztályát érintő demográfiai változások miatt mérséklődött az ismertté vált fiatalkorú bűnelkövetők (1995-ben 14321-ről 2002-ben 11689-re) és a büntetőjogilag felelősségre nem vonható 14 év alatti gyermekkorú elkövetők száma (1995-ben 4159-ről 2002-ben 3959-re).

A fiatal- és gyermekkorúak túlnyomó többsége vagyon elleni bűncselekményt követ el. A 14 év alatti elkövetőknél ez az arány 83-88 százalék, míg a 14-18 éveseknél 70-80 százalék. Az elmúlt tíz évben minden harmadik rablás elkövetője fiatalkorú volt.

A fiatalok növekvő részének szocializációjává vált a passzív vagy aktív kábítószer-tapasztalat. Egy 2002 tavaszán készített felmérés eredményei szerint a budapesti másodikos középiskolások 30 százaléka már kipróbált valamilyen kábítószerrel.

A kutatási tapasztalatok szerint minél fiatalabb életkorban fordul elő a bűnelkövető magatartás, annál nagyobb az esély a bűnismétlésre, vagy a bűnözői életmód kialakulására. A hivatalos adatok szerint amíg 1997-ben a fiatalkorú – 14-18 éves – bűnelkövetőknek csupán 38 százaléka követte el az első bűncselekményét 14-15 éves korában, addig 2001-ben már 41 százaléka. Évente átlagosan 16 ezer fiatalkorú ellen indul szabálysértési eljárás. A bűnelkövető fiatalkorúak döntő többségénél csak a jogellenes cselekmény elkövetése jelzi a gyermekvédelmi hatóságnak, hogy valami baj van a fiatalkorúval. Az ismertté vált fiatalkorú bűnelkövetőknek mindössze 8-10 százaléka szerepel a veszélyeztetett gyermekek nyilvántartásában.

Az ismertté vált fiatalkorú bűnelkövetők döntő többsége olyan hátrányos helyzetű, marginális családi környezetből származik, ahol a szegénység, a munkanélküliség és a napi szociális problémák meghatározó élményt jelentenek. Szüleik többsége segéd-, kisegítő vagy betanított munkás, foglalkozás-, vagy munkanélküli. Már kora gyermekkorukban szegregált és marginalizált környezetben élnek. A kedvezőtlen társadalmi-gazdasági adottságok miatt az ország keleti régiói olyan bűnkibocsátó területekké váltak, ahol az országos átlagnál magasabb a gyermek- és fiatalkorú bűnelkövetők gyakorisága. (Például Borsod-Abaúj-Zemplén megye 740 ezer lakosából közel annyi fiatal kerül szembe a büntetőtörvénnyel, mint Budapesten az 1,8 millióból).

A fiatalok nemcsak elkövetői, de áldozatként elszenvedői is a bűnözésnek. Évente több mint tízezer kiskorú személy válik bűncselekmény áldozatává, 2002-ben a számuk 12 141 volt. A kiskorú sértetteknel az erőszakos és garázda bűncselekmények körében jelentős az azonos korosztály elkövetői általi fenyegetettség. A fiatalok közül a 17 éveseknek van a legnagyobb esélyük arra, hogy erőszakos bűncselekmények áldozatává váljanak. Egyébként 2002-ben a 18 év alatti fiatalok tették ki az összes erőszakos bűncselekmény sértettjeinek 13,6 százalékát, a szexuális erőszakot elszenvedettek 57,7 százalékát és minden ötödik rablás áldozata fiatalkorú volt.

* A társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája (44-46. oldal alapján)

A gyermek- és fiatalkorúak bűnelkövetővé és áldozattá válásának **megelőzésében** jelentős szerepe van a családnak, a gyermek- és ifjúságvédelemnek, az oktató- és nevelő intézményeknek, a civil szervezeteknek, az egyházaknak, a helyi koordináció megteremtésében az önkormányzatoknak és a rendőrségnek. A hazai tapasztalatok szerint nem működik a jelzőrendszer és az érdemi együttműködés a gyermekvédelmi, a szociális, az egészségügyi, az oktatási és az igazságszolgáltatási intézmények, valamint a rendőrség között. A veszélyhelyzet felismerését elősegítő, sok forrásból merítő jelzőrendszer a gyermekvédelmen belül sem működik. A gyermekvédelem rendszere nem integrálta az iskolai gyermekvédelmi felelősök hálózatát és nem használja ki az iskolaiszabadidő-szervezésben rejlő lehetőségeket. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény ugyan előírja az intézményközi esetmegbeszélést, a gyakorlatban azonban ez csak az együttműködésre amúgy is „hajlandó” szervezetek közt alakult ki. A büntető igazságszolgáltatás – miután ennek még nincsen törvényes lehetősége – nem épít a helyreállító igazságszolgáltatási eszközökben rejlő lehetőségekre, a más országokban hatékonyan működő jóvátétel, mediáció alkalmazására.

A korai pszicho-szociális intervenció jelentőségét hangsúlyozza az Európa Tanács 20/2000. számú ajánlása. A tagállamoknak a pszichoszociális stratégiák kialakítása során a minimális intervenció és az arányosság elvét kell követniük, és az eljárásokban biztosítani kell a stigmatizáció és a diszkrimináció elkerülését. Az ajánlás a bűnözővé válás megelőzése érdekében olyan intézkedések fogantatására ösztönöz, amelyek kifejezetten a jövőbeni, ismétlődő bűnözői magatartás kialakulásának valószínűségét csökkentik. Az ENSZ gyermekjogi konvenciója (1989) a gyermek mindenek felett álló érdekét, a „rijadi elvek” (1990) pedig a „gyermekközpontú megközelítés” szükségességét hangsúlyozzák. Ezek a dokumentumok a fiatalkori bűnözés megelőzésében fontos szerepet szánnak a családnak, a családi felelősség erősítésének, az iskolának, a helyi közösségnek és a médiának.

II. ALAPELVEINK

- * A bűnmegelőzés valamennyiünk érdeke.
- * A bűnmegelőzés több mint biztonság!
- * A bűnmegelőzés a kormányzat minden szintjének kötelessége.
- * A bűnmegelőzés összekapcsolódik a szociális problémák megoldásával is (komplex biztonság).

III. SZAKMAI FILOZÓFIÁNK

- * **Nevelés keretében** szükséges kifejleszteni a személyiségben a konstruktív magatartást – és személyiségformákat stimuláló motivációs képződményeket.
- * A magatartásirányítást, humán alapbeállítódást, konstruktív magatartási szokásokat kell kialakítani azért, hogy
 - tudjuk elemezni a konkrét élethelyzetet;
 - tudjuk kiválasztani azt a típusú magatartást, amely az adott élethelyzet **erkölcsös és jogkövető megoldásához** vezet;
 - az életünkben előálló konfliktushelyzetekre konstruktívan, kompromisszum készen, a **partneri magatartás** szellemében reagálhassunk.

IV. GLOBÁLIS CÉLJAINK szerint törekednünk kell:

- * a bűnözést elősegítő okok, körülmények és feltételek megszüntetésére;
- * az állampolgárok komplex biztonságérzetének mennyiségi és minőségi befolyásolására;
- * tudatosítani, hogy a bűnözést meg lehet és meg kell előzni;
- * tudatosítani, hogy mindenkinek tennie kell azért, hogy csökkenjen a bűnözés;
- * közösségi kontroll fejlesztése;
olyan programok kidolgozására és megvalósítására, amely arra ösztönzi a közösségeket, családokat, az egyéneket, hogy biztonságos környezetet teremtsenek.

V. KONKRÉT CÉLJAINK

- * Biztonságra nevelés.
 - * A nevelés érték közvetítés, értékteremtés. A biztonság – érték.
 - * Társadalmi partnerviszonyra nevelés.
Jóindulatot, kompromisszumkészséget kell kialakítani.
 - * A konstruktív életvezetés része legyen a bűnmegelőzés.
 - * Közösségfejlesztő és önfejlesztő magatartás- és tevékenységformák stimulálása.
 - * Az iskola biztonságos társadalmi és fizikai környezetének kialakítása.
- Céljaink megvalósításához számítunk az iskolarendőrök tevékeny részvételére.

VI. A PROJEKT KAPCSOLÓDÁSA

a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája cselekvési programjának a gyermek- és fiatalkori bűnözés és az áldozattá válás megelőzése prioritásához.

XVII. Az erőszakmentes konfliktuskezelés programja

Cél: az iskolai erőszak okainak meghatározása, az iskolát érő és az iskolai erőszakhoz vezető iskolán kívüli hatások kiszűrése, kezelése azonosíthatóvá tétele, a megoldási alternatívák hozzáférhetőségének biztosítása.

Helyzetelemzés

A társadalmi okokat és a válaszokat elemezve megállapítható, hogy az iskolán belül, illetve az iskola és környezete között megjelenő fizikai és lelki erőszak igen sokféle formát ölthet, melyek kiváltó okai is összetettek. Magyarországon az összes ismertté vált bűnelkövetők 12%-a fiatalkorú, a 14 év alattiak száma évente négyezer körül ingadozik. Az erőszak olyan jelenség, amely túlmutat az iskolán, azonban az iskolai eredetű, iskolában megjelenő formái is ismertek. A teljes 14 év alatti népesség egynegyed százaléka, míg a teljes 14-17 év közötti népesség 2,25 százaléka követ el büntetendő - illetve bűncselekményeket. Az ismertté vált gyermekkorú sértettek az utóbbi években az összes ismertté vált sértett nagyjából 2,5%-át teszik ki, szemben a korábban megszokott 1,2 százalékkal. A 14 és 17 év közötti sértettek összes sértetthez viszonyított aránya az utóbbi hat évben viszonylag stabil, 3,5-4 százalék körül alakult. A gyermek- és fiatalkorú személyek a teljes hazai népesség átlagánál tízszer-tizenötöszer nagyobb eséllyel válnak súlyos, erőszakos bűncselekmény áldozatává.

Magyarországon – de más fejlett országok közoktatási rendszerében is – az a tapasztalat, hogy az iskolai erőszak az iskolázás történetének folyamatos kísérője. Az iskola tulajdonképpen kényszerűen gyakorol a felnövő generációk fölött, amely ellen évszázadok óta berzenkednek, láznak a serdülők és ifjak. Különösen erős ez a tradíció a kontinentális Európa világában, nemkülönben ott, ahol az állam totalitárius módon próbált az állampolgárok fölébe emelkedni, s az iskolát hatalomgyakorlásra, a társadalmi struktúra megőrzésére (vagy éppen felborítására) használta.

A közműveltség megteremtése – vagy ennek ideológiai érvényesítése - érdekében gyakorolt állami kényszerrel, a tankötelezettség teljesítésével szemben a tanulók bizonyos hányadának kulturális-gazdasági okokra visszavezethető természetes ellenállására kell számítani, melynek csupán egyik formája az évismétlés, a lemorzsolódás, a tanulás elhanyagolása, de ugyanebbe a körbe tartozik az iskola szereplői közötti agresszió is. Míg a kisiskolás korú gyermekek esetében a pedagógusok általában kezelni tudják a problémát, a felsőbb évfolyamokba járók esetében ez már egyre nehezebb.

Az egészségügy fejlődésének és az általános jólétnek az a következménye, hogy az egyének biológiai érése fiatalabb életkorra tolódott, élettani értelemben egyre fejlettebb – ám társadalmilag mégiscsak éretlen - tizenévesek járnak iskolába, miközben az iskola válasza erre többnyire változatlan marad.

A nemzetközi adatok és kutatások szerint az iskolai erőszak nem érint minden iskolát egyformán és azonos módon. Azonosíthatóak azok a lakókörzetek, régiók, ahol számítani lehet az iskolai kultúrával szembeni átlagosnál nagyobb ellenállásra, és ahol a diákok az iskolai értékrend alternatívájaként szervezik meg az életüket az iskola falain belül és kívül.

Nem csak a tanulók részéről a pedagógusokkal szemben valósulnak meg erőszakos cselekményben kiteljesülő magatartásformák, hiszen az elmúlt évek kutatásai igazolják, hogy gyakoriak a tanulók sérelmére a pedagógusok által elkövetett erőszakos megnyilvánulások is. Az erőszak változatos formái a diák-diák közötti kapcsolatokban is mindenkor megnyilvánultak, de a pedagógus-szülő, illetőleg a pedagógus-pedagógus közötti kapcsolatokban is állandóan megjelenik az erőszak.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény az erőszak minden formáját tiltja. A közoktatásról szóló törvény pontosan meghatározza a pedagógus, a szülő, a tanuló jogait és kötelezettségeit, amelynek középpontjában az együttműködés, egymás kölcsönös segítése áll. A közoktatásról szóló törvény többek között előírja, hogy a pedagógusnak a tanulóval egyénileg kell foglalkoznia, amennyiben arra a tanuló érdekében szükség van. A törvény rendelkezései alapján az iskola ilyen vonatkozásban része a gyermekvédelem rendszerének és kapcsolatban kell állnia a családvédelem szerveivel is.

Az egyes iskolák nevelőtestületeinek és pedagógusainak – elsősorban pedagógiai eszközökkel – mindent meg kell tenniük annak érdekében, hogy megelőzzék az erőszakhoz vezető helyzetek kialakulását. A közoktatási törvény kihirdetése óta az iskolában diákönkormányzat, szülői szervezet, iskolaszék alakulhat a problémák kezelésére, a célravezető és erőszakmentes megoldások kidolgozására. E feladat megvalósításába tehát be lehet vonni az iskolában működő szülői szervezet tagjait, az iskolai diákönkormányzat tagjait, valamint a családvédelemmel foglalkozó települési, területi szakmai, szakigazgatási szervet, szervezetet is.

A nevelési-oktatási intézményben a pedagógiai folyamatoknak kedvező légkör csak akkor alakulhat ki, ha a nevelési-oktatási folyamat iskolai szereplői kölcsönösen tiszteletben tartják egymás jogait. Ha betartják kötelezettségeiket, azokat el is várják egymástól, folyamatos és élénk visszajelzéseket adnak egymásnak, segítve ezzel az eltérő vélemények mielőbbi megismerését, a közösség és az egyének számára a lehető legkedvezőbb pedagógiai megoldásban történő gondolkodás megvalósulását, valamint az intézményi fejlesztő és biztonságos légkör kiteljesedését, amely a pedagógiai folyamatoknak, a tanuló fejlesztésének alapfeltételei.

A közoktatásról szóló törvény egyik alapelve, hogy az iskolai pedagógiai folyamatok szereplőinek egymás személyiségi jogait tiszteletben kell tartaniuk akkor is, amikor valamely jogukkal élnek. Így például a véleménynyilvánítás szabadsága alapján minden tanulónak jogában áll bármilyen kérdésben nyilatkozni, azonban ez nem járhat mások érdekeinek, személyiségi jogainak megsértésével. A személyiségi jogok sérelmét jelenti az iskolai erőszak attól függetlenül, hogy azt ki, kivel szemben követte el. Az iskolában és a kollégiumban nincs helye az erőszak semmilyen formájának. Az iskolának erőszakmentes pedagógiai légkört kell biztosítani a tanuló személyiségének kibontakoztatásához. A nevelési/oktatási intézményben az alkotó, közösségi, az egyéni érdeklődést figyelembe vevő pedagógiai tevékenység lehet a leghatékonyabb eszköz az erőszak megelőzésére.

A pedagógus nincs eleve kiszolgáltatott helyzetben a tanulók közösségével vagy egyes tanulókkal szemben, és alapvetően rendelkezik – vagy kellene hogy rendelkezzen – megfelelő eszközökkel a tanulói közösség irányításához, a közösséget veszélyeztető helyzetek kialakulásának megelőzéséhez, illetve a jogsértő magatartás büntetéséhez.

Az intézményekben az erőszakos cselekmények, az iskolai agresszió kiváltója lehet a gyermekekkel, tanulókkal való nem megfelelő bánásmód, a nem kellően kialakított iskolai tananyag, a nem megfelelően választott és alkalmazott pedagógiai értékelési módszer, a probléma időben történő felismerésének hiánya. E tényezők is azt támasztják alá, hogy egyes esetekben az intézményvezetők nem ismerik fel kellő mértékben feladataikat, nem használják ki körültekintően a helyi mozgásterük adta tananyag-készítési, órarend-alkotási és értékelési, módszerbeli lehetőségeiket.

Az erőszak megelőzésének pedagógiai eszközei között meghatározó fontosságú a Nemzeti alaptanterv adta tartalmi keretek mentén az egyes iskolában tanulók kognitív és affektív tulajdonságaihoz igazodó, a családi háttérváltozókra is figyelő tananyag iskolai meghatározása, az így kialakított iskolai tananyag által kínált tartalmi és módszertani lehetőségek mentén a tanulói érdeklődés felkeltése, megtartása. Fontos pedagógiai esély kínálkozik a tanórai foglalkozások változatos megszervezésében, a választható tanórai foglalkozások biztosításában, a nem szakrendszerű oktatás ötödik, hatodik évfolyamokra történő kiterjesztésében, a megfelelő szülő–tanuló–pedagógus légkör kialakításában, de a diákönkormányzatok és a szülői közösségek bevonása is meghatározó fontosságú a konfliktushelyzetek megelőzésében, kezelésben. Súlyosabb esetekben a jelenlegi keretek között is kérhető segítség a pszichológustól, a gyermekvédelemben dolgozó szakemberektől, adott esetben az igazságszolgáltatás szereplőitől. Jelentős segítséget nyújthat a tanulóközösség saját és a tanulótársak értékelésében, a jó példák közvetítésében, az erőszakra hajlamos vagy már erőszakos cselekményt elkövető tanuló magatartásának, kötelezettségszegésének közösségi megítélésével.

A szülő és gyermeke kapcsolata napjainkban számos esetben nem harmonikus és nem, vagy csak töredékesen, súlyos deficitekkel, a társadalom egészének érdekeivel szembekerülve látja el ezirányú feladatait. Ez jelentős mértékben erősítheti a gyermek magatartási problémáit és az iskolai erőszak számos formájának kiváltója lehet. Mivel a gyorsan változó társadalmi és gazdasági folyamatok, a munkaerőpiac által támasztott kihívások jelentős erőfeszítéseket és új megoldási stratégiákat kívánnak meg a szülőktől, közülük számosan kevesebb erőfeszítést tesznek saját gyermekük nevelése érdekében.

A gyerekek fejlődéséért, a szélesen értelmezett jóllétéért felelős a szülő (család), a társadalom (szakemberek és intézmények, szolgáltatók) és maga a gyermek is, ezért minden esetben minden lehetséges közvetlen érintett szerepét, felelősségét szükséges és kell is vizsgálni azzal, hogy természetesen a szakemberek felelőssége fokozott. Az egyoldalú „bűnbakkeresés” nem lehet megoldás, ezért erősíteni kell az érintettek együttműködését, a közös cselekvést.

A közoktatás intézményeinek együtt kell működniük az ifjúság nevelésében közreműködő minden szervezettel, a családvédelem, a gyermek- és ifjúságvédelem szervezeteivel, a rendvédelmi szervekkel.

Az erőszak terjedésének megakadályozásához mindenképp először a pedagógiai eszközök nyújthatnak segítséget. Vannak már jó gyakorlatok, bevált módszerek, felkészült pedagógusok, e területen sikeres intézmények. A jó gyakorlatokat, a bevált módszereket össze kell gyűjteni, hozzáférhetővé kell tenni, meg kell ismertetni minden érintettel.

Feladatok

Erősíteni kell a nevelési funkciót, teret kell engedni a tanulói értékelés új lehetőségeinek (fejlesztő értékelés), erősíteni kell a kooperatív oktatási módszereket, az adaptív oktatást a közösségi élethelyzetek növelése céljából, meg kell erősíteni a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök munkáját, alkalmazásuk feltételeit. A nevelési-oktatási intézményeknek kapcsolatot kell kiépíteni, azt továbbfejleszteni a gyermekvédelem intézményrendszerével, erősíteni kell a gyermekjóléti szolgálattal való együttműködést, rendszeressé kell tenni az iskola és a gyermekjóléti intézményekben dolgozó szakemberek találkozóit, a gyermekjóléti szolgálat által nyilvántartott szabadidős programokról rendszeresen tájékoztatni kell a nevelési-oktatási intézmények pedagógusait.

Nagyobb figyelmet kell fordítani a művészeti és a sporttevékenység gyakorlásához szükséges feltételek megteremtésére, nem számon kérhető tananyagként, hanem önkéntes, feszültség- és stresszoldó pedagógiai eszközként, ezzel is lehetőséget biztosítva a gyermeki, tanulói önbecsülés és tanulási motiváció növelésére.

Nyerjenek megerősítést a szabadidős tevékenységek, a szabadidős sportfoglalkozások, a mindennapos testedzés és a művészetekre épülő személyiségfejlesztő tevékenységek. Erősödjön a művészeti és a sporttevékenység, a kreatív, manuális tevékenységet igénylő – a „kéz műveltségét” igénylő, fejlesztő, alkotó tevékenység, de nem mint számon kérhető tananyag-közvetítés, hanem mint feszültség- és stresszoldó pedagógiai eszközök és területek, amelyek a gyermeki, tanulói önbecsülés és tanulási motiváció megszerzésének lehetséges formái lehetnek.

A nem szakrendszerű oktatás ötödik, hatodik évfolyamokra történő kiterjesztése során az iskolák építsenek a művészetek, a sport nevelési és pedagógiai funkciójára,

Az iskolában meg kell ismertetni azokat az eljárásokat, amelyek keretei között a tanulóközösségek pedagógus vagy pedagógusok közreműködésével közösen feldolgozzák azokat az eseményeket, amelyek elvezethetnek a tanulói erőszak kialakulásához, illetőleg amelyek segítik az erőszakos cselekmények feldolgozását, a lehetséges megoldások megtalálását.

A helyi tanterveknek biztosítaniuk kell, hogy a tanulók életkorához, az egyes tantárgyak sajátosságaihoz igazodva a tanulók elsajátíthassák az egészségfejlesztéssel, a társadalmi bűnmegelőzéssel, az áldozattá válás megelőzésével az erőszakmentes konfliktus-kezelő technikákkal összefüggő ismereteket, felkészüljenek azok gyakorlati alkalmazására.

Az iskolai szülői szervezetek kezdeményezzék az iskolák vonatkozásában a nyilvános iskolai dokumentumok szintjén a szülői szerepekre, a családi életre nevelés megjelenítését, valamint a pedagógusok felkészítését a konfliktus-kezelési technikák alkalmazására.

XVIII. A kulcskompetenciák fejlesztésével kapcsolatos feladatok

Az iskolai műveltség tartalmát a társadalmi műveltségről alkotott közfelfogás, a gazdaság, a versenyképesség és a globalizáció kihívásai is alakítják. Az Európai Unió országaiban a kulcskompetenciák fogalmi hálójába rendezték be azokat a tudásokat és képességeket, amelyek birtoklása alkalmassá teheti az unió valamennyi polgárát egyrészt a gyors és hatékony alkalmazkodásra a változásokkal átszőtt, modern világhoz, másrészt aktív szerepvállalásra e változások irányának és a tartalmának a befolyásolásához. Ezért lett az iskolai műveltség tartalmának irányadó kánonja a kulcskompetenciák meghatározott rendszere.

Az oktatásnak – mind társadalmi, mind gazdasági funkciója miatt – alapvető szerepe van abban, hogy az európai polgárok megszerezzék azokat a kulcskompetenciákat, amelyek elengedhetetlenek a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodáshoz, a változások befolyásolásához, saját sorsuk alakításához.

A kulcskompetenciák azok a kompetenciák, amelyekre minden egyénnek szüksége van személyes boldogulásához és fejlődéséhez, az aktív állampolgári léthez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához.

Mindegyik egyformán fontos, mivel mindegyik hozzájárulhat a sikeres élethez egy tudás alapú társadalomban. Felértékelődik az egyén tanulási kompetenciájának fejlesztése, mert az emberi cselekvőképesség az egész életen át tartó tanulás folyamatában formálódik.

Sok kompetencia részben fedi egymást, és egymásba fonódik: az egyikhez szükséges elemek támogatják a másik terület kompetenciáit. Hasonló egymásra építettség jellemzi a kulcskompetenciák és a kiemelt fejlesztési feladatok viszonyát. A műveltségterületek fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákat összetett rendszerben jelenítik meg. Számos olyan fejlesztési terület van, amely mindegyik kompetencia részét képi: például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, a kockázatértékelés, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése.

A kulcskompetenciák

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot a társadalmi és kulturális tevékenységek során, az oktatásban és képzésben, a munkában, a családi életben és a szabadidős tevékenységekben.

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül – oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek –, az egyén szükségleteinek megfelelően. Az idegen nyelvi kommunikáció olyan képességeket is igényel, mint például a közvetítés, más kultúrák megértése. Az egyén nyelvtudásának szintje változhat a négy dimenzió (hallott szöveg értése, beszédképesség, olvasott szöveg értése és írásképesség), az egyes nyelvek és az egyén társadalmi-kulturális háttere, környezete és igényei/érdeklődése szerint.

Matematikai kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, felkészítve ezzel az egyént a mindennapok problémáinak megoldására is. A kompetenciában és annak alakulásában a folyamatok és a tevékenységek éppúgy fontosak, mint az ismeretek. A matematikai kompetencia – eltérő mértékben – felöleli a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek alakulását, használatát, a matematikai modellek alkalmazását (képletek, modellek, struktúrák, grafikonok/táblázatok), valamint a törekvést ezek alkalmazására.

Természettudományos kompetencia

A természettudományos kompetencia készséget és képességet jelent arra, hogy ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával magyarázatokat és előrejelzéseket tegyünk a természetben, valamint az ember és a rajta kívüli természeti világ közt lejátszó kölcsönhatásban lejátszódó folyamatokkal kapcsolatban magyarázatokat adjunk, előrejelzéseket tegyünk, s irányítsuk cselekvéseinket. Ennek a tudásnak az emberi vágyak és szükségletek kielégítése érdekében való alkalmazását nevezzük műszaki kompetenciának. E kompetencia magában foglalja az emberi tevékenység okozta változások megértését és az ezzel kapcsolatos, a fenntartható fejlődés formálásaért viselt egyéni és közösségi felelősséget.

Digitális kompetencia

A digitális kompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak (Information Society Technology, a továbbiakban: IST) magabiztos és kritikus használatát a munka, a kommunikáció és a szabadidő terén. Ez a következő készségeken, tevékenységeken alapul: információ felismerése, visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje; továbbá kommunikáció és hálózati együttműködés az interneten keresztül.

A hatékony, önálló tanulás

A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is. Felismeri szükségleteit és lehetőségeit, ismeri a tanulás folyamatát. Ez egyrészt új ismeretek szerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. A hatékony és önálló tanulás arra készíteti a tanulót, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataira építve tudását és képességeit helyzetek sokaságában használja, otthon, a munkában, a tanulási és képzési folyamataiban egyaránt. A motiváció és a magabiztosság e kompetencia elengedhetetlen eleme.

Szociális és állampolgári kompetencia

A személyes, értékorientációs, interperszonális, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység, felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani. Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudását felhasználva, aktívan vegyen részt a közügyekben.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben - a munkahelyén is - abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálatkozó lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újtásra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén tervek készítését és hajtásáig végre. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek és képességeknek, amelyekre a gazdasági tevékenységek során van szükség.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség magában foglalja az esztétikai megismerés, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését mind a tradicionális művészetek nyelvein, illetve a média segítségével, ideértve különösen az irodalmat, a zenét, a táncot, a drámát, a bábjátékot, a vizuális művészeteket, a tárgyak, épületek, terek kultúráját, a modern művészeti kifejezőeszközöket, a fotót és a mozgóképet.

A kiemelt fejlesztési feladatok

A Nemzeti alaptanterv kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek. Összekötik a műveltségterületek bevezetőit és fejlesztési feladatait.

Énkép, önismeret

Az egyén önmagához való viszonya, önmagáról alkotott képe, a személyiség belső diszpozíciói saját befogadó-alkotó tevékenysége során alakulnak ki, csakúgy, mint a személyiségére jellemző egyéb tulajdonságok. Az egyén maga határozza meg tevékenysége irányát, és aktivitásának mértéke, színvonala is nagymértékben függ az önmagáról, képességeiről, igényeiről alkotott képtől és az önmagával szemben támasztott elvárásoktól. A Nemzeti alaptantervben megnevezett értékek és kompetenciák csak akkor épülnek be a tanulók önképébe és válnak magatartást irányító tényezőkké, ha a tanulók maguk is részeseivé válnak az értékek megnevezésének, azonosításának, megértik következményeiket, és megismerik az elsajátított tudás, készségek működését, felhasználhatóságát. Ahhoz, hogy a tanulók képesek legyenek énképükbe, önreflexióikba integrálni az elsajátított tudást, készségeket, tanulást segítő beállítódásokat, motívumokat, a tanítás-tanulás egész folyamatában gondoskodni kell arról is, hogy egyre kompetensebbnek érezzék magukat saját fejlődésük, sorsuk és életpályájuk alakításában.

Az egyén önmagához való viszonyának alakításában alapvető célként tűzhető ki az önmegismerés és önkontroll; a felelősség önmagukért; az önállóság; az önfejlesztés igénye és az erre irányuló tevékenységek, valamint mindezek eredményeként a személyes méltóság.

Hon- és népismeret

Elengedhetetlen, hogy a tanulók ismerjék népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait, *nemzeti kultúránk* nagy múltú értékeit. Ennek során tanulmányozzák a kiemelkedő magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók tevékenységét, munkásságát, ismerjék meg a haza földrajzát, irodalmát, történelmét, mindennapi életét. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez, az ezekkel való azonosuláshoz vezetnek. Ismerjék meg a városi és a falusi élet hagyományait, jellegzetességeit.

Fontos feladat a harmonikus kapcsolat elősegítése a természeti és a társadalmi környezettel, a nemzettudat megalapozása, a nemzeti önismeret, a hazaszeretet elmélyítése és ettől elválaszthatatlan módon a hazánkban és szomszédságunkban élő más népek, népcsoportok értékeinek, történelmének, hagyományainak megbecsülése. A NAT a fiatalokat a szűkebb és tágabb környezet történelmi, kulturális és vallási emlékeinek, hagyományainak feltárására, ápolására, az ezekért végzett egyéni és közösségi tevékenységre ösztönzi.

Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

Európa a magyarság tágabb hazája. A tanulók szerezzenek ismereteket az Európai Unió kialakulásának történetéről, alkotmányáról, intézményrendszeréről, az uniós politika szempontrendszeréről. Diákként és felnőttként tudjanak élni a megnövekedett lehetőségekkel. Magyarságtudatukat megőrizve váljanak európai polgárokká.

Tanulóinkat iskolás éveik alatt is olyan ismeretekkel, személyes tapasztalatokkal kell gazdagítani, amelyek birtokában meg tudják találni helyüket az európai nyitott társadalmakban. Fontos az is, hogy európai identitásuk megerősödésével nyitottak és elfogadóak legyenek az Európán kívüli kultúrák iránt is.

A tanulók ismerjék meg az *egyetemes emberi civilizáció* legjellemzőbb, legnagyobb hatású eredményeit. Váljanak nyitottá és megértővé a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások, a másság iránt. Szerezzenek információkat az emberiség közös, globális problémáiról, az ezek kezelése érdekében kialakuló nemzetközi együttműködésről. Növekedjék érzékenységük a problémák lényege, okai, az összefüggések és a megoldási lehetőségek keresése, feltárása iránt. Az iskolák és a tanulók törekedjenek arra, hogy közvetlenül is részt vállaljanak a nemzetközi kapcsolatok ápolásában.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus jogállamban a társadalom fejlődésének és az egyén sikerességének, boldogulásának s nem ritkán boldogságának is egyik fontos feltétele az egyén részvétele a civil társadalom, a lakóhelyi, a szakmai, kulturális közösség életében és/vagy a politikai életben. Olyan részvétel, amelyet a megfelelő tudás, a társadalmi együttélés szabályainak kölcsönös betartása, az erőszakmentesség jellemez, és az emberi jogok, a demokrácia értékeinek tisztelete vezérel. A Magyar Köztársaság közoktatási rendszerének tehát egyik alapvető feladata olyan formális, nem formális és informális tanulási lehetőségek biztosítása, amelyek elősegítik a tanulók *aktív állampolgárrá válását*.

Az aktív állampolgári léthez *ismeretek, képességek, megfelelő beállítottság és motiváltság* szükséges. A megfelelő ismeretek az Ember és társadalom műveltségi területre koncentrálnak, a képességek, értékorientációk, beállítódások fejlődéséhez az iskolai tanulás teljes folyamata és az iskolai élet teremthet lehetőségeket. Az aktív állampolgári magatartáshoz szükséges részképességek (pl. a társadalmi viszonyrendszerek felismerésének képessége, az egyenlő bánásmódhoz való jog felismerésének képessége, a konfliktuskezelés, a humanitárius segítségnyújtás, az együttműködés képessége), értékorientációk, beállítódások (pl. felelősség, autonóm cselekvés, megbízhatóság, tolerancia, társadalmilag elfogadott viselkedés) elsajátítását döntően a tanulók aktív részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások minősége, illetve az iskolai élet demokratikus gyakorlata biztosíthatja.

Gazdasági nevelés

A gazdálkodás és a pénz világára vonatkozó tudás nélkül nem érthetjük meg a bennünket körülvevő világ számunkra fontos folyamatainak jelentős hányadát; e tudás általános műveltségünk részévé vált. A gazdaság alapvető összefüggéseit értő és a jövőkkel okosan gazdálkodni képes egyének nélkül nem képzelhető sem működő demokrácia, sem életképes piacgazdaság. Minden olyan országnak, amely anyagi biztonságra törekszik és szeretne helytállni a globális versenytérben, elemi érdeke, hogy állampolgárai nyitottak legyenek a gazdaság világa felé. A társadalom számára is nélkülözhetetlen, hogy tagjaiban pozitív attitűd alakuljon ki az értékteremtő munka, a javakkal való gazdálkodás és a gazdasági ésszerűség iránt. Értsék a fogyasztás gazdaságot mozgató szerepét, saját fogyasztói magatartásuk jelentőségét, felelősségét.

Az iskolai nevelésnek alapvető szerepe van abban, hogy a tanulók tudatos fogyasztókká váljanak, mérlegelni tudják a döntéseikkel járó kockázatokat, a hasznot vagy a költségeket. Ismerjék fel a fenntartható fogyasztás és az egyéni érdekek kapcsolatát.

Hozzájárul annak a képességnek a kialakításához, hogy megtalálják az egyensúlyt a rövidebb és hosszabb távú előnyök között. Elősegíti, hogy képessé váljanak a rendelkezésükre álló erőforrásokkal való gazdálkodásra, beleértve a pénzzel való bánni tudást is. Nemcsak az egyén létevérdéke, hogy okos döntéseket tudjon hozni, amikor hitelekéről vagy megtakarításokról van szó, hanem a társadalomé is. Ezért is kell az iskolai nevelés során kellő figyelmet fordítani a gazdálkodással és a pénzügyekkel kapcsolatos képességek fejlesztésére, és a személyiségnevelés fontos részének kell tekinteni az okos gazdálkodás képességének a kialakítását, továbbá azt, hogy tudjanak eligazodni a fogyasztási javak, szolgáltatások, marketinghatások és viselkedésmódok között.

Környezettudatosságra nevelés

A környezettudatosságra nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezetmegóvására, elősegítve ezzel az élő természet fennmaradását és a *társadalmak fenntartható fejlődését*.

A fenntartható fejlődés feltételezi az egész életen át tartó tanulást, amelynek segítségével tájékozott és tevékeny állampolgárok nevelődnek, akik kreatívan gondolkodnak, eligazodnak a természet és a környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság területén, és felelősséget vállalnak egyéni vagy közös tetteikért.

Mindez úgy valósítható meg, ha különös figyelmet fordítunk a tanulók természettudományi gondolkodásmódjának fejlesztésére. Ha a tanulók érzékennyé válnak környezetük állapota iránt, akkor képesek lesznek a környezet sajátosságainak, minőségi változásainak megismerésére és elemi szintű értékelésére, a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeik vállalására és jogaik gyakorlására. A környezet ismeretén és a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartásnak a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelvnek kell lennie egyéni és közösségi szinten egyaránt.

A környezeti nevelés során a tanulók ismerjék meg azokat a jelenlegi folyamatokat, amelyek következményeként bolygónkon környezeti válságjelenségek mutatkoznak. Konkrét hazai példákon ismerjék fel a társadalmi-gazdasági modernizáció egyénre gyakorolt pozitív és negatív hatásait a környezeti következmények tükrében. Értsék a fogyasztás és a környezeti erőforrások kapcsolatát, a fenntartható fogyasztás elvét.

Kapcsolódjanak be közvetlen környezetük értékeinek megőrzésébe, gyarapításába. Életmódjukban a természet tisztelete, a felelősség, a környezeti károk megelőzése váljék meghatározóvá. Szerezzenek személyes tapasztalatokat a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén.

A tanulás tanítása

A tanulás a pszichikum tartós módosulása külső tényezők hatására, tehát nem csupán ismeretelsajátítás és a figyelem, emlékezet működtetése. Tág értelmezése magában foglalja valamennyi értelmi képesség és az egész személyiség fejlődését, fejlesztését. Ez az iskola alapfeladata.

A tanulás számos összetevője tanítható. Minden pedagógus teendője, hogy felkeltse az érdeklődést a különböző szaktárgyi témák iránt, útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, annak szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban, valamint tanítsa a gyerekeket tanulni.

Törekedjenek arra, hogy a tanulók fokozatos önállóságra tegyenek szert a tanulás tervezésében, vegyenek részt a kedvező körülmények (külső feltételek) kialakításában. Élményeik és tapasztalataik alapján ismerjék meg és tudatosítsák saját pszichikus feltételeiket. A hatékony tanulás módszereinek és technikáinak az elsajátíttatása, az önművelés igényének és szokásának kibontakoztatása, a könyvtári és más információforrások használata elsősorban a következőket foglalja magában: az alapkészségek kialakítása (értő olvasás, íráskészség, számfogalom fejlesztése). Az előzetes tudás és tapasztalat mozgósítása; az egyénre szabott tanulási módszerek, eljárások kiépítése; a csoportos tanulás módszerei, kooperatív munka; az emlékezet erősítése, célszerű rögzítési módszerek kialakítása; a gondolkodási kultúra fejlesztése; az önművelés igényének és szokásának kibontakoztatása; az egész életen át tartó tanulás eszközeinek megismerése, módszereinek elsajátítása.

A tanulás fontos színtere, eszköze az iskola könyvtára és informatikai bázisa. A hagyományos tantermi oktatást az iskola keretein belül is kiegészítik az egyéni tanulási formák, amelyekhez sokféle információforrás gyors elérésére van szükség. A könyvtár használata minden ismeretterületen nélkülözhetetlen. Az önálló ismeretszerzés érdekében a tanulóknak el kell sajátítaniuk a könyvtári ismeretszerzés technikáját, módszereit mind a nyomtatott dokumentumok, mind az elektronikus dokumentumok használata révén. Ismerniük kell a könyvtári keresés módját, a keresés eszközeit, a főbb dokumentumfajtákat, valamint azok tanulásban betöltött szerepét, információs értékét. El kell sajátítaniuk az adatgyűjtés, témafeldolgozás, forrásfelhasználás technikáját, az interneten való keresés stratégiáját.

A tanulás megszervezhető az iskolán kívül is. Tanulási színtér pl. a múzeum, a kiállító terem, a művészeti előadás színtere, de akár a "szabadtér" is.

A tanulási folyamatot jelentősen átalakítja az informatikai eszközök és az elektronikus oktatási segédanyagok használata. Ez új lehetőséget teremt az ismeretátadásban, a kísérleteken alapuló tanulásban, valamint a csoportos tanulás módszereinek kialakításában.

A pedagógus fontos feladata, hogy megismerje a tanulók sajátos tanulási módjait, stratégiáit, stílusát, szokásait. Vegye figyelembe a megismerés életkori és egyéni jellemzőit, és ezekre alapozza a tanulás fejlesztését. Gondosan kutassa fel és válassza meg a fejlesztés tárgyi-cselekvéses, szemléletes-képi és elvont-verbális útjait, és életszerű tartalommal ruhazza fel azokat. Törekednie kell a gondolkodási képességek, elsősorban a rendszerezés, a valós vagy szimulált kísérleteken alapuló tapasztalás és kombináció, a következtetés és a problémamegoldás fejlesztésére, különös tekintettel az analízis, szintézis, összehasonlítás, általánosítás és konkretizálás erősítésére, mindennapokban történő felhasználására. Olyan tudást kell kialakítani, amelyet új helyzetekben is lehet alkalmazni. Előtérbe kerül az új ötletek kitalálása, azaz a kreatív gondolkodás fejlesztése. Ezzel párhuzamosan érdemes hangsúlyt helyezni a tanulói döntéshozatalra, az alternatívák végiggondolására, a variációk sokoldalú alkalmazására, a kockázatvállalásra, az értékelésre, az érvelésre. Fontos feladat a kritikai gondolkodás megerősítése, a konfliktusok kezelése, az életminőség javítása, az életvitel arányainak megtartása, az értelmi, érzelmi egyensúly megteremtése, a teljesebb élet megszervezése.

Az iskolai tanítás-tanulási folyamatba külső szakértő is bevonható. A külső szakértő kiválasztásáért a külső szakértő által közölt ismeretek és az iskolai pedagógiai program összhangjáért az iskola igazgatója a felelős. A külső szakértő a tanítási órán a kijelölt pedagógus közreműködésével, a tanulási folyamat pedagógiai szempontból történő kontrollja mellett vehet részt a tanítási folyamatban.

Testi és lelki egészség

Az iskolára nagy feladat és felelősség hárul a felnövekvő nemzedékek egészséges életmódra nevelésében, minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Személyi és tárgyi környezetével segítse azoknak a *pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak* a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét és magatartását fejlesztik.

Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értéként való tisztelésére is nevel. A pedagógusok készítsék fel a gyerekeket, fiatalokat arra, hogy önálló, életükben életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket tudjanak hozni, egészséges életvitelt alakítsanak ki, és a konfliktusokat képesek legyenek megoldani. Fejlesszék a beteg, sérült és fogyatékos emberek iránti elfogadó és segítőkész magatartást. Ismertessék meg a környezet – elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés, veszélyes anyagok –, egészséget, testi épséget veszélyeztető leggyakoribb tényezőit. Készítsenek fel a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére, kezelésére. Az iskola feladata az is, hogy felkészítsen az önálló gyalogos közlekedésre, a tömegközlekedési eszközök használatára, az utasbalesetek elkerülésének módjaira. Figyelmet kell fordítani a veszélyes anyagok, illetve készítmények helyes kezelésére, legfontosabb szabályaira (felismerésére, tárolására). Nyújtsanak támogatást a gyerekeknek – különösen a serdülőknek – a káros függőségekhez vezető szokások (pl. dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, helytelen táplálkozás) kialakulásának megelőzésében. Az iskola megkerülhetetlen feladata, hogy foglalkozzon a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel, a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítéssel.

Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki. Fontos, hogy az *iskolai környezet* is biztosítsa az egészséges testi, lelki, szociális fejlődést. Ebben a pedagógusok életvitelének is jelentős szerepe van.

Felkészülés a felnőttlét szerepeire

A felnőttlét szerepeire való felkészülés egyik fontos eleme a pályaorientáció. Általános célja, hogy segítse a tanulók további iskola- és pályaválasztását. Összetevői: az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése; a legfontosabb pályák, foglalkozási ágak és a hozzájuk vezető utaknak, lehetőségeknek, alternatíváknak a megismerése tevékenységek és tapasztalatok útján. Tudatosítanunk kell a tanulóknak, hogy életpályájuk során többször kényszerülhetnek pályamódosításra.

Az iskolának – a tanulók életkorához és a lehetőségekhez képest – átfogó képet kell nyújtania a *munka világáról*. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek elősegíthetik, hogy a tanulók kipróbálhassák képességeiket, elmélyedhessenek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, ezzel is fejlesztve ön- és pályaismereteiket.

A pályaorientáció csak hosszabb folyamat során és csak akkor lehet eredményes, ha a különböző tantárgyak, órán és iskolán kívüli területek, tevékenységek összehangolásán alapul. Kiemelt figyelmet igényel a *rugalmasság, az együttműködés és a bizonytalanság kezelésének képessége* egyéni és társadalmi szinten egyaránt.

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttéléshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a *szociális és állampolgári kompetencia* tudatos, pedagógiaileg tervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszer kialakításáról és erősítéséről van szó, amely gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoz magában.

A szociális kompetencia fejlesztésében kiemelt feladat a segítséssel, együttműködéssel, vezetéssel és versengéssel kapcsolatos magatartásmódok kialakítása. A szociális és társadalmi kompetencia fejlesztésének fontos részét képezik a gazdasággal, az öntudatos fogyasztói magatartással, a versenyképesség erősítésével kapcsolatos területek (pl. vállalkozó-, gazdálkodó- és munkaképesség).

Projektoktatás kiemelkedő szerepe a kulcskompetenciák fejlesztésében

A projektoktatás a klasszikus értelmezés szerint:

- konkrét élethelyzetekből bontakozik ki,
- a választott téma a tanulók érdeklődésének megfelelő,
- a tevékenység folyamatában ez az érdeklődés továbbfejlesztődik,
- a projektmunka tervezése, kivitelezése, bemutatása során a tanulók önszervezése és felelőssége érvényesül,
- a projektmunka során sokféle szellemi és fizikai tevékenységformára van lehetőség,
- az együttműködés során sokszínű, intenzív szociális tanulás folyik,
- a téma feldolgozására az interdiszciplináris megközelítés jellemző,
- a projektmunka eredménye mindig valamilyen mások számára is bemutatható produktum,
- a projekt megoldása során a pedagógus szerepe a szemmel tartás, szükség esetén a segítő, továbbleadó indirekt vagy direkt beavatkozás.
- A projektoktatás központjában a gyerek áll. Nem a folyamatot kell úgy irányítanunk, hogy az eltervezett célok, feladatok megvalósuljanak, hanem a folyamat során megjelenő megközelítésmódokat, tudást, társas megnyilvánulások számtalan változatát kell megerősíteniük vagy korrigálnunk (vagy csak tudomásul vennünk) aszerint, hogy időben távlatosan értelmezett, nevelési koncepciónkkal adekvát célrendszerbe hogyan illenek bele.
- A projektoktatásban folyó tanulás jellegzetességei megegyeznek a természetes tanulási folyamat sajátosságaival. Azaz a tanulás mögött valódi érdeklődés van; a saját feladat tartalmának, megoldásmódjának meghatározásában a tanulónak döntő szava van; a feladattal való foglalkozás időtartamát, a munkában való részvétel módját, a munkatársak megválasztását a tanuló befolyásolhatja.

A projekt munka megvalósítása komplex módon történik.

Céljai:

- A tanuláshoz kötődő, de tanuláson kívüli tevékenységbe ágyazott feladat megvalósítása. (Akár egy nagyszabású, az egész iskolát megmozgató rendezvény keretében...)
- Megmutatni azokat a kapcsolódási pontokat, ahol a tanulási folyamat során elsajátított ismeretek értékékként jelennek meg a feldolgozás folyamatában.
- Túllépünk a tanulmányi versenyek témáin és direkt módszerein, bizonyítva, hogy a tudás eladhatóvá tétele, gyakorlati alkalmazhatósága növeli a tanulás iránti kedvet.
- Emellett megjelenhetnek azok a "tudások" és technikák, amelyek nem kötődnek tantárgyi ismeretanyaghoz, de fontos részei a mindennapos életben használható ismereteknek.

A projekt egy-egy műveltségi terület komplex megközelítésére vállalkozik (pl. művelődés-, társadalom-, gazdaság- és technikatörténeti, természet- és gazdaságföldrajzi,

idegenforgalmi, turisztikai és néprajzi elemeket integrálva a programba). Mindezt a teljesség igénye nélkül, a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően kívánja megtenni.

Célunk, hogy az ismereteket olyan formában juttassuk el a tanulókhoz, amely a korosztály érdeklődésére számot tarthat, és amely a hagyományos tantárgyak keretébe nem fér be. Elsődlegesnek tekintjük a lexikális tudás helyett a szemlélet megalapozását, a tanulók emberorientált társadalomszemléletét, értékviszonyulásuk kialakítását, az érdeklődés felkeltését.

A projekt jellegénél fogva elősegíti a további tanulmányokhoz szükséges készségek és képességek fejlesztését és általános értékek felismerését és átélését. Fejleszti a szóbeli és képi kifejezőkészségeket, az együtt dolgozás képességeit, csoportos és önálló kutató- és alkotómunkát, a könyvtári tevékenységet, az olvasmányok beépítését, alkotótevékenységet, manualitást, a játékoságot, ötletességet és fantáziát a tanulásban.

A tevékenység leírása:

A bemutatók több hetes folyamat eredményeképpen jönnek létre. Ez a projektmunka legfőbb értéke, amely messze túlmutat a program lebonyolításának néhány órás időtartamán. A ráfordított idő alatt olyan tervezett és szervezett kutatómunka zajlik, amely a pedagógus fokozott szerepvállalása mellett megteremti minden gyerek számára azt a helyzetet, amelyben motivált abban, hogy a lehető legszínvonalasabban, legérdekesebben tudja a csoport bemutatni a választott témát. A folyamat fejlett kooperációt feltételez, hiszen a sokoldalú bemutatás sokféle érdeklődés kielégítését igényli, amelyhez sokrétű és összetett gyűjtőmunka szükséges.

A kutatómunka eredménye komplex tevékenység (pl.: díszletek és jelmezek kiválasztása, megtervezése, elkészítése; zenék megválasztása, táncok megtanulása, képek vagy dia- és video-bemutatók anyagának válogatása, összeállítása; iskolai újság megszerkesztése)

Ebben a munkában a csoport bármely tagja részt tud venni, talál teret és lehetőséget önmegvalósításra a mechanikus tananyag-elsajátításban nyújtott képességeitől függetlenül. Az információforrások is rendkívül sokfélék: a családi háttérből származó információktól, az iskolai könyvtáron át, az írásos anyagoktól az Internetig. Előzetesen minden csoport elmélyül az általa választott témában, résztvételességben. Az ehhez szükséges "forgatókönyv", előadott történet, játék, kézművesség a csoportok munkája. Ez a kutatómunka szélesíti a gyerekek ismereteit, építi a csoportszemléletet, fejleszti az előadó-képességüket; mindezt játékosan. Minden eszközzel azért dolgozunk, hogy a gyerek veszteségnek érezze, ha kimarad ebből az előkészítő tevékenységből, hangsúlyozni kívánjuk a játékban munkát, tevékenységet vállaló tanulók példaszerepét.

Újszerű tevékenységekkel és munkaformákkal szeretnénk megragadni az érintett korosztály figyelmét, vonzóvá tenni a tanítás-tanulási folyamatot, az önálló felfedező ismeretszerzést, az élményt nyújtó cselekvő részvételt a megismerés folyamatában.

Ennek megfelelően a leginkább használt munkaformák:

- az önálló kutatómunka: egyéni vagy csoportos könyvtári munka, múzeumi megfigyelés,
- a projekt során az osztályok közös alkotást hoznak létre, mely lehet színpadi jelenet, irodalmi vagy egyéb művészi alkotás, tárlat, kiállítás, hirdetés (újság, esetleg film formában), színpadi jelenet,
- alkotás, dramatizálás, manuális tevékenységek,
- források közös elemzése szöveges, képi, tárgyi forrásanyag,
- olvasmányélmények beépítése,
- kézműves foglalkozások.

Iskolánkban a projektoktatás nem csak tantárgyakat átfogó formában, hanem egy-egy tantárgyon belül is megvalósul.

Projektmunka: az órakeretet meghaladó, és hosszabb időszakra (3-6 hét) kiadott, gyakran több lehetőség alapján választható egyéni vagy kiscsoportos feladatok, tevékenységi formák (pl. kutatás, adatok, tények, információk összegyűjtése, rendszerezése és feldolgozása)

Az intézmény éves munkaterve tartalmazza az adott tanév három hetet meghaladó projektjének témáját.

A kompetencia alapú oktatás implementációja

A NAT szerinti kulcskompetencia-területek fejlesztését, újszerű tanulásszervezési eljárások alkalmazását támogató oktatási programok és taneszközök bevezetése, alkalmazása.

- Az iskola meghatározott osztályaiban szerzett gyakorlati tapasztalatok felhasználásával a „Szövegértés-szövegalkotás” kulcskompetencia területen adaptációval és saját innovációban kidolgozott kompetencia alapú oktatási programcsomag alkalmazása*
- Az iskola meghatározott osztályaiban szerzett gyakorlati tapasztalatok felhasználásával a „Matematika” kulcskompetencia területen adaptációval és saját innovációban kidolgozott kompetencia alapú oktatási programcsomag alkalmazása*
- Az iskola meghatározott osztályaiban szerzett gyakorlati tapasztalatok felhasználásával az „Angol idegen nyelv” kulcskompetencia területen adaptációval és saját innovációban kidolgozott kompetencia alapú programcsomag alkalmazása*

Tantárgytömbösített oktatás

Az iskola kötelező tanítási óráinak figyelembevételével, felmenő rendszerbe a 2010/2011 tanévben 10 %, a 2011/2012 tanévben 15% mértékű megvalósítása, azt követően 15%-ban történő fenntartása.

Műveltségterület tantárgyi bontás nélküli oktatása

- Az iskola meghatározott osztályaiban szerzett gyakorlati tapasztalatok felhasználásával az „Anyanyelvi műveltségterület” esetében valósítjuk meg.*

Oktatási programok, újszerű tanulásszervezési eljárások bevezetése:

- Az implementációs tevékenységet segítő, a kulcskompetenciák fejlesztését támogató modern pedagógiai módszertan alkalmazása, kooperatív technikák, projekt módszer, témahét, drámapedagógia, múzeum pedagógia stb. alkalmazása.*

IKT eszközök használata, digitális készségek fejlesztése:

- *Digitális tartalmak, taneszközök oktatási gyakorlatban való használata, digitális készségek fejlesztése.*

A hátrányos helyzetű és SNI tanulók esélyegyenlőségének javítása:

- *A hátrányos helyzetű gyerekek, tanulók és a sajátos nevelési igényű gyerekek, integrálását elősegítő programok intézményi alkalmazása, az elsajátítottak intézményi adaptációjának megvalósítása, szegregációmentes együttnevelési környezet kialakítása, a lemorzsolódás és kirekesztődés megelőzését támogató személyközpontú, egyéni tanulási utak, komplex végigkísérési folyamatok kialakítása.*
- *A pályázat keretében teljes tantestületi szinten megismert IPR általános módszertani, továbbá differenciálási elemeinek a teljes tantárgyi rendszerben, a nevelés-oktatás átfogó szintjén.*

Megismert „Jó gyakorlatok” intézményi alkalmazása, átfogó intézményfejlesztés megvalósítása:

- *„Jó gyakorlatok” intézményi honosítása, adaptációja, integrálása az intézményi dokumentumokba, a napi nevelő-oktató munkába.*
- *Intézmények közötti szakmai együttműködések, referencia intézményekkel való együttműködés kialakítása,*
- *A pedagógusok horizontális együttműködési, tanulási lehetőségeinek megteremtése, referenciahelyi szolgáltatások igénybe vétele.*
- *Az intézmény saját innovációinak továbbvitele, szükség esetén korrekciója, a fejlesztések eredményeinek az intézmény mindennapi gyakorlatába való beillesztése.*

A helyi tanterv a TÁMOP 3. 1. 4 program szerinti módosított tantárgyi rendszert (műveltség terület tantárgyi bontás nélküli oktatása stb.), illetve óraszámokat nem tartalmazza.

Ezért a program fenntartási időszakára (2014/2015 tanévig) a konkrét pályázati kötelezettségekhez kapcsolódó tantárgyszerkezeti szabályozást az iskola adott tanévi munkatervében kívánjuk megjeleníteni:

- aktuális tantervek átdolgozása
- műveltségterület tantárgyi bontás nélküli oktatása
- tantárgytömbösítés (tantárgyak, osztályok)
- moduláris oktatási program (tantárgy, osztály, értékelés)
- projekt, témahét

XIX. A nem szakrendszerű oktatás alapelvei, céljai, feladatai

A nem szakrendszerű oktatás bevezetésének kiváltó okai:

Az utóbbi évtizedben több hazai és nemzetközi felmérés – főleg az olvasás-szövegértés és a problémamegoldás-matematika területén – alapvető hiányosságokat tárt fel.

A vizsgálatokból az is kiderült, hogy azoknak az országoknak a 15 éves tanulói, amelyekben az alsó tagozat típusú oktatás hat évig tart, eredményesebbek voltak, mint azok az országoknak a tanulói, ahol 4, illetve 5 évig tart az alapfokú képzés. A vizsgálati adatok tehát mind az olvasásmegértés, mind a problémamegoldás terén az **alapozás pedagógiai fontosságára** helyezik a hangsúlyt.

A nem szakrendszerű oktatás az 5-6. évfolyamon

A KT. 2006. évi LXXI. törvénnyel történt módosítása a *nem szakrendszerű* oktatásra az 5-6. évfolyamokon felhasználható időkeretbe bevonta a kötelező tanórai foglalkozások mellé a nem kötelező tanórai foglalkozásokat is. Az iskoláknak a helyi tantervükben kell meghatározni, hogy a kötelező és nem kötelező időkeret mekkora hányadát fordítják majd szakrendszerű és mekkora hányadát *nem szakrendszerű* oktatásra - a törvényben meghatározott keretek között.

Az 5. és 6. évfolyamon (az alapozó szakaszban) a rendelkezésre álló tanítási időkeret 25-50%-át *nem szakrendszerű* oktatás keretében, az iskolai alapozó funkciók hatékonyságának a növelésére kell fordítani a kt.8.§ (3) alapján. A közoktatásról szóló törvény 128. §-ának (19) bekezdése alapján a 2008/2009–2010/2011. tanítási évben megszervezhető úgy is, hogy az e célra felhasznált idő csak az összes kötelező óra 20%-át éri el. A törvényhely arra ad lehetőséget, hogy az alapozó funkciók tanítása az alapozó szakaszban az 5-6. évfolyamokon a korábbinál több időben folyhassék, és esélyt adjon arra, hogy eredményesebb is legyen.

A kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozásokra rendelkezésre álló időkeret fennmaradó 75-50%-ában pedig a korábbi évek gyakorlatához képest csökkent időben kezdődhet el, illetve folytatódhat a tantárgyi (szakrendszerű) tanítás az 5. és a 6. évfolyamon.

A KT. 133.§ (1) bekezdése alapján, az ötödik évfolyamon első ízben a 2008/2009. tanévben, majd azt követően az ötödik - hatodik évfolyamokon felmenő rendszerben kell megszervezni a *nem szakrendszerű* oktatást.

A KT. nem foglal állást abban, hogy az 5. és 6. évfolyamokon folyó nevelés-oktatás nem szakrendszerű oktatásszervezéssel érintett területeibe az adott tantárgyakat, vagy az adott műveltségi területeket milyen mértékben kell bevonni. A teljesítmény éves értékelése a műveltségi területhez, illetve a tantárgyakhoz kapcsolódhat.

Az alapozó funkció tartalmának és hatékonyságának a növelése elsősorban a magyar nyelv és irodalom, valamint és a matematika műveltségi területeken (tantárgyaknál) látszik leginkább indokoltnak.

Kiemelt fejlesztési irányok, célzott készség - képesség területek

Alapkészségek: olvasáskészség, íráskészség, elemi számolási készség, elemi rendszerező képesség és elemi kombinatív képesség.

Az *olvasáskészség*, vagyis a szövegértő, élményszerző olvasás kritikus feltétele az optimálisan fejlett, optimális használhatóságú olvasáskészség (olvasástechnika). Amíg a betűző olvasáskészséget nem tudjuk gyakorlott olvasáskészséggé fejleszteni, addig az olvasásképeség, a szövegértés továbbra sem sajátítható el.

Az *íráskészség* a kézírással működő írásbeli kifejezés, közlés kritikus feltétele, amely a tevékeny iskolai tanulás ma még nélkülözhetetlen eszköze, ezért célszerű lenne az iskolákban az 5., 6. évfolyamokon több gondot fordítani a kiírt íráskészség kifejlesztésére is.

Az *elemi számolási készség* összefoglaló megnevezés alatt a számírás készségét, a mértékegység-váltás és a négy alpművelet 100-as számkörbeli készségeit értelmesszük. Belátható, hogy ezeknek az elemi készségeknek az optimális kiépülése és optimális gyakorlottsága nélkül bizonytalan alapokra épül a matematika tanítása, a kutatások pedig azt mutatják, hogy ebben az életkorban az elemi számolási készség fejlettsége szorosan összefügg az intelligencia fejlettségével. Vagyis ezeknek az elemi készségeknek az optimális szintű elsajátítása kulcsfontosságú feladat.

Az *elemi rendszerező képesség*, (a Piaget-féle gondolkodási műveletrendszer írásbeli szintje) az elemi kombinatív képesség (annak elemi írásbeli szintje).

A helyi tanterveknek az 5-6. évfolyamos *nem szakrendszerű* oktatásszervezés okán történő átdolgozásokor kiemelt figyelmet kell fordítani az alábbiakra:

az önálló tanulás, a jegyzetelési technikák tanítására 10-12 éves korban,

az információszerzés-, és feldolgozás (forrásból tájékozódás, szelektálás, rendszerezés, felhasználás, új kontextusban alkalmazás) képességének fejlesztésére,

a kommunikációs képességek (Pl: műfajok ismerete, értése, nyelvhelyessége, helyesírása, alkotása hétköznapi helyzetekben) erősítésére,

a szociális kompetenciák fejlesztésére,

a térbeli, időbeli, mennyiségi viszonyokban való pontosabb tájékozódásra,

az 5. és 6. évfolyamokon kialakítandó tanulásszervezés során a módszertani kultúra, azon belül a "tanítói" és a "tanári" módszerek aránya fontos kérdés, mely szakszerűen csak a helyi viszonyok ismeretében oldható meg. E tekintetben is fontos figyelembe venni az iskolai munkaközösségek véleményét.

Az évfolyamon alsó tagozatos nevelő megfelelő műveltségi területhez kapcsolódó képzettséggel, valamint szaktanár 120 órás kapcsolódó továbbképzés teljesítésével taníthat, illetve aki megfelel az átmeneti rendelkezéseknek.

A nem szakrendszerű oktatás megvalósítása iskolánkban (2008/2009 tanévtől)

Megjegyzés: A tantárgyak és heti óraszámuk nem változnak. A pedagógusok továbbképzése a nem szakrendszerű oktatásban való részvételre megtörtént az előző tanévekben. A nemszakrendszerű oktatás a magyar nyelv és irodalom, matematika, idegen nyelv, rajz és osztályfőnöki órákba épültek be.

XX. A pedagógia program végrehajtásához szükséges nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések

7. számú melléklet a 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelethez alapján.

I S K O L A

I. HELYISÉGEK Az egyes helyiségek és az udvar jellemző adatait (alapterület, belmagasság, légköbméter, belső burkolat, megvilágítás stb.) a hatályos építészeti, egészségügyi, munkavédelmi és tűzvédelmi jogszabályok tartalmazzák.

tanterem | iskolánként (székhelyen és telephelyen), figyelembe véve az iskola munkarendjét, osztályonként 1
figyelembe lehet venni a szaktantermeket is

szaktanterem | a II/2. pontban foglaltak szerint, iskolánként 1-1
ha az iskolát hét vagy annál több évfolyammal alapították

logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba | ha a tanulót a többi tanulóval együtt oktatják iskolánként (székhelyen és telephelyen) 1, ha a tanulót a többi tanulótól külön oktatják négy osztályonként 1
fogyatékos tanulót nevelő és oktató iskolában

tornaterem | iskolánként 1
általános iskolában, ha legalább nyolc évfolyammal alapították; gimnáziumban, továbbá szakközépiskolában, szakiskolában és szakmunkásképző iskolában, ha általános műveltséget megalapozó évfolyama van; kizárólag szakképző évfolyammal működő iskola esetén abban az esetben, ha az iskolát legalább százhusz tanuló befogadására létesítették; kiváltható szerződés alapján igénybe vett sportlétesítménnyel

tornaszoba | iskolánként (székhelyen és telephelyen) 1, harminc mozgáskorlátozott tanulónként 1
általános iskolában, szakközépiskolában, szakiskolában és szakmunkásképző iskolában, ha a tornaterem nem kötelező, vagy a tornaterem a székhelyen van és annak igénybevitelére nincs lehetőség; mozgáskorlátozott tanuló esetén minden esetben helyben

sportudvar | iskolánként (székhelyen és telephelyen) 1
helyettesíthető a célra alkalmas szabad területtel, szabadtéri létesítménnyel; kiváltható szerződés alapján igénybe vett sportlétesítménnyel

igazgatói iroda | iskolánként 1
az iskola székhelyén; a három és ennél kevesebb évfolyammal alapított iskolában a helyettesi, gazdasági vezetői irodával, nevelőtestületi szobával, ügyviteli helyiséggel közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete ezt lehetővé teszi

nevelőtestületi szoba | iskolánként (székhelyen, telephelyen) 1
a három és az ennél kevesebb évfolyammal alapított iskolában az igazgatói (helyettesi), gazdasági vezetői irodával vagy az ügyviteli helyiséggel közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete ezt lehetővé teszi

helyettesi iroda | iskolánként (székhelyen és telephelyen) 1 ha a helyettes alkalmazása kötelező; a három és az ennél kevesebb évfolyammal alapított iskolában az igazgatói, gazdasági vezetői irodával, nevelőtestületi szobával vagy az ügyviteli helyiséggel közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete ezt lehetővé teszi

gazdasági vezetői iroda | önálló gazdálkodás esetén iskolánként 1
a három és az ennél kevesebb évfolyammal alapított iskolában az igazgatói (helyettesi) irodával, nevelőtestületi szobával vagy az ügyviteli helyiséggel közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete ezt lehetővé teszi

ügyviteli helyiség | iskolánként 1
a három és az ennél kevesebb évfolyammal alapított iskolában az igazgatói (helyettesi), gazdasági vezetői irodával, a nevelőtestületi irodával közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete ezt lehetővé teszi

könyvtár | iskolánként 1
a legalább nyolc évfolyammal alapított általános iskolában, gimnáziumban, továbbá a szakközépiskolában, szakiskolában, szakmunkásképző iskolában, ha általános műveltséget megalapozó évfolyama van, kivéve, ha a feladatot nyilvános könyvtár látja el

könyvtárszoba | iskolánként (székhelyen és telephelyen) 1
ha nem előírás az iskolai könyvtár vagy a székhelyen telephelyen nem működik könyvtár; amennyiben nem működik a székhelyen, telephelyen legalább négy osztály, a könyvtárszoba tanteremben is kialakítható

orvosi szoba | iskolánként 1

Kiszolgáló helyiségek

sportszertár | iskolánként 1

aula (előtér, közösségi tér) | iskolánként 1
általános iskolában, ha legalább nyolc évfolyammal alapították; gimnáziumban, továbbá szakközépiskolában, szakiskolában és szakmunkásképző iskolában, ha általános műveltséget megalapozó évfolyama van; kizárólag szakképző évfolyammal működő iskola esetén abban az esetben, ha az iskolát legalább százhusz tanuló befogadására létesítették; porta, várakozóhelyiség, büfé és ruhatár funkcióját is betöltheti

porta | iskolánként 1
nyolc évfolyammal alapított általános iskolában, gimnáziumban, továbbá szakközépiskolában, szakiskolában, szakmunkásképző iskolában, ha általános műveltséget megalapozó évfolyama van

ebédlő | iskolánként 1
kivéve, ha az étkeztetést iskolán kívül oldják meg

főzőkonyha | iskolánként 1
ha helyben főznek

melegítőkonyha | iskolánként (székhelyen és telephelyen) 1
ha helyben étkeznek

tálaló-mosogató, ezen belül felnőtt étkező | iskolánként (székhelyen és telephelyen) 1
ha helyben étkeznek

öltöző | iskolánként és nemenként 1

hideg-meleg vizes zuhanyozó | iskolánként és nemenként 1 személyzeti WC | épületenként,
nemenként 1

tanulói WC | épületenként, szintenként, nemenként 1

mosléktároló | iskolánként (székhelyen és telephelyen) 1
ha helyben étkeznek

éléskamra | iskolánként 1
ha helyben főznek

szárazáru raktár | iskolánként (székhelyen és telephelyen 1)
ha helyben főznek

földesáru raktár | iskolánként (székhelyen és telephelyen 1)
ha helyben főznek

egyéb raktár | iskolánként (székhelyen és telephelyen 1)
szertár | épületenként 1

II. HELYISÉGEK BÚTORZATA ÉS EGYÉB BERENDEZÉSI TÁRGYAI

1. Tanterem

tanulói asztalok, székek | tanulók létszámának figyelembevételével
életkornak megfelelő méretben; mozgáskorlátozottak, középsúlyos értelmi fogyatékosok és
gyengénlátók esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes asztalok;
gyengénlátóknál – szükség szerint – egyéni megvilágítási lehetőséggel; mozgáskorlátozottak
székei állítható magasságú ülőkével, lábtartóval

nevelői asztal, szék | tantermenként 1
eszköztároló szekrény | tantermenként 1
tábla | tantermenként 1
ruhatároló (fogas) | tanulók létszámának figyelembevételével
szeméttároló | helyiségenként 1

sötétítő függöny | ablakonként
az ablak lefedésére alkalmas méretben

2. Szaktantermek (a tantermi alapfelszereléseken felüli igények)

a) számítástechnikai terem

tábla + flipchart | 1
számítógépasztal | kettő tanulónként 1
számítógépek és tartozékai | kettő tanulónként 1 felszerelés
nyomtató | 1
programok | szükség szerint
a pedagógiai program előírásai szerint
lemeztaroló doboz | 2

b) idegen nyelvi, nemzetiségi, etnikai szaktanterem

nyelvi labor berendezés | tíz-tizenöt tanuló egyidejű foglalkoztatására
ha az oktatás részben vagy egészben nem magyar nyelven folyik; számítógépes nyelvi
oktatással kiváltható
magnetofon | 1
írásvetítő | 1

c) természettudományi szaktanterem

vegyszerálló tanulói asztalok (víz, gáz csatlakozással) | három tanulónként 1
elszívóberendezés | tantermenként 1
vegyszerálló mosogató | két asztalonként 1
fali mosogató | tantermenként 1
poroltó | tantermenként 1
mentőláda | tantermenként 1
eszköz- és vegszerszekrény | 2
méregszekrény (zárható) | 1
elhelyezése a szertárban
eszközszállító tolókocsi | tantermenként 1
törpefeszültségű csatlakozások | tanulóasztalonként 1

d) művészeti nevelés szaktanterem

rajzasztal (rajzpad, rajzbak) | tanulók létszámának figyelembevételével 1 hely

tárgyasztal (állítható) | tantermenként 2

mobil-lámpa (reflektor) | 2

vízcsap (falikút) | 2

pianínó | iskolánként 1

ötvonalas tábla | tantermenként 1

CD vagy lemezjátszó, magnetofon | tantermenként 1

tárolópolcok | tantermenként 1

e) technikai szaktanterem

(életvitel és gyakorlati ismeretek céljait is szolgálhatja)

tanulói munkaasztal | tizenöt tanuló részére

állítható magasságú támla nélküli szék | tizenöt tanuló részére

f) gyakorló tanterem | iskolánként (székhelyen és telephelyen) 1

gimnáziumban a munkába állást előkészítő oktatáshoz; szakközépiskolában a szakmai előkészítő ismeretek oktatásához; szakiskolában munkába álláshoz, életkezdéshez szükséges ismeretek átadásához; e feladat megoldható a számítástechnikai, illetve technika szaktanteremben is

3. Logopédiai foglalkoztató egyéni fejlesztő szoba (berendezése az óvodában meghatározottak szerint)

4. Tornaszoba

kislabda | 5

labda | 5

tornaszőnyeg | 2

tornapad | 2

zsámoly | 2

bordásfal | 2

mászókötél | 2

gumikötél | 5

ugrókötél | 5

medicinlabda | 5

stopper | 1

kiegészítő tornakészlet | 1

egyéni fejlesztést szolgáló speciális tornafelszerelések

fogyatékos tanulót oktató iskolában; pedagógiai programban foglaltak szerint

5. Tornaterem

(mindazok a felszerelések, amelyek a tornaszobában, továbbá)

kosárlabda palánk | 2

gyűrű | 1

mászórúd | 2

6. Sportudvar

szabadtéri labdajáték felszerelése | 1

bármelyik játék kiválasztható

magasugró állvány, lécz | 1

távol-, magasugró gödör | 1
homokkal vagy szivaccsal

futópálya | 1
lehetőség szerint kialakítva

egyéni fejlesztést szolgáló speciális tornafelszerelések | egy iskolai osztály egyidejű
foglalkoztatásához szükséges mennyiségben
fogyatékos tanulót oktató iskolában; pedagógiai programban foglaltak szerint

7. Igazgatói iroda

íróasztal | 1
szék | 1
tárgyalóasztal | 1
szék | 2
iratszekrény | 1
fax | 1
telefon | 1

8. Nevelőtestületi szoba

fiókos asztal | pedagóguslétszám szerint 1
szék | pedagóguslétszám szerint 1
napló és folyóirattartó | 1
könyvszekrény | 2
ruhásszekrény vagy fogasok | pedagóguslétszám figyelembevételével
mosdókagyló | 1
tükör | 1

9. Ügyviteli helyiség (igazgatóh., gazdasági vezetői iroda)

(több helyiség esetén az eszközök a feladatmegosztás szerint eloszthatók)
asztal | felnőtt létszám figyelembevételével
szék | felnőtt létszám figyelembevételével
iratszekrény | 1
lemezszekrény | 1
írógép | 1

írógépasztal és szék | 1-1
számítógéppel kiváltható

fénymásoló | 1

számítógépasztal és szék | 1
számítógép nyomtatóval

telefon
közös vonallal is működtethető

10. Könyvtár

tanulói asztal, szék | egy iskolai osztály, egyidejű foglalkoztatásához szükséges mennyiségben életkornak megfelelő méretben; mozgáskorlátozottak és gyengénlátók esetén állítható magasságú, dönthető lapú, peremes, egyszemélyes asztalok; mozgáskorlátozottak székei állítható magasságú ülőkével, lábtartóval

egyedi világítás | olvasóhelyenként 1

könyvtárosi asztal, szék | 1-1
asztal egyedi világítással

szekrény (tároló) | háromezer könyvtári dokumentum elhelyezésére
tárolók, polcok, szabadpolcok | 2
létra (polcokhoz) | 1

telefon | 1
közös vonallal is működtethető

fénymásoló | 1
számítógép, nyomtató | 1-1

video (lejátszó, felvevő) televízióval | 1

CD vagy lemezjátszó | 1
írásvetítő | 1

11. Könyvtárszoba

asztal szék könyvtári dokumentum (tanári, tanulói felkészüléshez) könyvespolc vagy szekrény egyedi világítás | 3 6 ötszáz ötszáz könyvtári dokumentum elhelyezésére olvasóhelyenként 1 legalább hat tanuló egyidejű foglalkoztatásának feltételeiről, illetve az iskolai könyvek, tankönyvek, segédkönyvek elhelyezéséről gondoskodni kell

III. NEVELŐMUNKÁT SEGÍTŐ ESZKÖZÖK

Taneszközök

tárgyak, eszközök, információhordozók az iskola pedagógiai programjában előírt tananyag feldolgozásához | évfolyamok, tantárgyak alapján oly módon, hogy az iskola munkarendje szerint minden osztály alkalmazhassa
pedagógiai programban foglaltak szerint

egyéni fejlesztést szolgáló speciális taneszközök | évfolyamok, tantárgyak alapján oly módon, hogy az iskola munkarendje szerint minden osztály alkalmazhassa
fogyatékos tanulót oktató iskolában; pedagógiai programban foglaltak szerint

magnetofon | iskolánként (székhelyen, telephelyen) 1, ha legalább négy osztály működik, további 1, beszéd fogyatékos tanulót nevelő iskolában – mikrofonnal – osztályonként 1 szaktanteremnél felsorolton kívül; bárhol szükség szerint elhelyezhető

CD vagy lemezjátszó | iskolánként (székhelyen, telephelyen) 1

könyvtárnál felsorolton kívül, bárhol szükség szerint elhelyezhető

video (lejátszó) televízióval | iskolánként (székhelyen, telephelyen) 1
könyvtárnál felsorolton kívül, bárhol szükség szerint elhelyezhető

IV. FOGYATÉKOS GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK, OKTATÁSÁNAK TOVÁBBI ESZKÖZEI

Látási fogyatékosok

olvasótelevízió | tíz tanulónként 1
alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában nagyítók | tanulói létszám szerint
alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában, az érintett tanulóknak kézikamerás olvasókészülék | tíz tanulónként 1
alig- és gyengénlátó tanulót oktató iskolában speciális könyvtartó eszköz | tanulói létszám szerint 1
alig- és gyengénlátót oktató iskolában számítógép színes, nagyító programmal | tíz tanulónként 1
alig- és gyengénlátót oktató iskolában világító színű, erősen kontrasztos, illetve nagyított méretű demonstrációs ábragyűjtemény | osztályonként 1
alig- és gyengénlátót oktató iskolában pontírógép | tanulói létszám szerint 1
vakot, aliglátó tanulót oktató iskolában pontozó | tanulói létszám szerint 1
Braille-tábla | tanulói létszám szerint 1
számítógép beszélő szintetizátorral vagy Braille-kijelzővel | tíz tanulónként 1
Braille-nyomtató | iskolánként 1
optacon | iskolánként 1
scanner | iskolánként 1
speciális rajzeszköz készlet | tanulónként 1
abakusz | tanulónként 1

Hallási fogyatékosok

vezetékes vagy vezeték nélküli egyéni, illetve csoportos adó-vevő készülék | tanulói létszám szerint 1
hallásvizsgáló és hallókészülék tesztelő felszerelés | iskolánként 1
a különböző nyelvi kommunikációs szinteknek megfelelő kifejezések képi megjelenítésére alkalmas elektronikus információhordozó | iskolánként 1
a nyelvi kommunikáció vizuális, auditív megjelenítésének ellenőrzésére alkalmas elektronikus eszközök | iskolánként 1
a nyelvi fejlődésükben akadályozottak kommunikációját segítő nyelv szemléltetésére alkalmas audiovizuális és/vagy elektronikus eszköz | iskolánként 1

Testi fogyatékosok, mozgáskorlátozottak

fogyatékosághoz igazodó egyénre szabott eszközök | tanulói létszám szerint, tantárgyanként szükség szerint
állítható magasságú tábla | tantermenként 1 mozgásfogyatékos tanulót oktató iskolában

HELYI TANTERV

I. Általános alapelvek

1. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

A. Iskolánk pedagógusai a helyi tanterv alapján, e fejezet rendelkezéseinek betartásával, a szakmai munkaközösségek véleményének kikérésével választják meg az alkalmazott tankönyveket, tanulmányi segédleteket, taneszközöket, ruházati és más felszereléseket.

B. Pedagógusaink nem választhatnak olyan tankönyvet, amelynek igénybevétele az iskolai tankönyvrendelés és tankönyvellátás jogszabályban meghatározott rendje szerint nem biztosítható valamennyi tanulónak.

C. Tanítási év közben a meglévő tankönyvek, tanulmányi segédletek, taneszközök, ruházati és más felszerelések beszerzésére vonatkozó döntés nem változtatható meg, ha abból a szülőre fizetési kötelezettség hárul.

D. A tankönyvrendelés elkészítését az iskolában működő szakmai munkaközösségek koordinálják. A tankönyvrendelés összeállításánál az alábbi elveket érvényesítjük:

a) pedagógusaink a tankönyvválasztásnál előnyben részesítik az oktatásért felelős miniszter által engedélyezett tankönyvjegyzékben szereplő tankönyveket;

b) tankönyvrendelésbe a pedagógus csak olyan tankönyv felvételét javasolhatja, amely megfelel az alkalmazott kerettantervnek, és amelyet a tantárgy tanulása során a tanulók rendszeresen használnak;

c) a pedagógiai munka egysége és az iskolán belüli átjárhatóság biztosítása érdekében azon tanulók számára, akik az adott tantárgyat az adott évfolyamon azonos tanterv szerint tanulják, egységesen ugyanazt a tankönyvet kell megrendelni.

d) *A programcsomagok alkalmazásához szükséges tankönyvek kiválasztását a szaktanár javaslatára a munkaközösség dönti el.*

A következő tanévben szükséges taneszközökről a februári szülői értekezleten szóban, az iskola aulájában elhelyezett listán írásban tájékoztatjuk a szülőket. Tájékoztató található a térítésmentes, a kölcsönözhető tankönyvekről is illetve arról, hogy milyen feltételek mellett kaphatnak normatív támogatást a tanulók a tankönyvek megvásárlásához.

2. Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei

- Az iskola magasabb évfolyamára léphet az a tanuló, aki a helyi tantervben előírt minimális, a továbbhaladáshoz szükséges követelményeket teljesítette, beleértve a szükséges készségek meglétét és a minimális tényanyag tudást valamennyi tantárgyból.
- A tanulók magasabb évfolyamra lépésének megállapítása a nevelőtestület jogkörébe tartozik.
- Ha a tanuló a tanév végén legfeljebb három tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, javítóvizsgát tehet. Ha a tanuló háromnál több tantárgyból kapott év végén elégtelen osztályzatot, a köznevelési törvény értelmében tanulmányait csak az adott tanév megismétlésével folytathatja.
- Magasabb évfolyamba történő lépéshez, a tanév végi osztályzat megállapításához, a tanulónak osztályozó vizsgát kell tennie, ha:
 - az iskola igazgatója felmentette a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól,
 - az iskola igazgatója engedélyezte, hogy egy, vagy több tantárgyból a tanulmányi követelményeket az előírtnál rövidebb idő alatt teljesítse,
 - egy tanítási évben igazolt és igazolatlan mulasztása meghaladja a 250 tanítási órát,
 - ha a tanuló mulasztása egy adott tantárgyból a tanítási órák 30 % -át meghaladja – és a nevelőtestület engedélyezi
 - magántanuló volt.
- A mulasztott tanulók és magántanulók esetében az osztályozó vizsga tantárgyai a következők:
 - 1-2. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom, matematika,
 - 3-4. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom, matematika, környezetismeret,
 - 5-6-7-8. évfolyamon: az intézmény igazgatójának döntése alapján az intézmény vizsgaszabályzata szerint.

3. Iskolai ellenőrzés, értékelés, minősítés

I. Az ismeretek ellenőrzésének, a tanuló teljesítménye értékelésének követelményei és formái

A) Követelmények:

- Ellenőrizni csak olyan ismeretet szabad, amelyet megtanítottunk, illetve amelyhez a tanuló tanára vezetésével (irányításával) hozzájutott.
- Az ellenőrzésnek mindig a tanuló tudására (és nem tudásának hiányosságaira) kell irányulnia. A hiányosságok feltárásának célja a további ismeretszerzés, illetve a hiányosságok pótlásának segítése.
- Lehetőséget kell adni a tanulónak az ellenőrzés során feltárt hiányosságok pótlására, hibák javítására.
- A tanuló teljesítményét mindenkor korrekt módon, az elvárás –képesség–teljesítmény egységében kell értékelni.

- Az értékelés és minősítés során arra kell törekedni, hogy az érdemjegy vagy szöveges minősítés mindenkor a tanuló teljesítményét tükrözze (és ne az osztályban, csoportban kialakult tudásbeli rangsorban elfoglalt helyét).
- A tanulói teljesítmény értékelésekor a pozitív motiváció, a képességeknek a megerősítés útján történő fejlesztése az irányadó elv.

B) Az értékelés formái:

Pedagógusaink a tanuló teljesítményét, előmenetelét tanítási év közben rendszeresen érdemjeggyel értékelik. Az első évfolyamon, a második évfolyamon félévkor szöveges minősítéssel, a többi évfolyamon félévkor és a tanítási év végén osztályzattal minősítik.

A szaktanár a tanuló teljesítményét, előmenetelét

- a) heti egy vagy kettő órás tantárgynál félévenként legalább havi egy érdemjeggyel,
- b) heti három óránál magasabb heti óraszámú tantárgynál havonta legalább kettő érdemjeggyel értékeli.

Az értékelés legyen folyamatos:

- visszajelzés a diáknak a zökkenőmentes továbbhaladás érdekében,
- jelzés a szülőknek a diák adott tantárgybeli előmeneteléről.

A folyamatos értékelés fajtái:

- órai értékelés (szóban az órai munka, az aktivitás visszajelzésére),
- szóbeli felelet értékelése,
- gyakorlati, illetve manuális tevékenység értékelése osztályzattal és szóban (képességtárgyak teljesítményének értékelésére),
- írásos értékelés (írásbeli munka minősítésére: osztályzat + hozzáfűzött megjegyzések, tanácsok),
- szülőknek üzenő füzet vagy ellenőrző útján küldött jelzés a feltűnően gyenge, vagy – esetleg – a kiemelkedően jó teljesítményért.
- félévi és tanév végi

Az ellenőrzés fajtái:

- szóbeli feleltetés,
- házi feladat, füzetvezetés ellenőrzése,
- írásbeli ellenőrzési formák:
 - írásbeli felelet vagy röpdolgozat (bejelentés nélkül, egy anyagrészből, aznapi házi feladatból),
 - beadandó, nagyobb elmélyülést igénylő házi dolgozat kitűzése,
 - dolgozat (előző órán bejelentett, kisebb anyagrészből),
 - témazáró dolgozat (korábban bejelentett, összefoglalással előkészített, teljes témakört felölelő).

- a tanuló produktumának (pl.: rajz, technika órán előállított tárgy, testneveléssel összefüggő mozgásforma előadása) ellenőrzése.

4. Az egyes modulok értékelése és minősítése, beszámítása az iskolai évfolyam sikeres befejezésébe

Az egyes kerettantervi modulokat önálló modulként tanítjuk, s a tantárgyakkal megegyezően értékeljük és minősítjük. A modulok értékelése félévenként legalább három érdemjeggyel történik. Félévkor, illetve év végén a modul követelményeinek teljesítését osztályzattal minősítjük

5. Az írásbeli beszámoltatások formái, rendje, korlátai, a tanuló tudásának értékelésében betöltött szerepe, súlya

A) A tanuló írásbeli beszámoltatásának formái :

a) témazáró dolgozat: egy teljes tantervi téma számonkérésére szolgáló, egy tanórát kitöltő, az ismeretek felidézését és alkalmazását egyaránt megkövetelő írásbeli számonkérési forma, a témazáró dolgozatban szereplő feladattípusok arányai megfelelnek a tananyag és a tantervi követelmények belső arányainak;

b) egyéb dolgozat: egy tantervi téma valamely részének számonkérésére szolgáló, legfeljebb egy tanórát kitöltő írásbeli számonkérési forma, amelyben az ismeretek felidézése az alkalmazástól függetlenül vagy azzal együtt is számon kérhető

c) Az év eleji, félévi, év végi felmérések alapvetően diagnosztikai célt szolgálnak: a tanulók tudásának, készségeinek szintjét mérik. E felmérők csak akkor osztályozhatók, ha megfelelő ismétlés, gyakorlás után került sor rájuk

A tanuló tanulmányi munkájának, teljesítményének **egységes értékelése** érdekében a tanulók írásbeli értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok alapján végezzük.

Teljesítmény	Érdemjegy
0 - 35%	elégtelen (1)
36 - 50%	elégséges (2)
51 - 75%	közepes (3)
76 - 90%	jó (4)
91 - 100%	jeles (5)

Ha a szaktanár a meghatározott ponthatárok alkalmazása során szükségesnek látja, az adott osztályban, csoportban az egyes ponthatárokat legfeljebb három százalékkal lefelé vagy felfelé módosíthatja.

B) Az írásbeli beszámoltatás korlátai, a tanulók tudásának értékelésben betöltött szerepe, súlya

1. Az írásbeli beszámoltatás szerepe, súlya

a) A számonkérési, értékelési formák (szóbeli, írásbeli) helyes aránya a pedagógia örök dilemmája. A képesség és készségfejlesztés követelménye a két forma egyenlő arányát kívánná. A magas osztálylétszámok, a mennyiségében és sokféleségében egyre bővülő közvetítendő ismeretanyag elsajátításának pontos ellenőrzése az írásbeli számonkérést

részesíti előnyben. Ugyanakkor a tanulók kifejezőképességbeli hiányosságai, a felgyorsult élettempó hatására kialakult rövidített, szinte csak jelzésszerű – az egyedi, választékos stílust nélkülöző – beszédjük az iskola felelősségét növeli ezen a téren.

b) A témazáró dolgozatok – kétszeres súllyal való értékeléséről a szaktanár dönt a munkaközösség véleményének figyelembevételével. A szaktanár a tanév elején tájékoztatja a tanulókat arról, hogy melyek azok a tanulói teljesítmények, amelyeket a félévi és a tanítási év végi osztályzatok kialakításánál kétszeres súllyal fog figyelembe venni. Ilyen teljesítmény értékelésekor a naplóba és a tanuló ellenőrzőjébe piros színnel megkülönböztetett érdemjegy kerül. Az osztályzatok kialakításánál más súlyozást nem alkalmazunk.

2. Az írásbeli beszámoltatás rendje és korlátai:

a) Témazáró dolgozat íratását a szaktanár legkésőbb egy héttel a dolgozatírás előtt bejelenti, a dolgozatot két héten belül kijavítja, egy napon háromnál több témazáró dolgozatot nem íratunk.

b) Egyéb dolgozat íratását a szaktanár legkésőbb az előző tanítási órán bejelenti, a dolgozatot két héten belül kijavítja;

c) A szaktanár egy tantárgyból nem írat újabb dolgozatot mindaddig, amíg az előző dolgozatot kijavítva ki nem adta a tanulóknak.

d) A félévi és tanév végi minősítés nem alakítható ki csak írásbeli számonkérés alapján született érdemjegyekből azokból a tantárgyakból, amelyek alkalmasak a szóbeli kifejezőképesség fejlesztésére.

e) A diákok írásbeli dolgozatait, beszedett füzetét, beadott munkáját (házi dolgozatok, tanulói kutatómunkák anyaga) rövid időn belül értékelni, javítani kell.

f) Projekttel, témahéttel kapcsolatos tanulói feladatok meghatározása. A tanulói tevékenységek korlátai a projekt és a témahét esetében.

6. Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli házi feladatok meghatározásának elvei és korlátai

A) A házi feladatok (beleértve a projekttel és témahéttel kapcsolatos feladatokat is) kiadásának szempontjai :

- a tanulók napi és heti terhelése,
- az egyes diákok képességeit, adottságait,
- az életkori sajátosságokat,
- az értelmi fejlettséget,
- a fejlődés ütemét,
- házi feladat előkészítettsége,

B) A házi feladatok (beleértve a projekttel és témahéttel kapcsolatos feladatokat is) kiadásának és ellenőrzésének alapelvei:

- A házi feladatok korosztálytól függetlenül sarkallják a diákokat állandó önellenőrzésre!

- A házi feladatok segítsék elő a szülők tájékoztatását gyermekük iskolában végzett munkájáról, az iskolában folyó munkáról.
- A napközis kollégák folyamatosan tájékoztassák a pedagógusokat a házi feladatok mennyiségéről, azok megoldásáról egyénre szabottan is!
- A házi feladatok mindig kerüljenek ellenőrzésre!
- Az el nem készített, illetve hibás, hiányos házi feladat értékelésekor különbséget kell tenni a mulasztás okai szerint!
- Az önálló kutatómunkát, a kötelező tananyagon kívüli ismereteket kívánó feladatok elvégzését – a befektetett munka arányában – jutalmazni kell.
- Tanítási szünet idejére legfeljebb annyi kötelező házi feladat adható, amennyi egyik óráról a másikra szokásos.
- A nagyobb elmélyülést, több időt igénylő feladatok kitűzésekor (*projekttel, témahéttel kapcsolatos feladatok*, könyvtári vagy internetes kutatómunka, képzőművészeti alkotás, technikai eszköz készítése) az elkészítés határidejét különös gonddal, a tanulók egyéb kötelezettségeire tekintettel kell megállapítani.
- A tantervi anyagot meghaladó mennyiségű vagy mélységű ismereteket kívánó feladatokat (pl. versenyfeladatok) csak annak a diáknak lehet kötelezően előírni, aki a versenyzést, illetve az önálló kutató vagy más jellegű alkotómunkát önként vállalta.

7. A magatartás és a szorgalom helyi minősítési rendszere

Tanulóink személyiségfejlődésének, neveltségi szintjük értékelésének fontos eszköze magatartásuk és szorgalmuk minősítése. A minősítési rendszerrel célunk az egységes szemléletű értékelés megvalósítása.

7.1. Aminősítés formái:

A tanuló magatartásának értékelése, minősítése: példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2).

A tanuló szorgalmának értékelése, minősítése: példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2).

Félévkor a minősítés az ellenőrző könyvbe csak számmal kerül be, az év végi bizonyítványba a fenti egyszavas minősítéseket kell beírni.

7.2. A minősítés eljárásrendje:

- A tanulók magatartását és szorgalmát az 1. évfolyamon félévkor és a tanév végén, a 2. évfolyamon félévkor az osztálytanító szövegesen értékeli. Szempontjai igazodnak a többi évfolyam követelményeihez. A 3-4. évfolyamon és az 5-8. évfolyamon a tanulók magatartását és szorgalmát az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli.
- Az osztályfőnök az általa gyűjtött információk alapján a félévi, illetve az év végi osztályozó értekezleten javaslatot tesz az egyes tanulók minősítési fokozatára.
- A minősítések kialakításában az osztályfőnök támaszkodik az osztályban tanító tanárok, az osztály-diákbizottság véleményére és a minősítést megvitatja az osztályközösséggel, valamint az érintett tanulóval.
- Változtatni kell annak a tanulónak a magatartási érdemjegyét, akinek a tanárokhoz, felnőttekhez, társaihoz való viszonya kifogásolható.
- A végleges minősítés a nevelőtestület döntése alapján alakul ki az érvényben lévő minősítési fokozatok alapján.

- Az első félévben az első időszakban-, a tanév végén az egész tanévben mutatott magatartást és szorgalmat értékeljük.
- A félévi és év végi osztályzatot az értesítőbe, illetve a bizonyítványba be kell jegyezni.
- A magántanuló magatartását és szorgalmát nem kell minősíteni.
- Az értékelés alapelveit, az egyes minősítések feltételeit az osztályfőnök a tanulókkal az év eleji első osztályfőnöki órákon, a szülőkkel a tanév első szülői értekezletén ismerteti.

7.3. A magatartás értékelésének és minősítésének követelményei:

„Példás” az a tanuló, aki:

- magatartása, cselekedetei elismerést váltanak ki társaiból, tanáraiból
- felelősséget vállal tetteiért
- tiszteli és elismeri mások értékeit, jóindulattal segíti társait, aki tudásával, a közösségben elért helyzetével soha nem él vissza
- a nyelvi fordulataiban kerüli a durva, trágár kifejezéseket
- képes kulturáltan fellépni saját maga és szűkebb környezete érdekében
- szívesen vállal munkát osztálya, iskolája, közössége érdekében
- ügyel környezete rendjére, tisztaságára, szándékosan nem okoz kárt
- betartja az iskola házirendjét
- nincs írásbeli figyelmeztetése, intője vagy megrovása

„Jó” az a tanuló, aki:

- a példás magatartás követelményeinek javarészt megfelel,
- a házirendet betartja
- tiszteli a felnőtteket, társait
- trágár, durva kifejezéseket nem használ
- feladatait becsülettel elvégzi, de a közösségért vállalt munkára önként csak ritkán vállalkozik, a rábízottakat töle elvárható módon teljesíti
- az osztály vagy az iskola közösségi munkájában csak felkérésre, biztatásra vesz részt
- ügyel környezete rendjére, tisztaságára, szándékosan nem okoz kárt
- nincs írásbeli intője vagy megrovása

„Változó” magatartású az a tanuló, aki:

- cselekedetei következményeit nem képes felismerni, így az iskolai házirend előírásait nem minden esetben tartja be
- a tanórán vagy tanórán kívül többször viselkedik fegyelmezetlenül
- a közösség, az iskola szabályaihoz nehezen alkalmazkodik
- játékban gyakran vét a szabályok ellen, közösségi munkájában sokszor udvariatlan, durva

- sérelmeit időnként önbíráskodással torolja meg
- az órai munka során nem kellő figyelemmel dolgozik, időnként mással foglalkozik
- ha feladattal bízzák meg, azt elvégzi, de nem kellő figyelemmel
- környezete rendjéért keveset tesz, vagy nem érdekli
- a viselkedési szabályokat csupán úgy tudja betartani, ha gyakran figyelmeztetik rá
- igazolatlanul mulasztott
- osztályfőnöki intője van

„Rossz” a magatartása annak a tanulónak, aki:

- a házirend előírásait sorozatosan megsérti, nem tudja és nem is akarja betartani az iskolai házirendet
- feladatait egyáltalán nem, vagy csak ritkán teljesíti
- magatartása fegyelmezetlen, rendetlen
- társaival, a felnőttekkel szemben rendszeresen udvariatlanul, durván viselkedik
- viselkedése romboló hatású, az iskolai nevelést, oktatást akadályozza
- szándékosan rongálja környezetét
- több alkalommal igazolatlanul mulaszt
- több szaktanári figyelmeztetést kap, illetve van osztályfőnöki megrovása, vagy ennél magasabb fokú büntetése

A magatartás elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges.

7.4. A szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei:

„Példás” szorgalmú az a diák, aki:

- képességeinek megfelelő, egyenletes teljesítményt nyújt
- tanulmányi feladatait minden tantárgyból rendszeresen elvégzi
- a tanórákon aktív, szívesen vállal többlet feladatokat is. és azokat elvégzi
- munkavégzése pontos, megbízható
- a tanórán kívüli foglalkozásokon, versenyeken önként vesz részt
- taneszközei tiszták, rendesek, és ezeket a tanítási órákra mindig elhozza

„Jó” a szorgalma annak a diáknak, aki:

- képességeinek megfelelő, viszonylag egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt
- rendszeresen, megbízhatóan dolgozik
- a tanórákon többnyire aktív
- többlet feladatot, tanórán kívüli foglalkozáson vagy versenyeken való részvételt önként nem vállal, de az ilyen jellegű megbízást teljesíti

- taneszközei tiszták, rendezettek

„Változó” a szorgalma annak a diáknak, aki:

- tanulmányi teljesítménye elmarad képességeitől
- tanulmányi munkája ingadozó, a tanulásban nem kitartó, feladatait nem mindig teljesíti
- felszerelése, házi feladata gyakran hiányzik
- érdemjegyeit, osztályzatait több tárgyból is lerontja
- önálló munkája figyelmetlen, a tanórán többnyire csak figyelmeztetésre, felügyelettel dolgozik

„Hanyag” a szorgalma annak a diáknak, aki:

- képességeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében
- az előírt követelményeknek csak minimális szinten felel meg
- tanulmányi munkájában megbízhatatlan, figyelmetlen
- feladatait folyamatosan nem végzi el
- felszerelése hiányos, taneszközei rendetlenek
- a tanuláshoz nyújtott nevelői vagy tanulói segítséget nem fogadja el, annak ellenszegül
- félévi, vagy év végi osztályzata valamely tantárgyból elégtelen

A szorgalom elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges.

A magatartás és szorgalom megítélésekor mindig figyelembe kell venni a gyermek életkörülményeit és képességszintjét!

7.5 Az iskolai jutalmazás formái:

Azt a tanulót, aki képességeihez mérten:

- példamutató magatartást tanúsít
- folyamatosan jó tanulmányi eredményt ér el
- az iskolai közösség érdekében közösségi munkát végez
- iskolai és iskolán kívüli versenyeken, vetélkedőkön, előadáson, bemutaton vesz részt
- vagy bármilyen más módon segít az iskola hírnevének megőrzésében, annak növelésében az iskola jutalomban részesíti

a, Az iskolában tanév közben a következő dicséretetek adhatók:

- szaktanári dicséret
- napközis nevelői dicséret
- osztályfőnöki dicséret
- igazgatói dicséret

b, Az egész évben példamutató magatartást tanúsító és kiemelkedő munkát végzett tanulók a tanév végén:

- szaktárgyi teljesítményért,
- példamutató magatartásért,

- kiemelkedő szorgalomért,
- példamutató magatartásért és kiemelkedő szorgalomért nevelőtestületi dicséretben részesíthetők. A dicséretet a tanuló bizonyítványába kell bevezetni.

c, Az egyes tanévek végén, valamint a nyolc éven át jeles eredményt elért tanulók oklevelet és könyvjutalmat kapnak, a nyolc éven át jeles eredményt elért tanulók pedig oklevelet és kupát, melyet a tanévzáró ünnepélyen az iskola közössége előtt vehetnek át.

A dicséretet írásba kell foglalni, és azt a szülő tudtára kell adni!

Az iskolán kívüli versenyeken, előadásokon, bemutatókon, vetélkedőkön eredményesen szereplő tanulók igazgatói dicséretben részesülnek.

A kiemelkedő eredménnyel végzett közös munkát, az egységes helytállást tanúsító tanulói közösséget csoportos dicséretben és könyvjutalomban lehet részesíteni.

7.6 Az iskolai büntetés formái:

Azt a tanulót, aki:

- a tanulmányi kötelezettségeit folyamatosan nem teljesíti
- a házirend előírásait megszegi
- árt az iskola hírnevének, büntetésben lehet részesíteni.

A büntetés formái:

- szaktanári figyelmeztetés,
- napközis, illetve tanulószobai nevelői figyelmeztetés,
- osztályfőnöki figyelmeztetés (szóban, írásban),
- osztályfőnöki intés,
- osztályfőnöki megrovás,
- igazgatói figyelmeztetés (szóban, írásban)
- igazgatói intés
- igazgatói megrovás
- tantestületi megrovás

Az iskolai büntetések kiszabása a fokozatosság elve alapján érvényesül, amelytől indokolt esetben a vétség súlyosságától függően el lehet térni.

A büntetést írásba kell foglalni, és azt a szülő tudtára kell adni!

8. A tanulók fizikai és motorikus képességeinek mérése

A köznevelésről szóló törvény 81.§ (1) kimondja, hogy „... az általános iskolában, évente egy alkalommal” gondoskodni kell a tanulók fizikai állapota és edzettsége méréséről.

Az általános fizikai teherbíró képesség mérése során feltérképezhetők az egyes képességek területén mutatkozó hiányosságok. E hiányosságok feltárása, a tanulók életmódjának ismerete kiindulási alapul szolgál mind az egyéni, mind a közösségi fejlesztő, felzárkóztató programok elkészítésében, lehetőséget biztosítva az egészségileg hátrányos helyzet megszüntetésére, az

általános fizikai teherbíró képesség fokozatos fejlesztésére, a szükséges szint elérésére, megtartására.

A törvény által megszabott kötelezettség végrehajtására a tanulók fizikai képességének mérésére egyszerű, kevés szerigényű és bárhol végrehajtható teszteket használunk, melyek mutatják a gyerekek fizikai felkészültségének mértékét.

El kell érni, hogy az általános fizikai teherbíró képesség fejlődésének folyamatos nyomon követése, motivációs tényezőként hasson a tanulókra, és az iskolából kikerülve életvitelükben helyet kapjon a rendszeres fizikai aktivitás is.

AZ EGYSÉGES MÉRÉSRE ÉS ÉRTÉKELESRE ALKALMAS PRÓBÁK.

Az aerob állóképesség mérése:

Cooper-teszt

Az egyéni aerob teljesítőképességét, akkor lehet a legpontosabban mérni, ha az alkalmazott próbák végrehajtása kiegészül pulzusméréssel.

A pulzus mérése mindaddig, - a készség szintjéig való – gyakorlási folyamatként fogható fel, amíg a tanulók nem tudják önállóan, megbízhatóan, pontosan elvégezni

Az erő, erő – állóképesség mérése:

1. Helyből távolugrás.
(Az alsó végtag dinamikus erejének a mérésére)
2. Hasonfekvésből törzsemelés
(A hátizom erő, erő – állóképesség mérésére)
3. Hanyattfekvésből felülés (térdérintéssel)
(A csípőhajlító és a hasizmok erő, erő – állóképességének mérésére)
4. Fekvőtámaszban karhajlítás
(A vállöv – és a kar erejének, erő – állóképesség mérésére)

ÁLTALÁNOS MÉRÉSI SZEMPONTOK

1. A mérés megkezdése előtt a tanulónak tisztában kell lenni a mérés céljával, gyakorlati hasznosságával és az elvégzendő feladatokkal.
2. Valamennyi próbát tornateremben valamint sportudvaron tornaruhában, sportöltözetben célszerű végezni.
3. A mérést mindig előzze meg az általános és speciális bemelegítés.
4. A feldolgozásra alkalmas próbákkal egyszerűen, objektíven mérhető, értékelhető a tanulók fizikai állapota.
5. Az általános testi erő, erő-állóképesség mérésére alkalmazott próbák elvégzésekor (minden próbán minimum 3 kísérleti lehetőség megadásával) a legjobb teljesítményt kell nyilvántartásba venni, és a megfelelő pontértéket, (a megadott táblázat segítségével) meghatározni.
6. Az általános fizikai teherbíró-képesség közös mérése és értékelése során el kell érni, hogy a tanulók elméletben és gyakorlatban is megszerezzék azokat az alapvető élettani, egészségtani és edzéselméleti ismereteket, amelyek elengedhetetlenül szükségesek a fizikai állapotuk szinten tartásához, szükség esetén fejlesztéséhez, valamint szintjének ellenőrzéséhez.
7. A teljesítmény mérésére, értékelésére alkalmas próbákat azzal a tanárral legcélszerűbb elvégeztetni, aki a tanulók testi nevelésével foglalkozik.

8. A próbák mérése és értékelése a (testnevelő) tanár irányítása mellett, a tanulók önállóan végzik.
9. A tanulók általános fizikai teherbíró képességének fokozatos fejlesztése, mérése, az iskolai testnevelés részévé, kiemelkedő feladatává kell, hogy váljék.

AZ ÁLTALÁNOS FIZIKAI TEHERBÍRÓKÉPESSÉG MINŐSÍTÉSE

0-20.5 pont igen gyenge

Gyenge fizikai állapota miatt, a mindennapi tevékenységének maradéktalan elvégzése, legtöbb esetben olyan fizikai-szellemi megterhelést jelent, hogy rendszeresen fáradtnak, kimerültnek érzi magát.

(A figyelem terjedelmének, tartósságának növeléséhez, közérzetének – átmeneti – javításához igen gyakran különféle élénkítő szerek, esetenként gyógyszerek fogyasztására van szükség. Hajlamos a gyakori megbetegedésre. Immunrendszerének a kisebb fertőzések, könnyebb megbetegedések leküzdése is igen gyakran komoly megterhelést jelent.)

21-40.5 pont gyenge

Az egésznapos tevékenységtől gyakran elfárad, a nap végén levertnek, kimerültnek, rosszkedvűnek érzi magát, egyik napról a másikra, nem tudja kipihenni fáradalmát.

41-60.5 pont elfogadható

A rendszeres, mindennapi tevékenységtől már ritkán fárad el, de tartós, váratlan többletmunka már erősen igénybe veszi.

61-80.5 pont közepes

Elérte azt a szintet, amely elegendő ahhoz, hogy egészsége stabil maradjon, azaz tartósan kiegyensúlyozottan, jó közérzettel élhessen. E szint megtartásához is, heti 2-3 órás időtartamú, rendszeresen végzett testedzés szükséges. Az egészség megőrzése érdekében a továbbiakban, (a későbbi élete folyamán) is törekedni kell legalább e szint megtartására.

81-100.5 pont jó

Ezt a szintet általában azoknak sikerül elérni, akik valamilyen sportágban alacsonyabb szintű szakosztályban, ill. amatőr szinten rendszeresen edzenek, versenyeznek.

(E szintet elérők, amennyiben élsportolókká szeretnének válni, minél előbb kezdjenek hozzá az alapvető kondicionális képességeik magasabb szintre emeléséhez, fejlesztéséhez.)

101-120.5 pont kiváló

E szintet elérők, már fizikailag jól terhelhetők, az általuk választott sportágban (élsportolóként) is kiváló eredményeket érnek el.

Fontos, hogy a tesztek nem képezik a tanterv részét, ezért nem gyakoroltatjuk, ill. nem is osztályozzuk ezeket.

A tesztekéről való részletesebb információk az OM. „Útmutató a tanulók fizikai és motorikus képességeinek méréséhez (OM. 2000.)” c. kiadványában találhatók.

II. TANTERVEK

Az iskola egyes évfolyamain az elkövetkező tanévekben az alábbi tantervek alapján folyik az oktatás:

- **H2004** = a 2003-ban felülvizsgált és módosított NAT alapján – esetlegesen a kerettantervek felhasználásával – elkészített 2004. szeptemberétől érvényes helyi tanterv.
- **K2013**= az 51/2012. EMMI rendeletben megjelent kerettanterv helyi tantervvé adaptálása alapján .

TANÉV	ÉVFOLYAM							
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
2013-2014	K2013	H2004	H2004	H2004	K2013	H2004	H2004	H2004
2014-2015	K2013	K2013	H2004	H2004	K2013	K2013	H2004	H2004
2015-2016	K2013	K2013	K2013	H2004	K2013	K2013	K2013	H2004
2016-2017	K2013	K2013	K213	K2013	K2013	K2013	K2013	K2013

A 2016/2017-es tanévtől egységesen a K2013-as helyi tantervvel tanítunk tovább.

Az iskola helyi tanterve az oktatásért felelős miniszter által kiadott „Kerettanterv az általános iskolák számára” című dokumentum alapján készült, melybe beépültek a kompetencia alapú oktatással kapcsolatos tartalmak.

1. Az iskola óraterve

1.1 Az alapfokú oktatás szakaszai

Az alapfokú nevelés - oktatás szakasz az első évfolyamon kezdődik, és a nyolcadik évfolyam végéig tart és két részre tagolódik:

Alsó tagozat: 1-4. évfolyam

Felső tagozat: 5-8. évfolyam

Az alsó tagozat (1–4. évfolyam) első két évében a szabályozás lehetővé teszi az ebben az életkorban különösen jelentős egyéni különbségek kezelését. A 3–4. évfolyamon erőteljesebbé válnak – a negyedik évfolyam végére már meghatározóan – az iskolai teljesítmény-elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. A motiválás és a tanulásszervezés a Nat fejlesztési feladataiban is kifejeződő elvárásokra összpontosít. A Nat az első négy évfolyamot tekinti az első önálló képzési szakasznak.

A felső tagozat (5–8. évfolyam) funkciója elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása. A 7–8. évfolyam alapvető feladata – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése. A Nat a második négy évfolyamot tekinti a második önálló képzési szakasznak.

Az alsó tagozaton nem szakrendszerű, a felső tagozaton a törvényi kötelezettségnek megfelelően szakrendszerű oktatás folyik.

1.2 Az iskola egyes évfolyamán tanított tantárgyak

A Nat műveltségterületeinek megjelenései a tantárgyi rendszerben

Az 1–4. évfolyamon

a NAT műveltségi területei	Tantárgyak
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom
Élő idegen nyelv	Idegen nyelv
Matematika	Matematika
Ember és társadalom	Környezetismeret, Erkölcstan
Ember és természet	Környezetismeret
Művészetek	Ének-zene Rajz és vizuális kultúra
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Technika és életvitel
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport

5-8. évfolyamon

A NAT műveltségterületei	Tantárgyak
Magyar nyelv és irodalom	Magyar nyelv és irodalom
Élő idegen nyelv	Idegen nyelv: Angol Német
Matematika	Matematika
Ember és társadalom	Történelem és állampolgári ismeretek (hon- és népismeret) Ember és társadalomismeret, Erkölcstan
Ember és természet	Természetismeret Fizika Biológia Kémia (Egészségtan)
Földünk és környezetünk	Földrajz (Természetismeret)
Művészetek	Magyar nyelv és irodalom (dráma) Ének- zene (tánc) Rajz és vizuális kultúra (Mozgóképkultúra) Mozgóképkultúra és médiaismeret
Informatika	Informatika
Életvitel és gyakorlati ismeretek	Technika és életvitel (médiaismeret)
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport

A kerettantervek közül az alábbiakat alkalmazzuk:

Tantárgy megnevezése	Változat
Magyar nyelv és irodalom	A változat
Matematika	A változat
Fizika	A változat
Kémia	A változat
Biológia-egészségtan	A változat
Ének-zene felső tagozat	A változat
Ének-zene alsó tagozat	A változat

1.3 Tantárgyi struktúra és óraszámok

A 2013/2014-es tanévben kerül bevezetésre az 1. és 5. évfolyamon, majd felmenő rendszerben a többi évfolyamon is. Teljes körűen a 2016/2017-es tanévtől használjuk.

Óraterv a helyi tantervhez – 1–4. évfolyam				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7+1	7+1	6+1	6+1
Idegen nyelvek				2+0,5
Matematika	4+1	4+1	4+1	4+0,5
Erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	1	1	1+1	1+1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Technika, életvitel és gyakorl.	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Informatika	0	0	0	0
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	3	3
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27

Óraterv a helyi tantervhez – 5–8. évfolyam				
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4+1	4+1	3+1	4
Idegen nyelvek	3	3	3	3
Matematika	4	3+1	3+1	3+1
Erkölcstan	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Természetismeret	2	2		
Biológia-egészségtan			2	1+0,5
Fizika			2	1+0,5
Kémia			1+0,5	2
Földrajz			1+0,5	2
Ének-zene	1	1	1	1
Dráma és tánc/Hon- és népismeret	1			
Vizuális kultúra	1	1+1	1	1
Informatika	+1	1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	+1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
<i>Osztályfőnöki</i>	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	3	3	3
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31

Kiemelt területnek tekintjük a testnevelés, magyar nyelv és irodalom, matematika, angol és az informatika tantárgyak tanítását.

Az ÓRATERV II. a 2013/2014-es tanévtől kezd megszűnni felmenő rendszerben. Először az 1. és az 5. évfolyamokon. Teljes körűen a 2016/2017-es tanévben szűnik meg.

ÓRATERV II.

Kötelező órák

Tantárgy	1.oszt. I./II.	2.oszt. I./II.	3.oszt. I./II.	4.oszt. I./II.	5.oszt. I./II.	6.oszt. I./II.	7.oszt. I./II.	8.oszt. I./II.
Magyar nyelv- és irodalom	8/8	8/8	8/8	7/7	5/4 (tánc és drámával)	5/4 (tánc és drámával)	3,5/3,5	3,5/3,5
Történelem	-	-	-	-	2	2	2/2	2/2
Idegen nyelv	-	-	-	3/3	3/3	3/3	3/3	3/3
Matematika	4/5	4/5	4/3	4/3	4/4	3/4	3/3	3/3
Informatika	-	-	-/1	-	-	0,5/0,5	1/1	1/1
Környezetismeret	1/1	1/1	2/2	2/2	-	-	-	-
Természetismeret	-	-	-	-	2/2	2/3 (egészség- tannal)	-	-
Fizika	-	-	-	-	-	-	2/2	2/1
Biológia	-	-	-	-	-	-	2/1	1/2
Kémia	-	-	-	-	-	-	1/2	2/1
Földrajz	-	-	-	-	-	-	2/1	1/2
Ének-zene	1/1	1/1	1/1	1/2	1/1	1/1	1/1	1/1
Vizuális kultúra	2/1	2/1	1/1	2/1	2/1	2/1	1/1	1/-
Technika- életvitel	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	-/1
Testnevelés	3/3	3/3	3/3	3/3	2,5/2,5	2/2	2/2	3/2,5
Osztályfőnöki	-	-	-	-	0,5/0,5	0,5/0,5	0,5/0,5	0,5/1
Hon- és népismeret	-	-	-	-	-/1 modul	-/1 modul	-	-
Etika	-	-	-	-	-	-	-/1	-
Mozgókép és média	-	-	-	-	-	-	-	1/1
Kötelező óra/hét összesen	20/20 20	20/20 20	20/20 20	23/22 22,5	23/22 22,5	22/23 22,5	25/25	25/25

Választható tárgyak

Tantárgy	1.oszt. I./II.	2.oszt. I./II.	3.oszt. I./II.	4.oszt. I./II.	5.oszt. I./II.	6.oszt. I./II.	7.oszt. I./II.	8.oszt. I./II.
Idegen nyelv	-	-	2/2	-	2/2	2/2	2/2	2/2
Informatika	-	-	-	1/1	1/1	0,5/0,5	-	-
Sport	-	-	-	-	0,5/0,5	1/1	1/1	-/0,5
Osztályfőnöki/ személyiségfejlesztés	-	-	-	-	0,5/0,5	0,5/0,5	0,5/0,5	0,5/-
Alapműveleti gyak. (matek)	-	-	-(1)	-	-	1/-	1/1	1/1
Tánc- és dráma							0,5/0,5	0,5/0,5
Egészségtan							-	-/0,5
Etika							1/-	1/1
Technika							-	1/-
Egyéb **	2/2	2/2	-	1/1	-	-	-	-
Valós óraszám/ törvény szerinti	2/2 2/2	2/2 2/2	2/3 2/2 *	2/2 2,25/2,25	4/4 5,625/5,625	5/4 5,625/5,625	6/5 7,5/7,5	6/5,5 7,5/7,5
Napközis foglalkozások heti időkerete: 22,5 óra/csoport								
Tanulószooba heti időkerete: 15 óra/csoport								
Tehetséggondozásra, felzárkóztatásra, egyéni fejlesztésre, csoportbontásra, etikára, az 1-4. évfolyamra járók eredményes felkészítésére: - heti kötelező tanórák 12 %-a (Kt.52.§(11)) - a fenntartó által biztosított százalék								
A nem kötelező időkeretet elsősorban emelt szintű nyelvoktatásra, a választható órákra, csoportbontásra fordítjuk.								
A fenntartó által biztosított keretet tehetséggondozásra, felzárkóztatásra, etika oktatásra, tanórán kívüli tevékenységre vesszük igénybe.								
* 3. és 4. osztály között - évfolyamok közötti átcsoportosítással								
** egyéb - alapműveleti gyak./könyvtárhasználat/kézműves/hon- és népismeret								

1.4 A szabadon felhasználható órakeret és a szabadon választott tantárgyak

A szabadon tervezhető órakeretet egyes tantárgyak óraszámának növelésére fordítjuk. A kerettantervekben szabadon felhasználható 10%-nyi óraszámot az alsó tagozaton a magyar nyelv és irodalom, illetve a környezetismeret óránál helyi sajátosságok tanítására, a többi tantárgynál gyakorlásra fordítjuk. A felső tagozaton a szabadon felhasználható időkeret minden tantárgy esetében gyakorlásra fordítjuk.

Szabadon választott tantárgyként az idegen nyelvet (angol) és az informatikát ajánljuk fel tanulóinknak heti 2-2 órában minden felsős évfolyamon.

1.5 A csoportbontások szervezési elvei

Iskolánkban csoportbontásban tanítjuk az idegen nyelvet, az informatikát, technikát. Célunk ezzel, hogy az ismereteket elmélyítsük, több idő jusson a kommunikációs készségek fejlesztésére és tanulók tudásának megalapozására.

A 2009-2010-es tanévtől a témahét és a 3 hetet meghaladó projekt alkalmazására is lehetőség van iskolánkban. Új módszerként jelent meg a műveltségterület tantárgyi bontás nélküli tanítása. A tantárgytömbösített oktatást a 2009-2010-es tanévi 5%-os szinten vezettük be, majd a törvény adta lehetőség alapján a 2010/2011-es tanévtől nem folytatjuk.

Az új módszereknek megfelelő helyi tantárgyi tantervek folyamatosan készülnek el az adott tanév bevont tantárgyainak és osztályainak függvényében. A módosított tantervek biztosítják a kompetencia alapú oktatási programcsomagok eredményes implementációját:

- Az átdolgozott tantárgyi tanterv megfelel a kompetencia alapú oktatási programcsomag tartalmi elvárásainak
- Tartalmazza a tantárgy céljait, időben, tartalomban (témakörökben) elrendezi a tananyagot, meghatározva a követelményeket témákhoz, évfolyamokhoz vagy hosszabb ciklusokhoz rendelve.
- Tartalmazza az értékelés elveit, és az értékelési eszközöket, amelyek segítik a tanulói teljesítmények ellenőrzését, értékelését.
- Tartalmazza azon eszközök és módszerek felsorolását, amelyek lehetővé teszik a tervezett tevékenységek megvalósítását:
 - információhordozók: tankönyvek, szövegek, képek, filmek, hanghordozók, makettek, CD-k stb.,
 - feladathordozók: munkafüzetek, feladatlapok stb.,
 - a kettő kombinációi: szoftverek, digitális tananyagok stb.

2. A tanulók munkájának szöveges értékelése az 1-4 évfolyamon

A törvényi szabályozás:

Az általános iskolában a tanév során érdemjegyekkel, félévkor és év végén osztályzattal kell értékelni a tanulókat. Kivételt képeznek ez alól az 1. évfolyam tanulói, valamint a 2. osztályosok az első félévben. Az első évfolyamon és a második évfolyam első félévében olyan szöveges értékelést kell kapnia a tanulóknak, amelyik kifejezi, hogy kiválóan, jól vagy csak megfelelt az elvárásoknak, esetleg felzárkóztatásra szorul. Ez utóbbi esetben a szülő bevonásával értékelni kell a tanuló teljesítményét, fel kell tární a tanuló fejlődését, haladását akadályozó tényezőket.

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette. A tanuló az 1. évfolyamon csak abban az esetben utasítható évfolyamismétlésre, ha a tanulmányi követelményeket az iskolából való igazolt és igazolatlan mulasztás miatt nem tudta teljesíteni, illetve szülői kérésre.

A köznevelési törvény 57.§ (1) alapján a tanuló részére engedélyezhető az iskola 1 .évfolyamának megismétlése abban az esetben is, ha egyébként felsőbb évfolyamba léphetne, de a szülő kéri az adott év megismétlését.

Az iskolában csak olyan bizonyítvány alkalmazható, amelyet az oktatásért felelős miniszter jóváhagyott. Az iskolai nyomtatványok (az év végi bizonyítvány kivételével) az oktatásért felelős miniszter által szabályozott rendszer alkalmazásával (személyiségi, adatvédelmi, biztonsági követelmények megtartásával) elektronikus úton is elkészíthetők és tárolhatók. A bizonyítvány kiállításának alapjául szolgáló nyomtatványt nyomtatott formában is elő kell állítani, és meg kell őrizni.

A szöveges értékelés elvi kiindulópontjai:

- az értékelés a gyerekért, de elsősorban a szülőknek szól
- alakítja a helyes önértékelést, segíti a reális önismeretet
- nyitott, nem ítéletet alkot, hanem tükröt tart
- a gyerek aktív részese a saját fejlődésének
- a szülő és a pedagógus közösen gondolkodik a gyermek fejlődéséről

A szöveges értékelés elvi követelményei:

- minősítés-központúság helyett fejlesztőközpontúság jellemzi
- figyelembe veszi az életkori sajátosságokat
- összhangban van a pedagógiai programmal, a helyi tantervi rendszerrel és a kimunkált értékelési koncepciókkal
- személyre szóló és ösztönző jellegű
- a tanítási-tanulási folyamat állandó kísérőjeként megerősítő, korrigáló, fejlesztő szerepet tölt be
- konkrét egyénre szabott javaslatokkal jelöli meg a továbblépés útját és módját, nyelvi megformáltságában közérthető mind a tanuló, mind a szülő számára

A szöveges értékelés rendszerének felépítése

a) A helyi értékelés alapelvei

- A gyerekek értékelését az osztálytanítók készítik el, figyelembe véve az osztályban tanítók véleményét is .
- A teljes körű értékelések évente két alkalommal készülnek.
- A fent említett értékeléseket az oktatásért felelős miniszter által engedélyezett a „ Szöveges értékelést , minősítést támogató szoftver” használatával készítik el.
- A szöveges értékelés tartalmi szempontjai:
 - magatartás
 - szorgalom
 - tantárgyi teljesítmények
 - a helyi tanterv követelményeinek való megfelelés,
 - a fejlődés, illetve fejlettség az alapvető készségekben és képességekben

b) Értékelési funkciók meghatározása

- Diagnosztikus, prognosztikai, korrekciós funkció, amely fontos információkat ad a pedagógusnak a helyzetfelméréshez, a csoport és az egyén tanulási folyamatának tervezéséhez.
- Formatív, fejlesztő, szabályozó funkció, amely a tanulás folyamatához, annak korrekciójához, a fejlesztési stratégiák kimunkálásához ad segítséget pedagógusnak, szülőnek, diáknak.
- Szummatív funkció, megerősítés, visszacsatolás,- egy-egy tanulási szakasz végén ad összegző tájékoztatást az elsajátított ismeretek eredményéről pedagógusnak, szülőnek, tanulónak egyaránt.

c) A szöveges értékelés módja:

1. Szóbeli: a tanuló magatartásáról, szorgalmáról, tanulmányi teljesítményéről a tanítási órákon és más iskolai foglalkozásokon.
Megfogalmazódhat:
 - a tanító részéről
 - a tanulótársak részéről
 - önértékelés formájában

2. Írásbeli: például

- a tanulói produktumokra írt rövid, lényegre utaló észrevételek megfogalmazásával,
- témazáró felmérések megoldásának értékelése %-os teljesítménysávok megadásával és ezek minősítő jelzésével,
- aktuális észrevételek bejegyzése a tanuló fejlődésével, előmenetelével kapcsolatban (pl. üzenő füzetbe),

d) Szöveges értékelés dokumentumai:

-az oktatásért felelős miniszter által jóváhagyott bizonyítvány.

Az első évfolyamról kiállított bizonyítvány „Záradék” rovatába kell bejegyezni a tanuló továbbhaladását segítő nevelőtestületi döntéseket, a szülői kéréseket és a tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos egyéb megjegyzéseket. A tanuló szöveges minősítése a pótlapon történik. A kitöltött pótlap a bizonyítvány része, amit a bizonyítvány borítólapjának tárolójába kell elhelyezni.

- A törzslap.

- A napló.

- Tájékoztató füzet.

A tájékoztató füzetbe alkalmi beírások kerülnek a tanuló pillanatnyi eredményeiről és a felmérők %-os eredményeiről.

A szöveges értékelés felszínre hoz olyan értékeket is, amelyek nem kifejezetten a tanulási teljesítményt érintik, de nagyon fontosak a teljes személyiségfejlődés szempontjából.

MÁSODIK RÉSZ

SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ GYERMEKEK NEVELÉSÉNEK-OKTATÁSÁNAK PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

NEVELÉSI PROGRAM

I. A nevelő-oktató munka alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Iskolánk nevelő-oktató munkáját **a hagyományos pedagógiai elveken túl** a sajátos nevelési igényű gyermekek iskolai fejlesztésének irányelvei determinálják.

A sajátos nevelési igényű gyermekek foglalkoztatása iskolánkban **integráltan és szegregáltan** történik.

Az iskolai képzés teljes időtartama alatt arra kell törekedni, hogy az értelmileg akadályozott tanuló személyisége a képzés végére minél harmonikusabban és teljesebben kibontakozzon, képes legyen a társadalom által elfogadott normák szerint, saját igényeit megvalósítva kiegyensúlyozott, boldog életet élni.

A tanköteles korú értelmileg akadályozott tanulók képzésének során a legfontosabb figyelembe veendő szempontok:

- az értelmi, a testi és érzelmi fejlődés megváltozása,
- sajátos tanulási képességek,
- egyéni szükségletek,
- a felnőttkori élet behatárolt lehetőségei.

Mindehhez olyan iskolai légkört kell teremteni, amelyben mind a tanuló, mind a felnőtt jól érzi magát, ahol az emberi és társas kapcsolatok a kölcsönös tiszteleten alapulnak, ahol minden tanuló teljes értékű emberként élheti meg önmagát, a másságot is elfogadva.

I.1. Ennek érdekében a következő pedagógiai alapelvek megvalósítására törekszünk:

- a sérült személyiség fejlesztése gyógypedagógiai eszközökkel,
- a tanulók egyéni képességeinek, eltérő fejlődési ütemének figyelembe vétele az oktatás és nevelés folyamatában,
- egységes nevelési elvárásokkal a követelmények biztonságossá tétele,
- támasz és segítségnyújtás a tanulási folyamatokban, az emberi törekvésekben,
- a speciális nevelési szükségletek kielégítése a nevelés-oktatás minden területén

I.2. Ennek érdekében a következő célokat tűztük ki:

- az enyhe fokban értelmi fogyatékos / tanulásban akadályozott / tanulók képességfejlesztése a hiányosan működő pszichés funkciók terápiás jellegű korrekciójával,
- a differenciált, szükségletekhez igazodó felzárkóztatás a habilitációs és rehabilitációs eljárásokkal,
- az általános műveltség megalapozása a fogyatékoság, életkor és osztályfok figyelembe vételével,
- az eredményes társadalmi beilleszkedés feltételeinek megteremtése az önálló életvezetési technikák elsajátításával, gyakorlásával, toleráns magatartás kialakítása a személyiség gazdagításával, az általános emberi értékek és normák elfogadtatásával.

I.3. A nevelés-oktatás fő feladatai:

- az alapidokumentumok által szabályozott ismeretanyag elsajátíttatása az évfolyamok, osztályfokok, tantárgyi sajátosságok, egyéni különbségek figyelembe vételével,
- a mentális képességek fejlesztése a megismerő funkciók egyénre szabott terápiás jellegű korrekciójával,
- az ismeretek tartalmának, mélységének mindenkori aktualizálása a tanulócsoport és az egyének kondícióinak megfelelően,
- a tanítás és nevelés szervezeti kereteinek szükség szerinti alakítása,
- a módszerek és tevékenységi formák optimális megválasztása a mindenkori pedagógiai tevékenység kívánalmainak megfelelően,
- a fejlesztési szakaszoknak megfelelő szűrő és diagnosztikus eljárások kidolgozása.

I.4. A pedagógiai célkitűzések, feladatok eszközei és eljárásai.

Az oktatás-nevelés területén eszköznek tekintjük a tanítási órákat és a tanításon kívüli órákat a közös és a részletes követelmények érvényesítésére.

Közös követelmények a tanítási órákon

A SNI tanulókra vonatkozó helyi tantervben megvalósításra kerülő közös követelményeket az iskolai pedagógiai programban megfogalmazott követelményekre építettük, összhangot teremtve az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók fejleszthetőségével, s az Irányelvekben megfogalmazottakkal. A közös követelmények megvalósítását valamennyi tantárgyra és pedagógiai szakaszra átfogó gyógypedagógiai feladatként értelmezzük.

A közös követelmények területei:

társadalmi beilleszkedés,
a gondolkodás, a megismerés

hon és népismeret,
kapcsolódás Európához,
környezeti nevelés,
kommunikációs kultúra,
testi és lelki egészség,
tanulás,
pályaorientáció / énkép és éntudat /

Részletes követelmények.:

Törvényi kereteit az Irányelvekben megfogalmazott, évfolyamokra bontott követelmények tükrében kívánjuk megvalósítani, szükség szerint kihasználva az évfolyamok és osztályok közötti átjárhatóság lehetőségét.

A nevelési funkciók viszonylatában - kiegészítve az oktatás területét- a személyiség diagnosztikus eljárásokkal történő szűrését célozzuk meg. Ennek jelentőségét a sokoldalú információszerzésben látjuk.

A tanórán kívüli tevékenységek

Lásd: I. RÉSZ

II. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A tanulók fogyatékosságának megfelelő, legmagasabb szintű képzés mellett a sajátos nevelési igénynek megfelelő személyiségfejlesztést is meg kell valósítanunk.

Ennek érdekében:

- a tervszerű nevelő és oktató munka során a tanulók alapkészségeit fejleszteni és számukra korszerű, a mindennapi életben hasznosítható, továbbépíthető alpműveltséget nyújtani,
- az iskola olyan- az emberre, társadalomra, művészetekre, a természetre, a tudományokra, a technikára vonatkozó-ismereteket közöl, amelyek megalapozzák a tanulók műveltségét, világszemléletét, világképük formálódását, eligazodásukat szűkebb és tágabb környezetükben,
- az iskola oktató és nevelő tevékenységének célja a gyermeki személyiség széleskörű fejlesztése,
- fontosnak tartjuk, hogy a diákok elsajátítsák az egyéni tanulás módszereit,
- a tanulók között a szorgalom, a tudás, és a munka nyerjen nagyobb becsületet,
- törekedni kell a humánusra, az egyén és a közösségek iránti tiszteletre,
- segíteni kell a diákoknak észrevenni és értékelni a jót, megelőzni, felismerni a rosszat,
- törekedni kell az emberek közötti érintkezés elfogadott normáinak és helyes formáinak kialakítására,
- megismertetjük tanulóinkat a nemzeti kultúra és történelem fontos eseményeivel.

III. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

- Az emberi, a gyermeki természetet figyelembe véve elvárható az alapiskolázás során, hogy a tanulók a mindennapi együttélésben a társadalom által elfogadott értékeknek, normáknak megfelelő magatartási szokásokat sajátítsanak el.
- Az őket körülvevő személyek, valamint az elődök / irodalmi, történelmi hősök / cselekedetei magatartási mintaként épüljenek be, amelyek közül egyéniségüknek megfelelően tudnak választani.
- A tanulók szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén.
- A magatartási normák, minták megismerése nyomán jussanak el a szabálytudatig, az elfogadásig, a szabályazonosulásig.
- Ismerjék fel és tudják értelmezni, hogy vannak egyéni és közösségi érdekek, érdekütköztetések és léteznek kompromisszumos megoldások. Ítélik el a testi erővel, a hatalommal, a tekintéllyel való visszaélést.
- Tudjanak azonosulni az emberszerető, toleráns magatartással.
- Tevékenységeik, cselekedeteik során mutakozzon meg az együttműködés, az önzetlen segítség, az egészséges versenyszellem a játékban, az alkotásban, a sportban.
- Iskolánk kapcsolatait tágabb társadalmi szférára is kiterjesztjük a közösségfejlesztés érdekeinek megfelelően.

IV. A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő sajátos pedagógiai tevékenység

Az enyhe fokban értelmileg sérült tanulók esetében a következő pedagógiai eljárásokra és tevékenységekre helyezük a hangsúlyt.

- Produktív együttműködés és kapcsolatkiépítés az óvodákkal.
- Az egyéni haladási ütemre építő, s az ahhoz igazodó tanórai tanulás megszervezése.
- A sérülés specifikus felzárkóztatási lehetőség biztosítása a rehabilitációs és rehabilitációs órák keretében.
- Napközis ellátás biztosítása az intézményi SZMSZ és az Esélyegyenlőségi terv figyelembe vételével arra igényt tartó tanulók számára.
- Az életviteli gondok, nevelési nehézségek segítése a családok és a szülők vonatkozásában.

V. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység

Az enyhe fokban értelmileg akadályozott gyermekek képességei fogyatékoságuk és mentális sérüléseik tekintetében is nagyon eltérőek. Nevelőközösségünk azt a célt tűzte ki e tekintetben maga elé, hogy a korlátok és lehetőségek szinkronjának megteremtésével hozzásegítse a tanulókat egyéniségük kibontakoztatásához, személyiségük teljessé tételéhez. Azt az egyszerű pedagógiai szemléletet tartjuk szem előtt, hogy minden ember egyedi és megismételhetetlen, éppen ezért minden lehetséges eszközzel és színtéren a pozitív értelemben vett másság

hangsúlyozására törekszünk. Részletes lehetőségeket a tanórai és a tanórán kívüli tevékenységek fejezeténél ismertettünk.

VI. A gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

Pedagógiai programunkban kiemelkedő szerepet szánunk a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatoknak.

Tanulóink nagy része a társadalom perifériáján élő családból érkezik nap, mint nap az iskolába.

A beszükkült környezetben élő szülők, de gyerekeik is vágnak egy stabil kapcsolatra. Egyre több a szorongó, a bizonytalanság érzésével küzdő, szeretetre, védelemre vágyó gyermek. Épp ezért az iskolának kell vállalnia, hogy színtere lehessen a szülőtársakkal, pedagógusokkal, intézményvezetőkkel történő találkozásnak, és adjon lehetőséget a nyomasztó gondok megosztására.

Feladatainkat a következőkben határozzuk meg:

- a család, és a gyermek közvetlen környezetének megismerése,
- a gyermek kapcsolatainak feltárása, /kortársközösség, tágabb környezet/s ennek ismeretében a veszélyeztető faktorok kiszűrése,
- napközi, tanulószoba szervezése annak érdekében, hogy a gyermek idejének nagy részét szervezett és ellenőrzött keretek között töltsse,
- a helyi lehetőségek kihasználásával a szabadidő hasznos eltöltésére törekvés /kirándulások, üzem, múzeumlátogatások, vetélkedők, stb./,
- napi kapcsolatteremtés a családsegítőkkal, a gyermekjóléti szolgálattal, a rendőrséggel, a gyermekorvossal, védőnőkkel, a gyámügyi feladatokat ellátó kollégával, az iskola gyermek és ifjúságvédelmi felelősével,

VII. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program

Fokozott figyelmet fordít a tanulási kudarcnak kitett tanulókra.

Nem könnyű enyhíteni azokat a kudarokat, amelyek a gyermekeket érték. Sokszor nagyon kell ügyelnünk, hogy az elsődleges tüneteket ne kövessék a másodlagosak tünetek megjelenése /magatartási problémák, önértékelési zavar, alacsony toleranciaszint, stb./.

Ezeknek a problémáknak a megelőzése érdekében a hozzánk kerülő tanulóknál mindig megkeressük azt a fejlődési szintet, amelyre még építhetjük munkánkat. Kis lépésekkel haladunk előre, ügyelve arra, hogy minél több sikerélmény érje a tanulót. Ennek a munkának a nevelés és oktatás minden területe színteret biztosít.

VIII. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység, az etnikai tanulók felzárkóztatása

Az SNI-s tanulók jelentős része a társadalom perifériáján élő hátrányos helyzetű családi milióból érkezik. Munkanélküliek, a létminimum alatt élő rokkantnyugdíjasok. Jelentős a nagycsaládban élők száma.

Az iskoláskorú gyermek életének színtere nagy részben az iskola. A hátrányos helyzet kompenzálásának is itt kell történnie. Ehhez a munkához meg kell nyerni a szülőt, segítő érdeklődésüket gyermekük előrehaladása iránt.

A következő eljárásokkal igyekszünk enyhíteni tanulóink szociális hátrányain:

- napközi szervezése,
- segítség a taneszközök vásárlásához,
- felzárkóztató foglalkozások szervezése,
- a nevelők segítő szándékú odafordulása a gyermekek felé,
- családlátogatások,
- a szülők nevelési gondjainak segítése, felvilágosító munka a szociális juttatásokról szülői értekezleteken,
- szükség szerint az iskolai gyermek és ifjúságvédelmi felelős munkájának igénybe vétele,
- jogosultság és szükség szerinti segélyre javasolás,
- drog és bűnmegelőzési programok szervezése az egészségügyben és a rendőrségen dolgozók segítségével,
- pályaaorientációs tevékenység,

IX. A szülő, tanuló, pedagógus együttműködésének formái, továbbfejlesztésének lehetőségei.

Az együttműködés színterei: iskola, szabadidős tevékenységek.

Az iskolai ünnepségek, osztálydélutánok, mind-mind színterei az együttműködésnek. További fejleszthetőségük aktualitások által determinált. Néhány példa a lehetséges formákból:

- szülői értekezlet,
- fogadó óra,
- nyíltnap,
- kirándulás,
- osztályfőnöki óra,
- anyák napja, farsang, karácsony,
- iskolai ünnepségek,

Az együttműködés formáinak tervezésében a fő irányvonalakat jelöltük meg. Lehetőségként szem előtt tartjuk a napi aktualitásokat, a mindennapok által lehetőségként felkínált vonatkozásokat.

X. Iskolai egészségnevelési feladatok végrehajtása:

Az egészség alapértékként való felfogása az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál is komplex fogalmat jelent.

Az iskolai egészségfejlesztés feladatai közül a mindennapos testedzésre a kötelező óraszámban megtalálható heti 3 testnevelés tanóra, a napközis foglalkoztatás és a sportkörök működése ad lehetőséget.

A testedzés jelentőségét fokozza, hogy a gyermekeknek a munkaerőpiacon - majdani munkavállalóként - szükségük lesz fizikai erőnlétükre és állóképességükre. Ezt pedig csak rendszeres testneveléssel, testedzéssel érhetjük el.

A test folyamatos fejlesztése és karbantartása feszültség levezető és fegyelmező hatású is.

Az egészséges életmódra és egészséges táplálkozásra nevelés, a helyes szokások kialakítása, a betegségek megelőzése, a gyógykezelések, az egészséget károsító hatások, káros szenvedélyek kivédése, baleset-megelőzés témakörei minden tantárgy tanítása során meg kell, hogy jelenjenek. Minden pedagógiai helyzetet fel kell használni ezen ismeretek átadására.

Az egészséges táplálkozásra nevelés szempontjait figyelembe véve szükséges az iskolai étkezés kínálatát irányítani, figyelembe véve a tanulók szociális hátrányait is.

A gyógypedagógia olyan oktatási rendszer, amelynek tantervében a lelki egészség kialakításának feladatára külön tantervi programegység fogalmazódott meg.

Az enyhén értelmi fogyatékos és a tanulási és magatartási zavarokkal küzdő speciális nevelési szükségletű gyermekek

személyiségének

magatartásának fejlesztésére

szocializációs

rehabilitációs

és mentálhigiénés felkészítésére,

szolgál a: „Komplex személyiség- és magatartásfejlesztő” tantervi egység.

XI. A környezeti nevelési program szerepe

A környezeti nevelés célja az intézményes keretek között megtervezni és tudatos pedagógiai folyamatban kialakítani és elősegíteni az ember környezettudatos magatartását, életvitelét. A környezeti nevelés a személyiségre komplex módon hat.

A környezeti nevelés minden fogyatékos tanuló – a későbbi életvitel kialakítása érdekében – igen hangsúlyos. A fogyatékosok okozta megismerési gátlak megkínálják – úgy a természeti, mint a társadalmi környezet vonatkozásában –, hogy e nevelési terület is a helyes egyéni stratégiák kialakítását és következetes véghezvitelét biztosítsa.

Már az iskoláztatás kezdetén mind az ép, mind az értelmi fogyatékos tanulók, rendelkeznek valamiféle ismeretekkel környezetükről, érzelmekkel kapcsolódnak a világ dolgaihoz. A tanulók megismeréséhez az is hozzátartozik, hogy tudjuk, milyen képeket hordoznak magukban arról a világról, amelyben élnek. Milyen viselkedésbeli értékeket, attitűdöket alakítottak ki magukban, mi az, amire a környezettudatos magatartás kiépítésekor már mint alapra számíthatunk, ill. milyen torzulások, rossz szokások rögzültek eddigi életük alatt. A tervezésnél ezeket figyelembe kell vennünk.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelésében a környezeti nevelés jelen-idejűsége igen fontos tényező. A személyes tapasztalás, cselekvés mindig a konkrét idő és térrelációkra épül. A realitást a konkrétumot hozza be a nevelésbe. A jövő, amely jelenünktől függ - cselekedeteinktől, értékek megőrzésétől, a környezetszennyezés megállításától stb. - sokkal hamarabb, az érzelmek szűrőjén keresztül körvonalazódhat a tanulóban.

A környezeti nevelésben a tanulás tág, teljes körű értelmezése fontos elem. Ez azt jelenti, hogy nemcsak ismeretközlő, információs, tudományos, tényszerű anyagok megtanítása a cél, hanem a szerepek, magatartási módok megtanulása, életviteli stratégiák kialakítása és gyakoroltatása, attitűdformálás, érzelmi viszonyulások és értékek közvetítése is része a teljes folyamatnak. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében az utóbbiak bírnak kiemelt szereppel.

A környezettudatos magatartás kialakításának elengedhetetlen feltétele az iskolai és otthoni, valamint távolabbi környezet megfeleltetése, vagy legalább közelítése a célkitűzésekhez. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál fokozottabban szükséges a következetes és állandó mintaadás, a szokások szintjén is kialakított környezet- és természetvédelem.

A fogyatékos tanulók és fiatalok nevelésében/oktatásában – éppen a teljesebb társadalmi szocializáció érdekében – szükséges a környezeti nevelés kiszélesített értelmezésének alkalmazása. Nem csak a természeti környezetünk problémái öltöttek aggasztó méreteket, hanem az emberi társadalmak is kedvezőtlen irányba „fejlődnek” (fogyasztási szokások, zaj és baleseti kockázatok, víz- és talajszennyezés, agresszió, tömegmanipuláció, népességfogyás/túlnépesedés stb.).

HELYI TANTERV

I. Általános alapelvek

1. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

Az évenként megjelenő tankönyvkínálatból a következő szempontok alapján kell a tankönyveket kiválasztani:

- A tankönyv tartalmában, információiban, az ábrák kivitelezésében, a szöveg tartalmi megfogalmazásában igazodjon a tanulók sajátos igényeihez;
- Fontos a tankönyvhöz kapcsolódó feladatlap;
- A tankönyv ne legyen zsúfolt, legyen áttekinthető, jól olvasható betűtípussal szedve;
- A tanulást segítő kézikönyvek, és kötelező olvasmányok sok képpel, törekedjenek a megfigyelés segítésére, a folyamatok és történések megértésére.
- Lehetőség szerint elektronikus adathordozón rögzített hang- és képanyag is álljon rendelkezésre.

A speciális igényű tanulók számára lehetőleg olyan füzetet kell használni, amely a figyelem, a koncentráció és az esetleges észlelési zavarok kompenzációs igényét kielégíti.

A taneszközök legyenek lényegyet mutatóak, színesek, figyelem felhívóak, jól tisztíthatóak, igényes kivitelűek.

Nagy szerepe van a pedagógus kreativitását tükröző saját készítésű szemléltető eszközöknek.

A nagyfokú fejlődésbeni lemaradás és a konkrétumokhoz való kötődés indokolja, hogy az iskolában speciális taneszközök a játéktárgyak, valamint a mindennapi élet használati tárgyai is.

2. Az iskola magasabb évfolyamára lépés feltételei

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába akkor léphet, ha az előírt tanulmányi követelményeket az adott évfolyamon teljesítette.

A követelmények teljesítését a nevelők a tanulók év közbeni tanulmányi munkája, illetve érdemjegyei alapján bírálják el.

3. Iskolai beszámoltatás, értékelés, minősítés sajátosságai

Pedagógiai munkánk fontos része a folyamatos ellenőrzés, értékelés. Az előírt követelmények teljesítését az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy **gyakorlati tevékenysége** alapján ellenőrizzük.

Az írásbeli ellenőrzésről a tanulókat az előző órán, vagy az írás előtt 3 nappal tájékoztatjuk. A szóban történő feleltetést elsősorban azoknál a tanulóknál alkalmazzuk, akiknek a verbális készsége, kifejezőmódja nem gátolt, s így a teljesítés funkcionális gátásokba nem ütközik. **Az értékelésnél minden tanuló önmagához mért fejlődését fejezzük ki szóban vagy írásban.**

4. A magatartás és a szorgalom minősítési rendszere

A magatartás értékelése:

Példás: a tanuló magatartása, ha az iskola házirendjét / korának megfelelően / következetesen betartja, a rábízott és önként vállalt feladatokat felelősséggel elvégzi, viselkedése, hangneme társaihoz és felnőttekhez való viszony példamutató.

Jó: a magatartása annak a tanulónak, aki az iskola házirendjét /életkorának megfelelően / betartja, felelősségérzete, rendszeretete jó. A kapott feladatokat elvégzi, viselkedése, hangneme, társaihoz és felnőttekhez való viszony megfelelő.

Változó: a magatartása annak a tanulónak, aki az iskola házirendjét csak nevelői, társai figyelmeztetésével képes betartani, felelősségérzete, rendszeretete változó. A rábízott feladatot csak vonakodva végzi el, viselkedése, hangneme, társaihoz, felnőttekhez való viszonya kifogásolható.

Rossz: a magatartása annak a tanulónak, aki az iskola házirendjét gyakran, illetve súlyosan megsérti, vagy viselkedésével, hangnemével társainak rossz példát mutat

A szorgalom értékelése:

Példás: a tanuló szorgalma, ha a munkához való viszonya példamutató, feladatait rendszeresen elvégzi, kötelességtudata igen fejlett, értelmi képességeinek és körülményeinek megfelelő eredményt ér el.

Jó: a tanuló szorgalma, ha munkáját, feladatait elvégzi, kötelességtudata fejlett, eredményei nem mindig érik el azt a szintet, amelyet értelmi képességei és körülményei lehetővé tesznek.

Változó: a tanuló szorgalma, ha a munkához való viszonya ingadozó, feladatait hiányosságokkal végzi, kötelességét csak figyelmeztetés után teljesíti, eredményei elmaradnak a képességeinek és körülményeinek megfelelő szinttől.

Hanyag: a tanuló szorgalma, ha a munkához való viszonya nem megfelelő, feladatait többszöri figyelmeztetés után végzi el, kötelesség tudata fejletlen, munkájában megbízhatatlan, eredményei jelentősen elmaradnak képességeitől és körülményeitől.

II. TANTERVEK

1. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelését, oktatását ellátó általános iskolák kerettanterve adaptálásával készült helyi tanterv

(Ez a kerettanterv a 2/2005. (III. 1.) OM rendelet 2. sz. mellékleteként kiadott Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai nevelésének, oktatásának irányelve alapján készült.)

A tantárgyak és tantárgyi modulok rendszere

<i>Tantárgy</i>	<i>Tantárgyi modulok</i>
Magyar nyelv és irodalom 1-8.	Tánc és dráma modul 7. Ismerkedés az inform.modul 4-6. Médiaismeret modul 8.
Matematika 1-8.	Hon- és népismereti modul 5-8.
Történelem és társadalmi ism. 5-8.	
Természetismeret 1-6.	
Biológia, egészségtan 7-8.	
Fizika 7-8.	
Kémia 7-8.	
Földrajz 6-8.	
Ének-zene 1-8.	
Vizuális kultúra 1-8.	
Informatika 7-8.	
Életvitel és gyakorlati ism. 1-8.	Komplex személyiség- és magatartásfejlesztő program
Testnevelés és sport 1-8.	
Osztályfőnöki 5-8.	
Komplex személyiség- és magatartásfejlesztő program 1-8.	

A törvény által biztosított szabadon felhasználható órakeret terhére választható foglalkozásokat biztosítunk. Ide építjük be a Komplex személyiség és magatartásfejlesztő programot, egyéni készségfejlesztést, dyslexia, dyscalculia, dysgraphia kezelést.

Záró rendelkezések

1. A nevelési program és a helyi tanterv engedélyeztetésének, nyilvánosságra hozatalának és módosításának mechanizmusa

a./ A tájékoztatás, megismertetés formája, rendje

A véleményezésre jogosultak számára, a program elfogadása előtt, az igazgató biztosítja a programtervezet 1-1 példányának átadásával a megismertetést 30 napos véleményezési határidővel.

b./ A hozzáférhető elhelyezés biztosítása

A helyi pedagógiai program 1-1 példánya az iskola igazgatói irodájában, irattárában, ill. könyvtárban kerül elhelyezésre

c./ A tájékoztatás kérés és erre a tájékoztatás adás rendje

Az iskolahasználók az iskola igazgatójától kérhetik a pedagógiai programba történő betekintést. Az érdeklődők az iskolai könyvtárban olvashatják el a dokumentumot, ill. az intézmény honlapjáról is lehetőség van azt letölteni.

2. Legitimációs záradék

Intézményünk helyi pedagógiai programját a nevelőtestület 2010.....-én elfogadta.

Felülvizsgálatát 2014. évben határozta meg.

2010.....-án a Szülői Szervezet egyhangúlag elfogadta.

2010.....-án a Diákönkormányzat elfogadta a helyi pedagógiai programot.

2010.....-án a fenntartónak véleményezésre átadtuk.

Kiskunlacháza, 2010.....

Sáriné Kátai Ildikó
igazgató

Kiskunlacháza Nagyközség Önkormányzata/2010 sz.-ú határozatával a pedagógiai program módosítását jóváhagyta. (jegyzőkönyvi kivonat mellékelve)

A nevelőtestületi véleményezést és elfogadást igazoló jegyzőkönyvi kivonat csatolva

A Szülői Szervezet, (Iskolaszék) és a Diákönkormányzat véleményezését és elfogadását igazoló jegyzőkönyvi kivonat csatolva

Mellékletek

1. A kompetencia alapú oktatás implementációjának célrendszere. A célok ütemezése.

Célok, indikátormutatók	Implementáció	Fenntarthatóság				
	éve					
	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013	2013/2014	2014/2015
teljes tanórai lefedettséget biztosító programcsomag	+	+	+	+	+	+
egy választott kulcskompetencia területi programcsomag	+	+	+	+	+	+
tantárgytömbösített oktatás a szakrendszerű oktatásban (5-10-15 %)	5	10	15	15	15	15
műveltségterület tantárgyi bontás nélküli oktatása	+	+	+	+	+	+
digitális tartalmak, taneszközök használata (25 %)	25	25	25	25	25	25
A hátrányos helyzetű és SNI tanulók esélyegyenlőségének javítása						
új módszerek intézményi alkalmazása, elterjesztése,						
Önálló intézményi innováció megvalósítása						
jó gyakorlatok átvétele						

2. Az iskolai pedagógiai programjához tartozó helyi tanterv 1-8. évfolyamra.
3. Legitimálási jegyzőkönyvek